

สำนวนจีนและสำนวนไทยที่มีคำเกี่ยวกับสัตว์ : การศึกษาเปรียบเทียบ

นางสาว พิริยา สุรขจร

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา อักษรศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาภาษาจีน ภาควิชาภาษาตะวันออก

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2544

ISBN 974-03-0294-7

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHINESE AND THAI IDIOMATIC EXPRESSIONS AS RELATED TO ANIMALS :
A COMPARATIVE STUDY

Miss Piriya Surakajohn

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Chinese

Department of Eastern Languages

Faculty of Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2001

ISBN 974-03-0294-7

หัวข้อวิทยานิพนธ์	สำนวนจีนและสำนวนไทยที่มีคำเกี่ยวกับสัตว์ : การศึกษาเปรียบเทียบ
โดย	นางสาว พิริยา สุ รขจร
ภาควิชา	ภาษาตะวันออก
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์พัชนี ตั้งยืนยง
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	รองศาสตราจารย์ ดร. ประพิน มโนมัยวิบูลย์

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

..... คณบดีคณะอักษรศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ม.ร.ว. กัลยา ติงศภักดิ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์เชื้อ อวี๋หลาน)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พัชนี ตั้งยืนยง)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(รองศาสตราจารย์ ดร. ประพิน มโนมัยวิบูลย์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ก่อศักดิ์ ธรรมเจริญกิจ)

พิริยา สุระจร : สำนวนจีนและสำนวนไทยที่มีคำเกี่ยวกับสัตว์ : การศึกษาเปรียบเทียบ. (CHINESE AND THAI IDIOMATIC EXPRESSIONS AS RELATED TO ANIMALS : A COMPARATIVE STUDY) อ. ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์พัชนี ตั้งยืนยง, อ. ที่ปรึกษาร่วม : รองศาสตราจารย์ ดร. ประพิณ มโนมัยวิบูลย์, 151 หน้า. ISBN 974-03-0294-7.

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาลักษณะทั่วไปของสำนวนจีนและสำนวนไทยที่มีคำเกี่ยวกับสัตว์ และวิเคราะห์ความเปรียบในสำนวนจีนและสำนวนไทยที่มีคำเกี่ยวกับสัตว์ 4 ชนิด คือ ม้า เสือ มังกร และ ปลา รวมทั้งศึกษาภาพสะท้อนจากสำนวนจีนและสำนวนไทยที่มีคำเกี่ยวกับสัตว์ในด้านสิ่งแวดล้อม ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชนชาติทั้งสอง

การวิจัยสรุปผลได้ว่า ลักษณะทั่วไปของสำนวนจีนและสำนวนไทยมีทั้งที่เหมือนและต่างกัน ส่วนการเปรียบเทียบความหมายของสำนวนจีนที่มีคำเกี่ยวกับสัตว์ 4 ชนิด คือ ม้า เสือ มังกร และ ปลา กับสำนวนไทยนั้น สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ สำนวนจีนและสำนวนไทยที่มีคำเกี่ยวกับสัตว์ชนิดนั้น ๆ เหมือนกัน สำนวนจีนที่มีคำเกี่ยวกับสัตว์ชนิดนั้น ๆ แต่สำนวนไทยใช้คำเกี่ยวกับสัตว์ชนิดอื่น ๆ และสำนวนจีนที่มีคำเกี่ยวกับสัตว์ชนิดนั้น ๆ แต่สำนวนไทยไม่ได้กล่าวถึงสัตว์เลย ในด้านการศึกษาภาพสะท้อนของสำนวนจีนและไทย สำนวนต่าง ๆ สะท้อนให้เห็นถึงสภาพแวดล้อม วัฒนธรรม ตลอดจนทัศนคติและค่านิยมต่าง ๆ ของชาวจีนและชาวไทยได้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา.....ภาษาตะวันออก.....
สาขาวิชา.....ภาษาจีน.....
ปีการศึกษา.....2544.....

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

4180158922 : MAJOR CHINESE

KEY WORDS: IDIOMATIC EXPRESSIONS / ANIMALS / MANDARIN CHINESE

PIRIYA SURAKAJOHN : CHINESE AND THAI IDIOMATIC EXPRESSIONS AS RELATED TO ANIMALS : A COMPARATIVE STUDY. THESIS ADVISOR : ASSIST. PROF. PATCHANEE TANGYUENYONG, THESIS COADVISOR : ASSOC. PROF. PRAPIN MANOMAIVIBOOL, Ph.D., 151 pp. ISBN 974-03-0294-7.

This thesis aims to do a comparative study of Chinese and Thai idiomatic expressions as related to animals, analyzing the ways of comparison in Chinese and Thai idiomatic expressions concerning 4 kinds of animals: horse, tiger, dragon, and fish, comparing and contrasting reflections from Chinese and Thai idiomatic expressions as related to animals in the environment, tradition, culture, and lifestyle of the Chinese and Thai people.

The study reveals that there are both differences and similarities in such general characteristics of Chinese and Thai idiomatic expressions. The comparison between Chinese and Thai idiomatic expressions concerning 4 kinds of animals: horse, tiger, dragon, and fish reveals that Chinese idiomatic expressions can be divided into 3 categories: the ones in which the animals used for comparison are the same as Thai idiomatic expressions; the ones in which the animals used for comparison are different from Thai idiomatic expressions; and the ones using the animals in comparison to Thai idiomatic expressions which use other objects besides animals. Moreover, the Chinese and Thai idiomatic expressions as related to animals also reflect the environment, culture, attitudes, and values of the Chinese and Thai people.

Department Eastern Languages

Field of study Chinese

Academic year 2001

Student's signature

Advisor's signature

Coadvisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและระลึกอยู่เสมอว่า วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะสำเร็จลุล่วงลงไม่ได้ หากไม่ได้รับความกรุณาดูแล เอาใจใส่ รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะและตรวจแก้ไขจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์พัชนี ตั้งยีนยง ผู้เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และ รองศาสตราจารย์ ดร. ประพิน มโนมัยวิบูลย์ ผู้เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

กราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ Hóu Xuéchāo (侯學超) จากมหาวิทยาลัยปักกิ่ง ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ที่ได้กรุณาช่วยให้คำปรึกษาและคำแนะนำในระหว่างศึกษาและค้นคว้าวิจัยเพื่อทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ศาสตราจารย์ Mǐn Kāidé (閔開德) และรองศาสตราจารย์ Xiè Yùlán (謝玉蘭) จากมหาวิทยาลัยปักกิ่ง ซึ่งมาประจำอยู่ที่สาขาวิชาภาษาจีน ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและตรวจแก้ไขภาคผนวกภาษาจีน รวมทั้งผู้ช่วยศาสตราจารย์ ก่อศักดิ์ ธรรมเจริญกิจ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาและตรวจแก้ไขประโยคตัวอย่างภาษาจีน อาจารย์ ดร. เทพี จรัสจรุงเกียรติ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาและตรวจแก้ไขประโยคตัวอย่างภาษาไทย อาจารย์ William S. Whorton รวมถึงคณาจารย์ท่านอื่น ๆ ที่ได้กรุณาให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ และเป็นกำลังใจให้ตลอดมา

ขอขอบพระคุณ ครอบครัวคุณวีรวัดณ์ คุณยุวดี และน้องวิภาวี คุณวริชยานนท์ ที่ได้ให้ความกรุณาช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ อย่างมากมายและเป็นกำลังใจให้เสมอมา รวมทั้งคุณพ่อ คุณแม่และน้องสาวที่คอยให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน ดูแล เอาใจใส่และเป็นกำลังใจอันสำคัญยิ่งในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้รับความช่วยเหลือ คำแนะนำ และกำลังใจจากคุณชัชศรัณย์ เชิดชูตระกูลชัย และคุณสุนทรี ชัยสถาผล รวมทั้งเพื่อน ๆ รุ่นพี่และรุ่นน้องทุกคนที่เป็นที่พึ่งในหลาย ๆ ด้าน รวมถึงรุ่นน้องคณะครุศาสตร์ รุ่นพี่และเพื่อนคณะวิศวกรรมศาสตร์ ที่ได้ช่วยเหลือในด้านคอมพิวเตอร์และการลงโปรแกรมภาษาจีนเพื่อใช้ในการเขียนวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอขอบคุณทุกคนมา ณ ที่นี้ด้วย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	1
1.3 สมมติฐานของการวิจัย	2
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	2
1.5 ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย	3
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
1.7 วิธีดำเนินการวิจัย	5
1.8 สัทอักษรที่ใช้ในการถอดเสียงภาษาจีน	5
บทที่ 2 ลักษณะทั่วไปของสำนวนจีนและสำนวนไทย	7
2.1 ความหมายของคำว่า “成語 chéngyǔ” และ “สำนวน”	7
2.2 ลักษณะทั่วไปของสำนวน	9
2.2.1 ลักษณะทั่วไปของสำนวนจีน	9
2.2.1.1 จำนวนคำในสำนวนจีน	9
2.2.1.2 โครงสร้างทางไวยากรณ์ของสำนวนจีน	14
2.2.1.3 หน้าที่ของสำนวนจีนในประโยค	23
2.2.1.4 ความหมายของสำนวนจีน	31
2.2.2 ลักษณะทั่วไปของสำนวนไทย	36
2.2.2.1 จำนวนคำในสำนวนไทย	36
2.2.2.2 โครงสร้างทางไวยากรณ์ของสำนวนไทย	38
2.2.2.3 หน้าที่ของสำนวนไทยในประโยค	42
2.2.2.4 ความหมายของสำนวนไทย	44
บทที่ 3 การเปรียบเทียบสำนวนจีนที่มีคำเกี่ยวกับสัตว์ 4 ชนิด คือ ม้า เสือ มังกร และ ปลา กับ สำนวนไทย	47
3.1 การเปรียบเทียบสำนวนจีนที่มีคำว่า “ม้า” กับสำนวนไทย	48
3.1.1 สำนวนจีนและสำนวนไทยที่มีคำว่า “ม้า” เหมือนกัน	48
3.1.2 สำนวนจีนมีคำว่า “ม้า” สำนวนไทยใช้สัตว์ชนิดอื่น	50

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

3.1.3	จำนวนเงินมีคำว่า “ม้า” จำนวนไทยไม่กล่าวถึงสัตว์	53
3.2	การเปรียบเทียบจำนวนเงินที่มีคำว่า “เสือ” กับจำนวนไทย	57
3.2.1	จำนวนเงินและจำนวนไทยที่มีคำว่า “เสือ” เหมือนกัน	57
3.2.2	จำนวนเงินมีคำว่า “เสือ” จำนวนไทยใช้สัตว์ชนิดอื่น	60
3.2.3	จำนวนเงินมีคำว่า “เสือ” จำนวนไทยไม่กล่าวถึงสัตว์	61
3.3	การเปรียบเทียบจำนวนเงินที่มีคำว่า “มังกร” กับจำนวนไทย	63
3.3.1	จำนวนเงินและจำนวนไทยที่มีคำว่า “มังกร” เหมือนกัน	64
3.3.2	จำนวนเงินมีคำว่า “มังกร” จำนวนไทยใช้สัตว์ชนิดอื่น	65
3.3.3	จำนวนเงินมีคำว่า “มังกร” จำนวนไทยไม่กล่าวถึงสัตว์	68
3.4	การเปรียบเทียบจำนวนเงินที่มีคำว่า “ปลา” กับจำนวนไทย	72
3.4.1	จำนวนเงินและจำนวนไทยที่มีคำว่า “ปลา” เหมือนกัน	72
3.4.2	จำนวนเงินมีคำว่า “ปลา” จำนวนไทยใช้สัตว์ชนิดอื่น	74
3.4.3	จำนวนเงินมีคำว่า “ปลา” จำนวนไทยไม่กล่าวถึงสัตว์	77
บทที่ 4	ภาพสะท้อนจากจำนวนเงินและจำนวนไทยที่มีคำเกี่ยวกับสัตว์	82
4.1	สิ่งแวดล้อม	82
4.1.1	ภูมิประเทศ	82
4.1.2	ภูมิอากาศ	84
4.1.3	สัตว์	85
4.2	วัฒนธรรม	87
4.2.1	วิถีชีวิตความเป็นอยู่	87
4.2.1.1	ด้านการกิน	87
4.2.1.2	ด้านการอยู่อาศัย	88
4.2.1.3	ด้านการละเล่น	89
4.2.1.4	ด้านการดนตรี	89
4.2.1.5	ทางการศึกษา	90
4.2.1.6	ด้านการงานอาชีพ	90
4.2.1.7	ด้านการแต่งงานและการครองเรือน	91
4.2.1.8	ด้านการคมนาคมขนส่ง	91
4.2.2	คติความเชื่อ	92
4.2.3	นิทาน วรรณคดี เรื่องราวในประวัติศาสตร์	92
4.2.3.1	ด้านนิทาน	92
4.2.3.2	ด้านประวัติศาสตร์	94

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

4.3 ทศนคติและค่านิยมอื่น ๆ	95
บทที่ 5 สรุปลผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	102
5.1 สรุปลผลการวิจัย	102
5.2 ข้อเสนอแนะ	103
รายการอ้างอิง	105
ภาคผนวก	109
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	151

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาษาของแต่ละประเทศมีวิวัฒนาการทางภาษามายาวนาน จึงก่อให้เกิดสำนวนภาษาต่าง ๆ ทั้งแบบเก่าและแบบใหม่ขึ้นมามากมาย นับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ประเทศไทยและประเทศจีนก็เช่นเดียวกัน ต่างก็มีสำนวนมากมายเกิดขึ้นในภาษา สำนวนเหล่านั้นมักจะได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมรอบข้าง เช่น สิ่งของ ต้นไม้ และสัตว์ต่าง ๆ เป็นต้น มนุษย์กับสัตว์มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันและเกี่ยวข้องกันมานานแล้ว จากการที่มนุษย์เลี้ยงสัตว์และอยู่ใกล้ชิดกับสัตว์ จึงได้เรียนรู้ เข้าใจธรรมชาติและอุปนิสัยชีวิตความเป็นอยู่ต่าง ๆ ของสัตว์ มนุษย์จึงมักจะนำสัตว์มาเปรียบเพื่อสนใจในเรื่องต่าง ๆ ภาษาไทยและภาษาจีนก็เช่นกัน มีสำนวนจำนวนมากที่นำสัตว์มาเปรียบ ผู้วิจัยได้สังเกตเห็นว่า มีสำนวนจีนและสำนวนไทยที่มีค่าเกี่ยวกับสัตว์อยู่ไม่น้อย ที่มีวิธีการเปรียบเทียบคล้ายคลึงกัน เช่น

<u>สำนวนจีน</u>	<u>สำนวนไทย</u>
แพะหายล้อมคอก	วัวหายล้อมคอก
ฆ่าไก่เอาไข่	ฆ่าช้างเอางา
สอนลิงขึ้นต้นไม้	สอนจระเข้ให้ว่ายน้ำ
ปล่อยเสือกลับภูเขา	ปล่อยเสือเข้าป่า ปล่อยปลาลงน้ำ
ความวัวไม่ทันหาย ความม้าเข้ามาแทรก	ความวัวไม่ทันหาย ความควายเข้ามาแทรก

ฯลฯ

แม้ว่าจะได้มีผู้ศึกษาเปรียบเทียบสำนวนจีนและสำนวนไทยไว้แล้ว แต่ก็ยังไม่มีผู้ใดศึกษาเปรียบเทียบสำนวนจีนและสำนวนไทยที่มีค่าเกี่ยวกับสัตว์มาก่อน ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเปรียบเทียบสำนวนจีนกับสำนวนไทยที่มีค่าเกี่ยวกับสัตว์ รวมถึงภาพสะท้อนจากสำนวนต่าง ๆ เหล่านั้นด้วย

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาวิจัยวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์หลัก 3 ประการ คือ

1. เพื่อศึกษาลักษณะทั่วไปของสำนวนจีนและสำนวนไทยที่มีค่าเกี่ยวกับสัตว์
2. เพื่อวิเคราะห์ความเปรียบในสำนวนจีนและสำนวนไทยที่มีค่าเกี่ยวกับสัตว์ 4 ชนิด คือ ม้า เสือ มังกร และ ปลา

3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบภาพสะท้อนจากสำนวนจีนและสำนวนไทยที่มีคำเกี่ยวกับสัตว์ต่าง ๆ ในด้านสิ่งแวดล้อม ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชนชาติทั้งสอง

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

การศึกษาวิชาญวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีสมมติฐาน 2 ประการ คือ

1. ม้า เสือ มังกร และ ปลา มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของคนจีน ดังปรากฏในสำนวนภาษาจีน
2. สำนวนจีนและสำนวนไทยที่มีคำเกี่ยวกับสัตว์ มีวิธีการเปรียบเทียบที่ทั้งคล้ายกันและต่างกัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเหมือนและความแตกต่างด้านสิ่งแวดล้อม ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชนชาติทั้งสอง

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิชาญวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีหลายลักษณะ เช่น การวิจัยในด้านรูปแบบ เนื้อหาที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนโครงสร้างจำนวนคำในสำนวนด้วย ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ 3 ประการ ดังนี้

1. สำนวนจีนที่ศึกษา จะศึกษาเปรียบเทียบเฉพาะสำนวน (成語 *chéngyǔ*) ที่มีคำเกี่ยวกับสัตว์ 4 ชนิด คือ ม้า เสือ มังกร และ ปลา เท่านั้น
2. สำนวนจีนที่ศึกษาไม่ได้จำกัดจำนวนคำในสำนวน
3. สำนวนไทยที่นำมาศึกษาเปรียบเทียบไม่ได้จำกัดว่าต้องเป็นสัตว์ชนิดเดียวกัน จะเป็นสัตว์ต่างชนิดกัน หรือสิ่งของอื่น ๆ ก็ได้ แต่มีความหมายตรงกับสำนวนจีน

1.5 ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

ข้อมูลภาษาจีน

1. **新漢語成語詞典 Xīn Hànyǔ Chéngyǔ Cídiǎn** พจนานุกรมสำนวนจีนฉบับใหม่ ของ 征溶 *Zhēng Róng* เจิงหยง และ 冠峰 *Guān Fēng* ก้วนเฟิง (1999) ได้รวบรวมสำนวนจีนไว้ประมาณ 8,500 กว่าสำนวน และได้ให้เสียงอ่าน ความหมาย อธิบายความหมายของคำศัพท์ยากในสำนวน บอกที่มาของสำนวน รวมทั้งให้สำนวนที่มีความหมายเหมือนกันและต่างกัน

2. **中國成語大辭典 Zhōngguó Chéngyǔ Dàcídiǎn** พจนานุกรม ส่วนวน ของจีนฉบับใหญ่ ของ 王力 Wáng Lì หวังลี่ (1999) ได้รวบรวมสำนวนจีนไว้ประมาณ 18,000 กว่าสำนวน และได้ให้เสียงอ่าน ความหมาย อธิบายความหมายของคำศัพท์ยากในสำนวน และบอกที่มาของสำนวนด้วย

3. **成語 Chéngyǔ** ส่วนวน ของ 馬國凡 Mǎ Guófán หม่ากั๋วฝาน (1998) กล่าวถึงลักษณะโดยทั่วไปของสำนวน ได้แก่ ลักษณะ ขอบเขต รูปแบบ การพัฒนาและการเปลี่ยนแปลง ความหมายและโครงสร้าง การนำไปใช้ มาตรฐานของสำนวน รวมทั้งได้ให้ตัวอย่างของสำนวนที่ใช้บ่อยจำนวนหนึ่งด้วย

4. **漢語知識叢書成語 Hànyǔ Zhīshì Cóngshū Chéngyǔ** ชุดความรู้ภาษาจีนเรื่องสำนวน ของ 劉洁修 Liú Jiéxiū หลิวเจี๋ยซิว (1985) ได้กล่าวถึงลักษณะแนวคิดและขอบเขตของสำนวน ที่มาของสำนวน ความหมายและเสียงอ่าน รวมทั้งการนำสำนวนไปใช้

5. **分類漢語成語大詞典 Fēnlèi Hànyǔ Chéngyǔ Dàcídiǎn** พจนานุกรมการแบ่งประเภทสำนวนจีนฉบับใหญ่ ของ 王勤 Wáng Qín หวังฉิน, 馬國凡 Mǎ Guófán หม่ากั๋วฝาน, 許正元 Xǔ Zhèngyuán สวีเจิ้งหยวน และ 孫玉濤 Sūn Yùzhēn ซุนยู่จิน (1995) ได้รวบรวมสำนวนจีนไว้ประมาณ 9,400 กว่าสำนวน และแบ่งประเภทของสำนวนออกเป็น 50 ประเภทใหญ่ ในแต่ละประเภทยังแบ่งออกเป็นประเภทย่อย ๆ อีกมากมาย สำนวนแต่ละสำนวนได้ให้เสียงอ่าน ความหมาย การอธิบายคำศัพท์ยากในสำนวน ที่มาของสำนวน รวมทั้งการปรากฏของสำนวนในหนังสือต่าง ๆ

ข้อมูลภาษาไทย

1. **สำนวนไทย** ของ ชุนวิจิตรมาตรา (สง่า กาญจนาคพันธุ์) (2538) ได้รวบรวมสำนวนไทยไว้เป็นจำนวนมาก และได้ให้ความหมายของสำนวน รวมทั้งอธิบายถึงความเป็นมาและความรู้เกี่ยวกับสำนวนนั้น ๆ ด้วย

2. **สำนวนจีนและสำนวนไทย : การศึกษาเปรียบเทียบ** ของ ฉิน หยงหลิน (2526) ได้ศึกษาถึงลักษณะทั่วไปของสำนวนจีนและสำนวนไทย การเปรียบเทียบความหมายของสำนวนจีนที่ประกอบด้วยคำ 4 คำ กับสำนวนไทย รวมทั้งภาพสะท้อนจากสำนวนจีนและสำนวนไทยในด้านต่าง ๆ

3. **สำนวน ภาษิต และ คำพังเพยของไทยที่นำศัพท์มาเปรียบ** ของ รัชนี ซอโสติถกุล (2542) ได้แบ่งประเภทของศัพท์ออกเป็นชนิดต่าง ๆ และได้ให้ความหมาย ชนิดของสำนวน การนำสำนวนไปใช้ในประโยค รวมทั้งบอกที่มาของสำนวนไว้ด้วย

4. **สำนวนสิบสองราศี** ของ วาสนา บุญสม และ สมบัติ ตั้งก่อเกียรติ (2540) ได้แบ่งประเภทของสำนวนออกเป็นราศีต่าง ๆ 12 ราศีตามป็นักขัตตรจีนและไทย และได้ให้ความหมาย ที่มาของสำนวน วิธีการนำไปใช้ สำนวนที่มีความหมายคล้ายคลึงกัน รวมทั้งการนำสำนวนไปใช้ในประโยค

5. **ปทานุกรมสำนวน สุภาษิต และคำพังเพยไทย** ของ บุญศิริ สุวรรณเพชร (2539) ได้รวบรวมสำนวนไทยไว้เป็นจำนวนมาก และได้ให้ความหมาย คำอธิบายสำนวน รวมทั้งบอกที่มาของบางสำนวนไว้ด้วย

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

งานวิจัยนี้คาดว่าจะจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ศึกษาสำนวนจีนและสำนวนไทย ดังนี้

1. ทำให้ทราบความหมายและลักษณะทั่วไปของสำนวนจีนและสำนวนไทย ที่มีคำเกี่ยวกับสัตว์
2. ทำให้เห็นความเหมือนและความแตกต่างกันของสำนวนจีนและสำนวนไทยที่มีคำเกี่ยวกับสัตว์
3. ทำให้เห็นถึงสิ่งแวดล้อม ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชนชาติจีนและไทย อันจะเป็นประโยชน์ต่อการเสริมสร้างความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างชนชาติทั้งสอง
4. เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนภาษาจีนของคนไทย และการเรียนการสอนภาษาไทยของคนจีน
5. เป็นแนวทางให้แก่ผู้ที่สนใจในเรื่องสำนวนจีนและสำนวนไทยได้ศึกษาค้นคว้าต่อไป

1.7 วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาวิจัยและเสนอผลการวิจัยตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. สืบรวจงานวิจัยที่เป็นภาษาจีนและภาษาไทย และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย
2. รวบรวมสำนวนที่มีคำเกี่ยวกับสัตว์ และสำนวนอื่น ๆ ที่จะนำมาเปรียบเทียบจากหนังสือ บทความ และเอกสารภาษาจีนและภาษาไทยต่าง ๆ
3. นำสำนวนที่มีคำเกี่ยวกับสัตว์เหล่านั้น มาวิเคราะห์เปรียบเทียบตามจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดเอาไว้แล้ว
4. สรุปผลการวิจัย ความเหมือนและความแตกต่างกันของสำนวนที่มีคำเกี่ยวกับสัตว์ในการวิจัยนี้

1.8 สัทอักษรที่ใช้ในการถอดเสียงภาษาจีน

การถอดเสียงตัวอักษรจีนในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ใช้ระบบ **漢語拼音 Hànyǔ Pīnyīn** ซึ่งเป็นระบบสัทอักษรที่ใช้เป็นทางการในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน (ประพิน มโนมัยวิบูลย์, 2541: 2-10)

สัทอักษรแทนเสียงพยัญชนะ 24 เสียง

b(ป)¹ p(ผ,พ) m(ม) f(ฝ,ฟ) d(ต) t(ถ,ท) n(น) l(ล) z(จ)
c(ช,ฉ) s(ส,ซ) zh(จ) ch(ช,ฉ) sh²(ช,ฐ) r(ร) j(จ)

q(ช,ฉ) x(ซ) g(ก) k(ข,ค) h(ห) ng³(ง) y³(ย) w³(ว)

สัทอักษรแทนเสียงสระ 24 เสียง

1. สัทอักษรแทนเสียงสระเดี่ยว 8 เสียง

a (อา) o (อัว+โอะ) e (เออ) i (อี, อิ, อี้) u (อู) ǖ (อู+อี) er (เออร์) ê (เอะ)

2. สัทอักษรแทนเสียงสระผสม 16 เสียง

ai (ไอ, อาย) ei (เอ+อี) ao (เอา, อาว) ou (โอะ+อู)
ia (อี+อา) ie (อี+เอะ) io (อี+โอะ) ua (อัว+อา)
uo (อัว+โอะ) ue (อู+เออ) üa (อู+อี+อา) üe (อู+อี+เอะ)
iao (อี+อา+โอะ) iou⁴ (อี+โอะ+อู) uai (อู+อา+อี) uei⁴ (อู+เอ+อี)

เครื่องหมายแทน เสียงวรรณยุกต์ 4 เสียง

- แทน เสียงหนึ่ง (ออกเสียงคล้ายเสียงตรีในภาษาไทย)
- ˊ แทน เสียงสอง (ออกเสียงใกล้เคียงกับเสียงจัตวาในภาษาไทย)
- ˋ แทน เสียงสาม (ออกเสียงไม่ใกล้เคียงกับเสียงวรรณยุกต์ไทยเสียงใดเลย โดยจะออกเสียงต่ำในตอนแรก แล้วจะผันเป็นเสียงสูงในตอนท้าย)

¹ในวงเล็บ คือ เสียงพยัญชนะและสระภาษาไทย ที่เทียบได้กับเสียงของสัทอักษรในระบบ Hànyǔ Pīnyīn

²เสียง sh ออกเสียงคล้าย sh ในภาษาอังกฤษ ในที่นี่จะใช้ตัวอักษร ฉ แทนเสียง sh แต่ในกรณีที่ไม่สามารถผันเสียงวรรณยุกต์โดยใช้ตัว ฉ ได้ ก็จะใช้ตัว ซ แทนโดยมีจุดใต้ตัว ซ เป็นเครื่องหมายสังเกตดังนี้ ฐ

³เสียงพยัญชนะ ng ในภาษาจีนกลางใช้เป็นพยัญชนะสะกดเท่านั้น ส่วนเสียง y และ w เป็นเสียงพยัญชนะกึ่งสระ ใช้เขียนแทนเสียงสระ i และ u ตามลำดับเมื่อเป็นเสียงสระผสมซึ่งอยู่ในตำแหน่งต้นพยางค์ และจะใช้เขียนไว้หน้าสระเดี่ยว i และ u ตามลำดับเมื่อไม่ได้ปรากฏร่วมกับเสียงพยัญชนะอื่น นอกจากนี้ยังเขียน y ไว้หน้าสระ ǖ ทั้งที่เป็นสระเดี่ยวและสระผสมเมื่อไม่ได้ปรากฏร่วมกับเสียงพยัญชนะอื่น

⁴เมื่อมีพยัญชนะต้นหน้าสระ iou และ uei จะเขียนเป็น iu และ ui ตามลำดับ

แทน เสียงสี่ (ออกเสียงใกล้เคียงกับเสียงโทในภาษาไทย)

การแสดงเครื่องหมายแทนเสียงวรรณยุกต์ในระบบถอดเสียงภาษาจีนกลางนี้ จะต้องเขียนเครื่องหมายไว้เหนือรูปสระ หากสระนั้นเป็นสระผสมก็จะเขียนเครื่องหมายแทนเสียงวรรณยุกต์ไว้เหนือรูปสระที่เป็นสระหลัก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลักษณะทั่วไปของสำนวนจีนและสำนวนไทย

ลักษณะทั่วไปของสำนวนจีนและสำนวนไทย สามารถแบ่งออกได้หลายประเภท โดยดูจากโครงสร้าง ลักษณะ หน้าที่และความหมายของสำนวน ในบทนี้ ได้แบ่งลักษณะทั่วไปของสำนวนจีนและสำนวนไทยออกเป็น ด้านต่าง ๆ คือ จำนวนคำในสำนวน โครงสร้างทางไวยากรณ์ของสำนวน หน้าที่ของสำนวนในประโยค และความหมายของสำนวน ซึ่งจะได้กล่าวโดยละเอียด ดังต่อไปนี้

2.1 ความหมายของคำว่า “成語 chéngyǔ” และ “สำนวน”

ความหมายของคำว่า *chéngyǔ* มีผู้ให้คำจำกัดความไว้ต่าง ๆ ดังนี้

Xiàndài Hànyǔ Cídiǎn พจนานุกรมภาษาจีนกลางปัจจุบัน ได้ให้ความหมายคำว่า *chéngyǔ* ไว้ว่า

chéngyǔ (สำนวน) คือ ประโยคสั้น ๆ หรือกลุ่มคำที่กำหนดรูปแบบที่แน่นอน สั้นกะทัดรัดได้ใจความ ลึกซึ้งและครอบคลุม โดยที่มีการใช้สืบทอดต่อ ๆ กันมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน สำนวนในภาษาจีนนั้นส่วนใหญ่ประกอบด้วยคำ 4 คำ สำนวนจีนบางสำนวนเมื่อดูจากตัวอักษร ก็สามารถเข้าใจความหมายของสำนวนได้โดยไม่ยาก บางสำนวนจำเป็นต้องรู้ที่มาหรือเรื่องราวจากหนังสือโบราณ จึงจะสามารถเข้าใจความหมายได้ (*Zhōngguó Shèhuì Kēxuéyuàn Yǔyán Yánjiūsuǒ*, 1999: 160)

Fēnlèi Hànyǔ Chéngyǔ Dàcídiǎn พจนานุกรมการแบ่งประเภทสำนวนจีนฉบับใหญ่ ยังได้ให้ความหมายที่น่าสนใจของคำว่า *chéngyǔ* ไว้ว่า

chéngyǔ (สำนวน) หมายถึง มรดกอันล้ำค่าในคลังคำของภาษาจีน ภาษาที่ใช้จะสั้นกะทัดรัด โครงสร้างกระชับ ความหมายลึกซึ้ง เต็มไปด้วยพลังในการแสดงออกอย่างยิ่ง สำนวนเมื่อนำมาใช้ได้ดี จะทำให้ภาษามีสีสัน ท่วงทำนองสำนวนโดดเด่น สำนวนเป็นเครื่องมือที่แสดงออกทางอารมณ์ และถ่ายทอดความคิดของมนุษย์ในแต่ละยุคสมัย และมีการนำมาใช้อย่างแพร่หลายในภาษาพูดและภาษาเขียน (*Wáng Qín, Mǎ Guófán, Xǔ Zhèngyuán* และ *Sūn Yùzhēn*, 1995: 1)

Qīngsōng Xué Chéngyǔ วิธีง่าย ๆ ในการเรียนสำนวน ได้ให้ความหมายของคำว่า *chéngyǔ* ไว้ว่า

chéngyǔ (สำนวน) หมายถึง สิ่งซึ่งเป็นสมบัติแห่งวัฒนธรรมอันล้ำค่าของประเทศจีนยุคโบราณ แม้ในภาษาจีนปัจจุบันก็ยังคงมีบทบาทอยู่ และได้กลายมาเป็นส่วนประกอบโครงสร้างอันสำคัญยิ่งที่ขาด

เสียมิได้ในคลังคำของภาษาจีน ส่วนจะสั้นกระชับและชัดเจน และมีพลังในการแสดงออกทางด้านความหมายอย่างดียเยี่ยม (Yōng Hè, 1998: 1)

นอกจากความหมายของคำว่า *chéngyǔ* ในเอกสารภาษาจีนแล้ว ยังมีความหมายที่น่าสนใจของคำว่า “สำนวน” ในเอกสารภาษาไทยอีกด้วย ดังนี้

สำนวน หมายถึง ถ้อยคำที่เรียบเรียง, โวหาร, บางทีก็ใช้ว่า สำนวนโวหาร เช่น สารคดีเรื่องนี้สำนวนโวหารดี ความเรียงเรื่องนี้สำนวนโวหารลุ่ม ๆ ดอน ๆ ; ถ้อยคำหรือข้อความที่กล่าวสืบทอดกันมาช้านานแล้ว มีความหมายไม่ตรงตามตัวหรือมีความหมายอื่นแฝงอยู่ เช่น สอนจะเข้ให้ว่ายน้ำ รำไม่ดีโทษปี่โทษกลอง, ถ้อยคำที่แสดงออกมาเป็นข้อความพิเศษเฉพาะภาษาหนึ่ง ๆ เช่น สำนวนฝรั่ง สำนวนบาลี, ชั้นเชิงหรือท่วงทำนองในการแต่งหนังสือหรือพูด เช่น สำนวนเจ้าพระยาพระคลัง (หน) สำนวนยาขอบ สำนวนไม้เมืองเดิม; ลักษณะนามที่ใช้เรียกข้อความหรือบทประพันธ์รายหนึ่ง ๆ เช่น อิเหนา มีหลายสำนวน บทความ ๒ สำนวน (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525, 2538: 835)

ทวนจิตรมาตราได้กล่าวถึงความหมายของ “สำนวน” ว่า

คำพูดของมนุษย์เราไม่ว่าชาติใดภาษาใด แยกออกได้กว้าง ๆ เป็นสองอย่าง อย่างหนึ่งพูดตรงไปตรงมาตามภาษาธรรมดา พอพูดออกมาก็เข้าใจกันได้ทันที อีกอย่างหนึ่งพูดเป็นชั้นเชิงไม่ตรงไปตรงมา แต่ให้มีความหมายในคำพูดนั้น ๆ คนฟังอาจเข้าใจความหมายทันที ถ้าคำพูดนั้นใช้กันแพร่หลายทั่วไปจนอยู่ตัวแล้ว แต่ถ้าไม่แพร่หลายคนฟังก็ไม่อาจเข้าใจได้ทันทีต้องคิดจึงเข้าใจ หรือบางทีคิดแล้วเข้าใจไปอย่างอื่นก็ได้ หรือไม่เข้าใจเอาเลยก็ได้ คำพูดเป็นชั้นเชิงนี้ เราเรียกกันว่า “สำนวน” คือ คำพูดเป็นสำนวนอย่างชาวบ้านเขาเรียกกันว่า “พูดสับตีสำนวน”... (สง่า กาญจนาคพันธุ์, 2538: 1)

คำว่า *chéngyǔ* หรือ “สำนวน” ในภาษาจีนนั้นผู้ให้ความหมายเป็นภาษาไทยไว้ว่า

เจิ้งอวี่ รูปศัพท์แปลว่า “คำสำเร็จรูป” คือ มีความหมายสมบูรณ์ในลักษณะสำนวนภาษาอังกฤษจึงแปลว่า idiom ส่วนมากมีลักษณะเป็นความเปรียบ ความเปรียบบางอย่างเป็นการทำความ (Allusion) ถึงเรื่องในอดีตซึ่งส่วนมากมีบันทึกอยู่ในหนังสือ ต้องมีความรู้เรื่องที่ทำความถึงจึงจะเข้าใจ เช่น “เผาเถาถั่วต้มถั่ว” มาจากบทกวีของ โจสิดที่ถูกโจผีบังคับให้แต่งภายในเจ็ดก้าว...สำนวน “เผาเถาถั่วต้มถั่ว” จึงหมายถึงพี่น้องทำร้ายกันเอง เจิ้งอวี่ แบ่งตามที่มาได้สองพวก พวกหนึ่งมาจากภาษาพูดของชาวบ้าน พวกนี้เข้าใจง่าย จัดเป็น สำนวนประเภทหนึ่ง และมีลักษณะคล้ายกับก๊วนย่งอวี่มาก เช่น “แพะหายล้อมคอก” อีก

¹俗語 *súyǔ* สำนวน หมายถึง สำนวนประเภทหนึ่งในภาษาจีน เกิดจากชาวบ้าน แพร่หลายในภาษาพูดของชาวบ้าน มีโครงสร้างกระชับ คมคาย อาจเข้าใจง่ายหรือลึกซึ้ง ต้องตีความ แต่เข้าใจไม่ยาก มีลักษณะของชาวบ้านอย่างชัดเจน เช่น ขอเพียงลงแรง ถึงสากเหล็กก็ฝนเป็นเข็มได้ (ฝนทั้งให้เป็นเข็ม) หล้ามีราก คนมีใจ (ไม่ลืมพระคุณ) เป็นต้น (กระทรวงศึกษาธิการ, กรมสามัญศึกษา ร่วมกับ บริษัท ซี.พี. เซเวนอีเลฟเวน จำกัด, 2539: 244)

²慣用語 *guānyòngyǔ* ก๊วนย่งอวี่ หมายถึง สำนวนที่ใช้บ่อย เป็นสำนวนชนิดหนึ่งที่มีลักษณะเฉพาะแตกต่างจากสำนวนจีนประเภทอื่น ๆ ตามรูปศัพท์หมายถึง ถ้อยคำหรือสำนวนภาษาที่ใช้บ่อย ก๊วนย่งอวี่

พวกหนึ่งมาจากหนังสือ ได้แก่สำนวนทำความเข้าใจแล้วข้างต้น พวกนี้ไม่ถือเป็นส่วนหนึ่งของสุ่อวี่ เป็นประเภทสำคัญของเจิงอวี่ เมื่อพูดถึงเจิงอวี่คนมักนึกถึงสำนวนประเภทนี้และนึกถึงที่มาด้วย ส่วนเจิงอวี่ ที่มาจากภาษาพูดบางคนถือว่าเป็นก้วนยงอวี่ ถ้าถือตามหลักเกณฑ์นี้เจิงอวี่ก็อาจแปลว่า สำนวนทำความเข้าใจ หรือสำนวนอุปมา (กระทรวงศึกษาธิการ, กรมสามัญศึกษา ร่วมกับ บริษัท ซี.พี. เซ เวนอีเลฟเวน จำกัด, 2539: 247)

2.2 ลักษณะทั่วไปของสำนวน

ในบทนี้จะกล่าวถึงลักษณะโดยทั่วไปของสำนวนจีนและสำนวนไทยเฉพาะที่มีคำเกี่ยวกับสัตว์ ในด้าน จำนวนคำ โครงสร้างทางไวยากรณ์ หน้าที่ในประโยค และความหมาย

2.2.1 ลักษณะทั่วไปของสำนวนจีน

2.2.1.1 จำนวนคำในสำนวนจีน

สำนวนจีนโดยทั่วไปอาจประกอบด้วยคำตั้งแต่ 3 คำจนถึง 16 คำก็ได้ในหนึ่งสำนวน แต่จากการศึกษา สำนวนจีนที่มีคำเกี่ยวกับสัตว์แล้วพบว่าอาจประกอบด้วยคำตั้งแต่ 3 คำจนถึง 8 คำและบางสำนวนอาจมีถึง 10 คำก็ได้ อย่างไรก็ตามโดยส่วนใหญ่สำนวนจีนจะมี 4 คำ จำนวนคำในสำนวนจีนสามารถแบ่งออกได้ ดังนี้

สำนวนจีนที่มี 3 คำ เช่น

執 牛 耳

zhí niú ěr

จับ วัว หู

จับหูวัว³

หมายถึง เป็นผู้นำหรือหัวหน้าในด้านใดด้านหนึ่ง⁴

จัดเป็นวลีชนิดหนึ่งที่มีความหมายเป็นนัย กินความกว้างหรือลึกซึ้ง และมีความสมบูรณ์ในตัวสำนวนเอง มิใช่ แปลความหมายของคำตรงตัว แต่เป็นความหมายในเชิงอุปมาเปรียบเทียบ ซึ่งทำให้ก้วนยงอวี่แตกต่างจากวลีทั่ว ๆ ไป (Mǎ Guófán และ Gāo Gēdōng, 1998: 1)

³ในสมัยโบราณ บรรดาเจ้าผู้ครองนครรัฐต่าง ๆ จะดื่มเลือดสาบานเป็นพันธมิตรต่อกัน โดยการกรีดหรือตัดหูวัวเพื่อเอาเลือด และวางหูวัวไว้บนจานไข่มุก โดยให้ผู้นำพันธมิตรเป็นผู้ถือจานนั้น ด้วยเหตุนี้จึงเรียกผู้นำพันธมิตรว่า “ผู้ถือหูวัว” ต่อมาใช้ในความหมายว่า เป็นผู้นำในด้านใดด้านหนึ่ง (Wáng Lì, 1999: 1737)

⁴สำนวนจีนที่กล่าวถึงและยกมาเป็นตัวอย่าง เมื่อถอดเสียงอ่านเป็นสัทอักษรแล้ว จะให้คำแปลของสำนวนนั้น ๆ เป็นภาษาไทยไว้ในบรรทัดต่อมา โดยแปลคำต่อคำ ถ้าคำแปลที่แปลคำต่อคำนั้น เรียงลำดับคำต่างจากการเรียงลำดับคำในภาษาไทย ก็จะแปลรวมความอีกครั้งหนึ่งในบรรทัดถัดไป

下 馬 威

xià mǎ wēi

ลง ม้า อำนาจน่าเกรงขาม

หมายถึง แสดงอำนาจ เดิมหมายถึงขุนนางได้แสดงอำนาจต่อผู้ใต้บังคับบัญชาในขณะที่เข้าดำรงตำแหน่งใหม่ ๆ ต่อมาภายหลังจึงใช้หมายถึง แสดงอำนาจในตอนต้น ๆ เปรียบเสมือนทันทีที่ลงจากหลังม้าก็วางอำนาจให้ประจักษ์

สำนวนจีนที่มี 4 คำ เช่น

殺 雞 取 卵

shā jī qǔ luǎn

ฆ่า ไก่ เอา ไข่

หมายถึง ทำลายสิ่งอะไรที่ใหญ่โต เพื่อให้ได้ของสำคัญเพียงเล็กน้อยมาเป็นประโยชน์ตน โดยไม่คิดว่าที่ทำการไปนั้นเป็นการสมควรหรือไม่

飛 蛾 投 火

fēi é tóu huǒ

บิน แมลงเม่า เข้าหา ไฟ

แมลงเม่าบินเข้าหาไฟ

หมายถึง ตัวเองเข้าไปรณหาที่ไม่มีทางรอดไปได้ เข้าไปหาทางตัน

สำนวนจีนที่มี 5 คำ เช่น

鹿 死 不 擇 蔭

lù sǐ bù zé yīn

กวาง ตาย ไม่ เลือก ที่ร่ม

หมายถึง อยู่ในสถานการณ์คับขัน ไม่มีเวลาคิดไตร่ตรองมากนัก

千 里 送 鵝 毛

qiān lǐ sòng é máo

พัน ลี้ มอบ ห่าน ขน

เดินทางพันลี้มอบขนห่านให้

หมายถึง ของขวัญแม้จะมีค่าน้อย แต่ก็เต็มไปด้วยไมตรีจิตมิตรภาพ น้ำใจและความรักอย่างลึกซึ้ง

สำนวนจีนที่มี 6 คำ เช่น

掛 羊 頭 , 賣 狗 肉

guà yáng tóu , mài gǒu ròu

แขวน แพะ หัว ขาย หมา เนื้อ

แขวนหัวแพะ ขายเนื้อหมา

หมายถึง หลอกหลวงเองง่าย ๆ เอาของไม่ดีมาตกแต่งเสียใหม่ ให้หลงเชื่อว่ามีดี แล้วให้ไป หรือเอาของดี มาหลอกก่อนแล้วขายของเลวให้ และยังมีอีกอย่างว่า ปากพูดว่าตนเองเป็นคนดีมีศีลธรรม แต่แอบประพฤติชั่ว (Zhēng Róng และ Guān Fēng, 1999: 159)

九 牛 二 虎 之 力

jiǔ niú èr hǔ zhī lì

เก้า วัว สอง เสือ ของ พลัง

พลังของวัวเก้าตัวและเสือสองตัว

หมายถึง มีกำลังมากหรือมีพลังมหาศาล

สำนวนจีนที่มี 7 คำ เช่น

心 有 靈 犀 一 點 通

xīn yǒu líng xī yīdiǎn tōng

ใจ มี ว่องไว แรด หน่อย เชื่อม

ใจเหมือนมีแรดที่ว่องไวเชื่อมถึงกัน

หมายถึง ทั้งสองฝ่ายมีใจเดียวกัน มีความคิดตรงกัน มีความเห็นเหมือนกัน

天 下 烏 鴉 一 般 黑

tiānxià wūyā yībān hēi

โลก อีกา เหมือนกัน ดำ

อีกาในโลกสีดำเหมือนกันหมด

หมายถึง สิ่งของประเภทเดียวกันก็ย่อมมีธาตุแท้ที่เหมือนกัน ปัจจุบันมักนำมาเปรียบว่าคนเลวคนไม่ดี ในโลกย่อมเลวหรือไม่ดีเหมือนกันหมด

สำนวนจีนที่มี 8 คำ เช่น

鰓 蚌 相 爭 , 漁 翁 得 利

⁵แต่โบราณชาวจีนเชื่อว่า แรดเป็นสัตว์ป่าที่คล่องแคล่วว่องไว ในนอแรดจะมีลายสีขาวเป็นเส้น ๆ เชื่อม ทะลุถึงกันระหว่างปลายทั้งสองด้าน จึงทำให้แรดมีปฏิกิริยาตอบสนองรวดเร็วเป็นพิเศษ ด้วยเหตุนี้ จึงมีคำเรียก แรดว่า 靈犀 língxī หมายถึง แรดที่ว่องไว (Wáng Lì, 1999: 1439)

yù bàng xiāng zhēng , yúwēng dé lì

นกปากล้อม หอย ซึ่งกัน ต่อสู้ ชาวประมง ได้ ประโยชน์

นกปากล้อมกับหอยต่างต่อสู้กัน ชาวประมงได้ประโยชน์⁶

หมายถึง ทั้งสองฝ่ายต่างต่อสู้กันและต่างฝ่ายต่างไม่ยอมอ่อนข้อให้แก่กัน บุคคลที่สามจึงได้ผล
ประโยชน์ไปแทน

一 犬 吠 形 , 百 犬 吠 聲

yī quǎn fèi xíng , bǎi quǎn fèi shēng

หนึ่ง สุนัข เห่า รูป ร้อย สุนัข เห่า เสียง

สุนัขหนึ่งตัวเห่ารูปร่าง สุนัขร้อยตัวเห่าตามเสียง

หมายถึง ยังไม่เข้าใจหรือรู้ถึงข้อเท็จจริงของเรื่องราวหรือเหตุการณ์ ก็เผลอออกไปกับคนอื่น

สำนวนจีนที่มี 10 คำ เช่น

路 遙 知 馬 力 , 日 久 見 人 心

lù yáo zhī mǎ lì , rì jiǔ jiàn rén xīn

หนทาง ไกล รู้ ม้า แรง กาลเวลา นาน เห็น คน ใจ

หนทางไกลรู้แรงม้า กาลเวลานานเห็นใจคน

หมายถึง การที่เราจะตัดสินเรื่องอะไรลงไป หรือเห็นธาตุแท้ของอะไร ต้องให้เวลาเป็นสิ่งพิสูจน์

一 度 著 蛇 咬 , 怕 見 斷 井 索

yī dù zhuó shé yǎo , pà jiàn duàn jǐng suǒ

หนึ่ง ครั้ง ถูก งู กัด กลัว เห็น ขาด บ่อน้ำ เชือก

งูกัดหนึ่งครั้ง กลัวเห็นเชือกบ่อน้ำที่ขาด

หมายถึง เคยได้รับความทุกข์ เศร้าหรือความลำบากในเรื่องใด ภายหลังประสบกับเหตุการณ์ที่
คล้ายกันหรือเหมือนกัน ก็จะมีสัญชาตญาณกลัว

อย่างไรก็ตาม สำนวนจีนจะประกอบด้วยคำ 4 คำเป็นส่วนใหญ่ ฉิน หยงหลิน (2526: 32-33) ได้ให้เหตุ
ผลของการที่สำนวนจีนโดยส่วนใหญ่ประกอบด้วยคำ 4 คำไว้ว่า

⁶มีตำนานเล่ากันว่า หอยอ้าเปลือกออกตากแดดอยู่ นกปากล้อมจึงได้เข้าไปจิกหอย ก็เลยถูกเปลือก
หอยจับหนีปากเอาไว้ ทั้งสองฝ่ายต่างก็ไม่ยอมอ่อนข้อให้แก่กัน ชาวประมงมาเห็นเข้า จึงถือโอกาสจับเอาไปทั้ง
นกทั้งหอย (Zhōngguó Shèhuì Kēxuéyuàn Yǔyán Yánjiūsuǒ, 1999: 1545)

1. ลักษณะทางด้านเสียง จำนวนเงินที่ประกอบด้วยคำ 4 คำนั้น นอกจากมีสัมผัสสระ⁷ และสัมผัสพยัญชนะ⁸ แล้ว ยังมีการกำหนดเสียงวรรณยุกต์⁹ ให้มีเสียงสูงต่ำสลับกัน จึงไพเราะดุจเสียงดนตรี

2. ลักษณะโครงสร้างทางไวยากรณ์ จำนวนเงินที่ประกอบด้วยคำ 4 คำ แสดงลักษณะโครงสร้างทางไวยากรณ์ได้หลายแบบ ซึ่งจำนวนเงินที่ประกอบด้วยคำ 3 คำแสดงไม่ได้ ส่วนจำนวนเงินที่มีจำนวนคำมากกว่า 4 คำ แม้จะแสดงลักษณะโครงสร้างทางไวยากรณ์แบบต่างๆ ได้เช่นเดียวกับจำนวนเงินแบบ 4 คำก็จริง แต่ก็ยืดยาวเกินไป จำนวนเงินต้องการความกะทัดรัด ใช้คำน้อยกินความมาก

3. จำนวนเงินที่มี 4 คำ ประกอบเป็นรูปแบบต่างๆ ได้มากมาย ส่วนจำนวนเงินที่มี 3 คำ และ 5 คำ มีรูปแบบน้อย เพราะจำนวน 3 และ 5 เป็นเลขคี่ ทำให้รูปแบบค่อนข้างตายตัว ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงไปได้มากเหมือนจำนวนที่มี 4 คำ ส่วนจำนวนที่มีตั้งแต่ 6 คำขึ้นไป แม้จะมีรูปแบบมาก แต่ก็ไม่นิยม เพราะไม่กะทัดรัด

2.2.1.2 โครงสร้างทางไวยากรณ์ของจำนวนเงิน

จำนวนเงินมีโครงสร้างทางไวยากรณ์หลายแบบ จากการศึกษาวิจัยพบว่า โครงสร้างทางไวยากรณ์ของจำนวนเงิน สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ (*Mǎ Guófán*, 1998: 269-284)

1. จำนวนที่สามารถแบ่งออกได้เป็นสองส่วน แบบความสัมพันธ์หน้า-หลัง

จำนวนที่มีความสัมพันธ์แบบหน้า-หลังสองส่วนนี้ สามารถแบ่งโครงสร้างความสัมพันธ์ออกได้เป็น 5 ประเภท คือ

⁷จำนวนเงินมีสัมผัสสระซึ่งแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ สัมผัสในวรรคเดียวกัน และสัมผัสระหว่างวรรค สัมผัสในวรรคเดียวกัน ตัวอย่าง 螳臂當車 *táng bì dāng chē* แขนตักแต่น้านล้อรถ (ไม่เจียมตัว) สัมผัสระหว่างวรรค ตัวอย่าง 掛羊頭, 賣狗肉 *guà yáng tóu, mài gǒu ròu* แขนหัวแพะขายเนื้อหมา (ยอมแมวขาย) (ฉิน หยงหลิน, 2526: 33-42)

⁸จำนวนเงินมีสัมผัสพยัญชนะซึ่งแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ สัมผัสในวรรคและสัมผัสระหว่างวรรค สัมผัสในวรรค ตัวอย่าง 車馬盈門 *chē mǎ yíng mén* รถม้าเต็มประตู (หัวกระไดไม่แห้ง) สัมผัสระหว่างวรรค ตัวอย่าง 鷸蚌相爭, 漁翁得利 *yù bàng xiāng zhēng, yú wēng dé lì* นกปากซ่อมกับหอยต่างต่อสู้กัน ชาวประมงได้ประโยชน์ (เป็นตาอยู่) (ฉิน หยงหลิน, 2526: 42-56)

⁹จำนวนเงินมีการกำหนดเสียงวรรณยุกต์ คือ มีเสียงสูงต่ำสลับกัน ในภาษาจีนกลางปัจจุบันมีเสียงวรรณยุกต์ 4 เสียง คือ 陰平 *yīnpíng* (ˉ) 陽平 *yángpíng* (ˊ) 上聲 *shǎngshēng* (ˇ) 去聲 *qùshēng* (ˋ) (ดูคำอธิบายเพิ่มเติมในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หน้า 6) ตัวอย่างจำนวนเงินที่มีเสียงวรรณยุกต์ครบทั้ง 4 เสียง คือ 害群之馬 *hài qún zhī mǎ* ม้าที่เป็นภัยต่อกลุ่ม (ปลาช้องเดียวกัน ตัวหนึ่งเน่า ก็พาตัวอื่นพลอยเหม็นไปด้วย) (ฉิน หยงหลิน, 2526: 57-65)

1) ความสัมพันธ์แบบคู่ขนาน (并列關係 *bìngliè guānxi*) โครงสร้างความสัมพันธ์แบบนี้ ส่วนหน้ากับส่วนหลังมีฐานะเท่ากันหรือมีความสำคัญเสมอกัน และสามารถกลับส่วนหน้ามาเป็นส่วนหลังหรือส่วนหลังไปเป็นส่วนหน้าได้ ตัวอย่างเช่น

龍 潭 虎 穴

lóng tán hǔ xué

มังกร ป่อ เสือ ถ้ำ

ป่อมังกรถ้ำเสือ

หมายถึง สถานที่หรือแหล่งที่เต็มไปด้วยภัยอันตรายต่าง ๆ

สำนวนนี้สามารถแยกได้เป็น *lóngtán-hǔxué* (ป่อมังกร-ถ้ำเสือ) หรือ *hǔxué-lóngtán* (ถ้ำเสือ-ป่อมังกร)¹⁰ ก็ได้ ซึ่งทั้งสองส่วนมีฐานะและความสำคัญเท่ากัน สามารถสลับที่กันได้โดยที่ความหมายไม่เปลี่ยนแปลง

生 龍 活 虎

shēng lóng huó hǔ

มีชีวิต มังกร มีชีวิต เสือ

มีพลังชีวิต (ตั้ง) มังกร มีพลังชีวิต (ตั้ง) เสือ

หมายถึง แข็งแรงและปราดเปรียว คล่องแคล่ว มีพลังชีวิตเหมือนเสือและมังกร

สำนวนนี้สามารถแยกได้เป็น *shēnglóng-huóhǔ* (มีพลังชีวิต (ตั้ง) มังกร-มีพลังชีวิต (ตั้ง) เสือ) หรือ *huóhǔ-shēnglóng* (มีพลังชีวิต (ตั้ง) เสือ-มีพลังชีวิต (ตั้ง) มังกร) ก็ได้ ซึ่งทั้งสองส่วนมีฐานะและความสำคัญเท่ากัน สามารถสลับที่กันได้โดยที่ความหมายไม่เปลี่ยนแปลง

2) ความสัมพันธ์แบบคู่กัน (對舉關係 *duìjǔ guānxi*) โครงสร้างความสัมพันธ์แบบนี้ ทั้งสองส่วนจะขาดส่วนใดส่วนหนึ่งไม่ได้ มิเช่นนั้นความหมายจะไม่สมบูรณ์ และโดยมากจะมีการใช้คำตรงข้ามกัน เพื่อให้สำนวนดูโดดเด่นขึ้นมา ตัวอย่างเช่น

羊 質 虎 皮

yáng zhì hǔ pí

แพะ ธาตุแท้ เสือ หนัง

ธาตุแท้เป็นแพะแต่คลุมด้วยหนังเสือ

หมายถึง ท่วงทีภายนอกทำให้คนอื่นเกรงกลัว แต่ธาตุแท้จริง ๆ แล้วเป็นคนที่อ่อนแอ

¹⁰สำนวนจีนที่กล่าวถึงแล้ว เมื่อกล่าวถึงสำนวนนั้น ๆ อีกครั้ง จะให้แต่เฉพาะเสียงอ่านตัวอักษรและคำแปลรวมความของสำนวนนั้นเท่านั้น

สำนวนนี้แยกออกได้เป็น *yángzhì-hǔpí* (ธาตุแท้แพะ-หนังเสือ) และไม่สามารถขาดส่วนใดส่วนหนึ่งได้ เพราะจะทำให้ความหมายไม่สมบูรณ์ สำนวนนี้ใช้คำว่าแพะกับเสือ ทำให้เห็นความแตกต่างกันทางด้านความหมายได้อย่างชัดเจน คือ แพะเป็นสัตว์ที่อ่อนแอ ไม่มีพิษภัยหรือเขี้ยวเล็บใด ๆ ที่จะทำอันตรายต่อสัตว์อื่นได้ จึงนำมาเปรียบกับคนที่อ่อนแอ ไม่มีพิษสงอะไรส่วนเสือเป็นสัตว์ที่แข็งแรงและดุร้าย ทำให้สัตว์อื่นหวาดกลัว ดังนั้นจึงนำเสือมาเปรียบกับคนที่แข็งแรงและน่าเกรงขาม

龍 頭 蛇 尾

lóng tóu shé wěi

มังกร หัว งู หาง

หัวมังกรหางงู

หมายถึง ทำงานโดยเร่งในช่วงแรก แต่ผ่อนในช่วงท้าย และไม่สามารถยืนหยัดทำไปได้โดยตลอด

สำนวนนี้แยกออกได้เป็น *lóngtóu-shéwěi* (หัวมังกร-หางงู) และไม่สามารถขาดส่วนใดส่วนหนึ่งได้ เพราะจะทำให้ความหมายไม่สมบูรณ์ สำนวนนี้ใช้คำว่ามังกรกับงู ทำให้เห็นความแตกต่างกันทางด้านความหมายได้อย่างชัดเจน คือ มังกรเป็นสัตว์ที่มีอิทธิฤทธิ์และอำนาจมากตามความเชื่อของชาวจีน จึงนำมาเปรียบกับความมีอำนาจและความยิ่งใหญ่ (ดูคำอธิบายเพิ่มเติมในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หน้า 64) ส่วนงูนั้นถึงแม้จะมีลักษณะเป็นสัตว์เลื้อยคลานเหมือนมังกร แต่รูปร่างตัวเล็กกว่ามาก และไม่มีอำนาจหรืออิทธิฤทธิ์เทียบเท่ากับมังกรได้ จึงนำมาเปรียบกับความไม่มีอำนาจ

3) ความสัมพันธ์แบบอนุกรมหรือต่อเนื่อง (承接關係 *chéngjiē guānxi*) โครงสร้างความสัมพันธ์แบบนี้ ส่วนหน้าเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นก่อน ส่วนหลังเป็นเรื่องที่เกิดต่อเนื่องจากส่วนหน้า และไม่สามารถเปลี่ยนเอาส่วนหน้ามาเป็นส่วนหลัง หรือส่วนหลังไปเป็นส่วนหน้าได้ เพราะลำดับของความหมายจะเปลี่ยนไปด้วย ตัวอย่างเช่น

亡 羊 補 牢

wáng yáng bǔ láo

หาย แพะ ล้อม คอก

แพะหายล้อมคอก

หมายถึง เหตุเกิดขึ้นแล้วจึงค่อยคิดแก้ไข ไม่ได้มีการเตรียมการป้องกันเอาไว้ก่อนล่วงหน้า

สำนวนนี้สามารถแบ่งออกได้เป็น *wángyáng-bǔláo* (แพะหาย-ล้อมคอก) จะเห็นได้ว่ามีเหตุการณ์เกิดขึ้นก่อนแล้วมีเหตุการณ์หลังเกิดตามมา แสดงความต่อเนื่องกันของเหตุการณ์ ไม่สามารถสลับที่กันได้ เพราะความหมายจะเปลี่ยนตามไปด้วย

亡 羊 得 牛

wáng yǎng dé niú

หาย แพะ ได้ วัว

แพะหายได้วัว

หมายถึง ความเสียหายหรือสิ่งที่สูญเสียน้อย แต่ผลกำไรหรือประโยชน์ที่ได้รับมีมาก

สำนวนนี้สามารถแบ่งออกได้เป็น wángyǎng-déniú (แพะหาย-ได้วัว) จะเห็นได้ว่ามีเหตุการณ์เกิดขึ้นก่อนแล้วมีเหตุการณ์หลังเกิดตามมา แสดงความต่อเนื่องกันของเหตุการณ์ ไม่สามารถสลับที่กันได้ เพราะความหมายจะเปลี่ยนตามไปด้วย

4) ความสัมพันธ์แบบแสดงจุดมุ่งหมาย (目的關係 mùdì guānxi) โครงสร้างความสัมพันธ์แบบนี้ ส่วนหน้าเป็นวิธีการหรือสิ่งที่จะทำ ส่วนหลังบอกจุดมุ่งหมาย ตัวอย่างเช่น

守 株 待 兔

shǒu zhū dài tù

เฝ้า ลำต้นไม้ รอคอย กระต่าย¹¹

หมายถึง เฝ้ารอคอยให้โชคหรือลาภลอยมาหา โดยไม่ยอมลงมือทำอะไรเลย

สำนวนนี้สามารถแบ่งออกได้เป็น shǒuzhū-dàitù (เฝ้าลำต้นไม้-รอคอยกระต่าย) ส่วนหน้าบอกถึงสิ่งที่กระทำ และส่วนหลังบอกถึงจุดมุ่งหมายในการกระทำนั้น ๆ

按 圖 索 驥

àn tú suǒ jì

ตาม แผนที่ เสาะหา ม้าพันธุี่

เสาะหาม้าพันธุี่ตามแผนที่

หมายถึง ทำงานอย่างคร่ำครึคือเคร่งในกรอบกฎเกณฑ์ ไม่พลิกแพลงเปลี่ยนแปลงเลย และหมายถึง ใช้เบาะแสเพื่อนำไปเสาะแสวงหาเรื่องราวหรือสิ่งต่าง ๆ

สำนวนนี้สามารถแบ่งออกได้เป็น àntú-suǒjì (ตามแผนที่-เสาะหาม้าพันธุี่) ส่วนหน้าบอกถึงวิธีการ และส่วนหลังบอกถึงจุดมุ่งหมายในการใช้วิธีการนั้น ๆ

¹¹มีตำนานเล่าว่า ในสมัย 戰國 Zhànguó จ้านกั๋ว (ก่อน ค.ศ. 475 – ก่อน ค.ศ. 221) รัฐ 宋 Sòng ซึ่ง มีชาวนาคนหนึ่งเห็นกระต่ายตัวหนึ่งชนต้นไม้ตาย เขาจึงวางเครื่องมือทำนาที่อยู่ในมือลง และนั่งรออยู่ตรงนั้น หวังว่าจะได้กระต่ายที่วิ่งมาชนต้นไม้ตายอีก (Zhōngguó Shèhuì Kēxuéyuàn Yǔyán Yánjiūsū, 1999: 1164)

5) ความสัมพันธ์แบบเป็นเหตุเป็นผล (因果關係 *yīnguǒ guānxi*) โครงสร้างความสัมพันธ์แบบนี้ส่วนหน้าเป็นส่วนบอกเหตุ ส่วนหลังเป็นส่วนบอกผล ตัวอย่างเช่น

打 草 驚 蛇

dǎ cǎo jīng shé

ตี หญ้า ตื่นตกใจ งู

ตีพงหญ้าให้งูตื่นตกใจ

หมายถึง มีพฤติกรรมหรือทำอะไรแล้ว ไม่เป็นความลับ ทำให้ฝ่ายตรงข้ามมีการระแวดระวังภัย และเตรียมการป้องกันล่วงหน้า

สำนวนนี้สามารถแบ่งออกได้เป็น *dǎcǎo-jīngshé* (ตีพงหญ้า-ทำให้งูตื่นตกใจ) ส่วนหน้าเป็นส่วนบอกเหตุ คือ ตีพงหญ้า ส่วนหลังเป็นส่วนบอกผล คือ ทำให้งูตื่นตกใจกลัว

物 腐 蟲 生

wù fǔ chóng shēng

สิ่งของเน่า หนอน เกิด

สิ่งของเน่าเปื่อยแล้วเกิดหนอน

หมายถึง สาเหตุของภัยพิบัติและความหายนะต้องมีมูลเหตุภายในเกิดขึ้นก่อน

สำนวนนี้สามารถแบ่งออกได้เป็น *wùfǔ-chóngshēng* (สิ่งของเน่าเปื่อย-แล้วเกิดหนอน) ส่วนหน้าเป็นส่วนบอกเหตุ คือ สิ่งของเน่าเปื่อย ส่วนหลังเป็นส่วนบอกผล คือ แล้วเกิดหนอน

2. สำนวนที่ไม่สามารถแบ่งออกได้เป็นสองส่วน

สำนวนที่ไม่สามารถแบ่งออกได้เป็นสองส่วนนี้ สามารถแบ่งประเภทโครงสร้างความสัมพันธ์ออกได้เป็น 4 ประเภท คือ

1) ความสัมพันธ์แบบภาคประธาน-ภาคแสดง (主謂關係 *zhǔwèi guānxi*) โครงสร้างความสัมพันธ์ชนิดนี้ สามารถแบ่งออกได้เป็นประเภทย่อย ๆ อีก 3 ประเภท ได้แก่

(1) แบบภาคประธาน-ภาคแสดง ตัวอย่างเช่น

鸚 鵡 學 舌

yīngwǔ xué shé

นกแก้ว หัด ลิ้น

หมายถึง พุดตามคนอื่นไปเรื่อย ๆ โดยไม่รู้ความหมาย เปรียบเหมือนนกแก้วเลียนเสียงคนพูด โดยไม่รู้
ว่าคำนั้น ๆ มีความหมายว่าอะไร

สำนวนนี้สามารถแบ่งออกได้เป็น *yīngwǔ-xuéshé* (นกแก้ว-หัดลิ้น) ซึ่ง *yīngwǔ* (นก
แก้ว) เป็นภาคประธาน และ *xuéshé* (หัดลิ้น) เป็นภาคแสดง

貓 鼠 同 眠

māo shǔ tóng mián

แมว หนู ร่วมกัน นอนหลับ

แมวและหนูนอนหลับร่วมกัน

หมายถึง ส่วนมากใช้ในความหมายว่า ผู้บังคับบัญชาเบื้องบนบกพร่องต่อหน้าที่ ส่งเสริมให้ท้ายผู้อยู่ใต้
บังคับบัญชาเบื้องล่างคิดคดต่อประเทศชาติ แต่ในบางครั้งอาจใช้หมายถึง นายและลูกน้องอยู่ร่วมกัน ไม่แบ่งชน
ชั้น

สำนวนนี้สามารถแบ่งออกได้เป็น *māoshǔ-tóngmián* (แมวและหนู-นอนหลับร่วมกัน) ซึ่ง
māoshǔ (แมวและหนู) เป็นภาคประธาน และ *tóngmián* (นอนหลับร่วมกัน) เป็นภาคแสดง

(2) แบบภาคประธาน-ภาคแสดง-หน่วยกรรม ตัวอย่างเช่น

塞 翁 失 馬

sài wēng shī mǎ

ชายแดน ผู้เฒ่า หาย ม้า

ผู้เฒ่าที่ชายแดนม้าหาย¹²

หมายถึง การเสียเปรียบหรือได้รับอุปสรรคในบางครั้งบางคราวนั้น เหตุการณ์อาจจะพลิกกลับเป็นโชค
ดีไปก็ได้

สำนวนนี้สามารถแบ่งออกได้เป็น *sàiwēng-shī-mǎ* (ผู้เฒ่าที่ชายแดน-หาย-ม้า) ซึ่ง
sàiwēng (ผู้เฒ่าที่ชายแดน) เป็นภาคประธาน *shī* (หาย) เป็นภาคแสดง และ *mǎ* (ม้า) เป็นหน่วย
กรรม

蚍 蜉 撼 樹

pífú hàn shù

¹²มีตำนานเล่ากันว่า ที่ชายแดนมีผู้เฒ่าคนหนึ่งได้ทำม้าหายไปหนึ่งตัว ชาวบ้านต่างพากันมาลอบใจ
เขา ผู้เฒ่ากล่าวว่า “พวกท่านรู้ได้อย่างไรจะไม่ใช่โชค” ต่อมาม้าที่หายไปกลับมา และได้นำมาพันธูปกลับ
มาด้วยอีกหนึ่งตัว (Zhōngguó Shèhuì Kèxuéyuàn Yǔyán Yánjiūsū, 1999: 1084-1085)

มด เขย่า ต้นไม้

หมายถึง ไม่ประมาณตน ไม่เจียมตน

สำนวนนี้สามารถแบ่งออกได้เป็น *pífú-hàn-shù* (มด-เขย่า-ต้นไม้) ซึ่ง *pífú* (มด) เป็นภาคประธาน *hàn* (เขย่า) เป็นภาคแสดง และ *shù* (ต้นไม้) เป็นหน่วยกรรม

(3) แบบภาคประธาน-ภาคแสดง-หน่วยเสริมกริยา ตัวอย่างเช่น

鶴 立 雞 群

hè lì jī qún

นกกระเรียน ยืน ไก่ ผุ่ง

นกกระเรียนยืนในฝูงไก่

หมายถึง มีความสามารถมากหรือโดดเด่นอยู่ท่ามกลางพรรคพวกหรือบริวารที่อยู่

สำนวนนี้สามารถแบ่งออกได้เป็น *hè-lì-jīqún* (นกกระเรียน-ยืน-ในฝูงไก่) ซึ่ง *hè* (นกกระเรียน) เป็นภาคประธาน *lì* (ยืน) เป็นภาคแสดง และ *jīqún* (ในฝูงไก่) เป็นหน่วยเสริมกริยา

魚 目 混 珠

yú mù hùn zhū

ปลา ตา ปะปน ไข่มุก

ตาปลาปลอมปนไข่มุก

หมายถึง เอาสิ่งของที่ไม่ดีหรือของปลอม มาปะปนกับของดีหรือของจริง เพื่อหลอกลวง ตบตาคนอื่นให้หลงเชื่อ

สำนวนนี้สามารถแบ่งออกได้เป็น *yúmù-hùn-zhū* (ตาปลา-ปลอมปน-ไข่มุก) ซึ่ง *yúmù* (ตาปลา) เป็นภาคประธาน *hùn* (ปลอมปน) เป็นภาคแสดง และ *zhū* (ไข่มุก) เป็นหน่วยเสริมกริยา

2) ความสัมพันธ์แบบภาคแสดง-หน่วยกรรม (謂賓關係 *wèibīn guānxi*) โครงสร้างความสัมพันธ์ชนิดนี้ สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่

(1) แบบภาคแสดง-หน่วยกรรม ตัวอย่างเช่น

歧路 亡 羊

qílù wáng yáng

ทางแยก หาย แพะ

ทางแยกแพะหาย

หมายถึง หลงผิด หลงเดินไปในทางที่ผิด

สำนวนนี้สามารถแบ่งออกได้เป็น *qílùwáng-yáng* (ทางแยกหาย-แพะ) ซึ่ง *qílù wáng* (ทางแยกหาย) เป็นภาคแสดง และ *yáng* (แพะ) เป็นหน่วยกรรม

緣 木 求 魚

yuán mù qiú yú

ไต่ ต้นไม้ หา ปลา

ปีนไปตามต้นไม้เพื่อหาปลา

หมายถึง ใช้วิธีการไม่ถูกต้องไม่เหมาะสม เหนื่อยเปล่าโดยไม่ประสบผลสำเร็จ

สำนวนนี้สามารถแบ่งออกได้เป็น *yuánmùqiú-yú* (ปีนไปตามต้นไม้เพื่อหา-ปลา) ซึ่ง *yuánmùqiú* (ปีนไปตามต้นไม้เพื่อหา) เป็นภาคแสดง และ *yú* (ปลา) เป็นหน่วยกรรม

(2) แบบหน่วยกรรม-ภาคแสดง ตัวอย่างเช่น

雞 犬 不 留

jī quǎn bù liú

ไก่ สุนัข ไม่ เหลือ

หมายถึง ปราบหรือฆ่าจนหมดสิ้น ไม่เหลือแม้แต่ไก่และสุนัข

สำนวนนี้สามารถแบ่งออกได้เป็น *jīquǎn-bùliú* (ไก่และสุนัข-ไม่เหลือ) ซึ่ง *jīquǎn* (ไก่และสุนัข) เป็นหน่วยกรรม และ *bùliú* (ไม่เหลือ) เป็นภาคแสดง

雞 犬 不 驚

jī quǎn bù jīng

ไก่ สุนัข ไม่ ตกใจ

ไม่ทำให้ไก่และสุนัขตื่นตกใจ

หมายถึง วินัยทหารเด็ดขาดและเที่ยงธรรม ไม่รบกวนประชาชนแม้แต่ผู้น้อย

สำนวนนี้สามารถแบ่งออกได้เป็น *jīquǎn-bùjīng* (ไก่และสุนัข-ไม่ทำให้ตื่นตกใจ) ซึ่ง *jīquǎn* (ไก่และสุนัข) เป็นหน่วยกรรม และ *bùjīng* (ไม่ทำให้ตื่นตกใจ) เป็นภาคแสดง

3) ความสัมพันธ์แบบคำทำสองหน้าที่ (兼語關係 *jiānyǔ guānxi*) โครงสร้างความสัมพันธ์แบบคำทำสองหน้าที่นี้ หมายความว่า คำที่สองของสำนวนนั้นจะทำหน้าที่สองอย่าง คือ ทำหน้าที่ทั้งเป็นหน่วยกรรมของภาคแสดงข้างหน้า และเป็นภาคประธานของภาคแสดงข้างหลัง ตัวอย่างเช่น

引 狼 入 室

yǐn láng rù shì

นำ หมาป่า เข้า ห้อง

หมายถึง นำคนไม่ดีหรือคนเลวเข้ามา เป็นเหตุให้นำอันตรายมาถึงตัว

สำนวนนี้สามารถแบ่งออกได้เป็น *yǐnláng-rùshì* (นำหมาป่า-เข้าห้อง) ซึ่งคำว่า *láng* (หมาป่า) ทำหน้าที่เป็นทั้งหน่วยกรรมของ *yǐn* (นำ) ซึ่งเป็นภาคแสดงข้างหน้า และเป็นภาคประธานของ *rùshì* (เข้าห้อง) ซึ่งเป็นภาคแสดงข้างหลังด้วย

指 鹿 為 馬

zhǐ lù wéi mǎ

ชี้ กวาง เป็น ม้า

หมายถึง บิดเบือนความจริงอย่างโจ่งแจ้ง กลับถูกเป็นผิด กลับผิดเป็นถูก

สำนวนนี้สามารถแบ่งออกได้เป็น *zhǐlù-wéimǎ* (ชี้กวาง-เป็นม้า) ซึ่งคำว่า *lù* (กวาง) ทำหน้าที่เป็นทั้งหน่วยกรรมของ *zhǐ* (ชี้) ซึ่งเป็นภาคแสดงข้างหน้า และเป็นภาคประธานของ *wéimǎ* (เป็นม้า) ซึ่งเป็นภาคแสดงข้างหลังด้วย

4) ความสัมพันธ์แบบคำขยาย-คำหลัก (偏正關係 *piānzhèng guānxi*) โครงสร้าง ความสัมพันธ์แบบคำขยาย-คำหลักนี้ ส่วนหน้าจะเป็นคำขยาย และส่วนหลังจะเป็นคำหลัก ตัวอย่างเช่น

井 底 之 蛙

jǐng dǐ zhī wā

บ่อ ก้น ที่ กบ

กบที่ก้นบ่อ

หมายถึง คนที่ไม่มีความรู้อะไรเลย หรือรู้เพียงเล็กน้อย แต่แสดงภูมิว่ามีความรู้มาก

สำนวนนี้สามารถแบ่งออกได้เป็น *jǐngdǐzhī-wā* (ที่ก้นบ่อ-กบ) ซึ่ง *jǐngdǐzhī* (ที่ก้นบ่อ) เป็นคำขยาย และ *wā* (กบ) เป็นคำหลัก

驚 弓 之 鳥

jīng gōng zhī niǎo

หวาดกลัว คั่นคร ที่ นก

นกที่หวาดกลัวคั่นคร

หมายถึง คนที่เคยผ่านภัยพิบัติหรือความหายนะ พอประสบเรื่อง จิตใจก็หวาดผวา

สำนวนนี้สามารถแบ่งออกได้เป็น *jīnggōngzhī-niǎo* (ที่หวาดกลัวคันศร-นก) ซึ่ง *jīnggōngzhī* (ที่หวาดกลัวคันศร) เป็นคำขยาย และ *niǎo* (นก) เป็นคำหลัก

2.2.1.3 หน้าที่ของสำนวนจีนในประโยค

หน้าที่ของสำนวนจีนในประโยคแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ (*Mǎ Guófán*, 1998: 288-297)

1. หน้าที่ของสำนวนเหมือนคำประเภทต่าง ๆ สำนวนที่ทำหน้าที่เหมือนคำประเภทต่าง ๆ ในไวยากรณ์นั้น สามารถจำแนกได้เป็นหลายประเภท ดังนี้

1) สำนวนที่เหมือนคำนาม ตัวอย่างเช่น

魚 米 之 鄉

yú mǐ zhī xiāng

ปลา ข้าว ของ ถิ่น

ถิ่นปลานาข้าว

หมายถึง แหล่งหรือบ้านเมืองที่มีความอุดมสมบูรณ์

ตัวอย่างประโยค¹³ :

๙. 兄長，你不見滿江都是漁船，此間正是農業區，如何沒有鮮魚？

Xiōngzhǎng, nǐ bùjiàn mǎnjiāng dōu shì yúchuán, cǐjiān zhèng shì nóngyèqū, rúhé méiyǒu xiānyú?

ท่านพี่ ท่านไม่เห็นหรือว่าทั่วท้องน้ำแห่งนี้เต็มไปด้วยเรือประมง เป็น เขตเกษตรกรรม โดยแท้ แล้วจะไม่มีปลาสดได้อย่างไร

๑๐. 兄長，你不見滿江都是漁船，此間正是魚米之鄉，如何沒有鮮魚？

Xiōngzhǎng, nǐ bùjiàn mǎnjiāng dōu shì yúchuán, cǐjiān zhèng shì yúmǐzhīxiāng, rúhé méiyǒu xiānyú?

ท่านพี่ ท่านไม่เห็นหรือว่าทั่วท้องน้ำแห่งนี้เต็มไปด้วยเรือประมง เป็น ถิ่นปลานาข้าว โดยแท้ แล้วจะไม่มีปลาสดได้อย่างไร

ในประโยค ก. กลุ่มคำ “*nóngyèqū*” (เขตเกษตรกรรม) เป็นคำนาม เราสามารถเอาสำนวน “*yúmǐzhīxiāng*” (ถิ่นปลานาข้าว) แทนที่คำว่า “*nóngyèqū*” ในประโยค ก. ได้ กลายเป็นประโยค

¹³ ตัวอย่างประโยคภาษาจีน ที่แสดงการใช้สำนวนจีนในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ (ประโยค ข. ในแต่ละตัวอย่าง) นำมาจากหนังสือ *Zhōngguó Chéngyǔ Dàcídiǎn* ของ *Wáng Lì* (1999)

ข. ดังกล่าว โดยที่ความสัมพันธ์ระหว่าง “*yúmǐzhīxiāng*” กับคำอื่น ๆ ในประโยคยังคงเหมือนความสัมพันธ์ของ “*nóngyèqū*” กับคำอื่น ๆ ในประโยค ถือได้ว่า “*yúmǐzhīxiāng*” ทำหน้าที่ได้เหมือนคำนาม

彪 形 大 漢

biāo xíng dàhàn

ลูกเสือ ลักษณะ ชายรูปร่างสูงใหญ่

ชายรูปร่างสูงใหญ่ลักษณะเหมือนดังลูกเสือ

หมายถึง ชายที่มีร่างกายกำยำล่ำสัน

ตัวอย่างประโยค :

๙. 金奎也選了二十名身材高大的男子，教他們十八般武藝。

Jīn Kuí yě xuǎnle èrshí míng shēncáigāodàde nánzǐ, jiāo tāmen shíbā bān wǔyì.

จินชุยก็ได้เลือกชายที่มีรูปร่างสูงใหญ่ยี่สิบคน แล้วสอนศิลปะการต่อสู้ทั้งสิบแปดประเภทให้แก่พวกเขา

๑๐. 金奎也選了二十名彪形大漢，教他們十八般武藝。

Jīn Kuí yě xuǎnle èrshí míng biāoxíngdàhàn, jiāo tāmen shíbā bān wǔyì.

จินชุยก็ได้เลือกชายรูปร่างสูงใหญ่ลักษณะเหมือนดังลูกเสือยี่สิบคน แล้วสอนศิลปะการต่อสู้ทั้งสิบแปดประเภทให้แก่พวกเขา

ในประโยค ก. กลุ่มคำ “*shēncáigāodàde nánzǐ*” (ชายที่มีรูปร่างสูงใหญ่) เป็นคำนาม เราสามารถเอาจำนวน “*biāoxíngdàhàn*” (ชายรูปร่างสูงใหญ่ลักษณะเหมือนดังลูกเสือ) แทนที่คำว่า “*shēncáigāodàde nánzǐ*” ในประโยค ก. ได้ กลายเป็นประโยค ข. ดังกล่าว โดยที่ความสัมพันธ์ระหว่าง “*biāoxíngdàhàn*” กับคำอื่น ๆ ในประโยคยังคงเหมือนความสัมพันธ์ของ “*shēncáigāodàde nánzǐ*” กับคำอื่น ๆ ในประโยค ถือได้ว่า “*biāoxíngdàhàn*” ทำหน้าที่ได้เหมือนคำนาม

2) จำนวนที่เหมือนคำกริยา ตัวอย่างเช่น

泥 牛 入 海

ní niú rù hǎi

โคลน จัว ลง ทะเล

จัวโคลนลงทะเล

หมายถึง หายไปเลย หายเข้ากลีบเมฆ ไม่ได้ข่าวคราวอีกเลย

ตัวอย่างประโยค :

๙. 三腳驢兒跳上天, 一去不返無蹤跡。

Sānjiǎo lüér tiào shàngtiān, yīqùbùfǎn wú zōngjī.

ลาสามขากระโดดขึ้นสวรรค์ พอไปก็ไม่ได้กลับ ไร้ร่องรอย

๑๐. 三腳驢兒跳上天, 泥牛入海無蹤跡。

Sānjiǎo lüér tiào shàngtiān, níniúrùhǎi wú zōngjī.

ลาสามขากระโดดขึ้นสวรรค์ วัวโคลนลงทะเล ไร้ร่องรอย

ในประโยค ก. กลุ่มคำ “yīqùbùfǎn” (พอไปก็ไม่ได้กลับ) เป็นคำกริยา เราสามารถเอาสำนวน “níniúrùhǎi” (วัวโคลนลงทะเล) แทนที่กลุ่มคำ “yīqùbùfǎn” ในประโยค ก. ได้ กลายเป็นประโยค ข. ดังกล่าว โดยที่ความสัมพันธ์ระหว่าง “níniúrùhǎi” กับคำอื่น ๆ ในประโยคยังคงเหมือนความสัมพันธ์ของ “yīqùbùfǎn” กับคำอื่น ๆ ในประโยค ถือได้ว่า “níniúrùhǎi” ทำหน้าที่ได้เหมือนคำกริยา

狼 狽 為 奸

láng bèi wéi jiān

หมาป่า เปี้ย เป็น คิดคดชั่วร้าย

หมาป่าและเปี้ย¹⁴ร่วมกันทำชั่ว

หมายถึง คนชั่วร้ายต่างสมรู้ร่วมคิดกันทำเรื่องเลวร้าย

ตัวอย่างประโยค :

๙. 安祿山向同李林甫互相勾結做壞事。

Ān Lùshān xiàng tóng Lǐ Línfǔ hùxiāng gōujié zuò huàishì.

อันลู่ซันร่วมกับหลี่หลินฝู่สมคบคิดกันเพื่อก่อเหตุทำเรื่องชั่วร้าย

๑๐. 安祿山向同李林甫狼狽為奸。

Ān Lùshān xiàng tóng Lǐ Línfǔ lángbèiwéijiān.

อันลู่ซันร่วมกับหลี่หลินฝู่ร่วมกันทำชั่วดังหมาป่าและเปี้ย

¹⁴狼 bèi เปี้ย เล่ากันว่าเป็นสัตว์ชนิดหนึ่ง ขาหน้าสั้นเป็นพิเศษ เมื่อเดินจะต้องป็นขึ้นไปนั่งบนหลังหมาป่า ถ้าไม่มีหมาป่า มันก็จะเดินไม่ได้ ดังนั้นจึงใช้คำว่า 狼狽 lángbèi มาบรรยายลักษณะที่ลำบากหรือกลืนไม่เข้า คายไม่ออก อึดอัดใจ (Zhōngguó Shèhuì Kēxuéyuàn Yǔyán Yánjiūsuǒ, 1999: 752)

ในประโยค ก. กลุ่มคำ “hùxiāng gōujié zuò huàishì” (สมคบคิดกันเพื่อก่อเหตุทำเรื่องชั่วร้าย) เป็นคำกริยา เราสามารถเอาสำนวน “lángbèiwéijiān” (หมาป่าและเป็ยร่วมมือกันทำชั่ว) แทนที่กลุ่มคำ “hùxiāng gōujié zuò huàishì” ในประโยค ก. ได้ กลายเป็นประโยค ข. ดังกล่าว โดยที่ความสัมพันธ์ระหว่าง “lángbèiwéijiān” กับคำอื่น ๆ ในประโยคยังคงเหมือนความสัมพันธ์ของ “hùxiāng gōujié zuò huàishì” กับคำอื่น ๆ ในประโยค ถือได้ว่า “lángbèiwéijiān” ทำหน้าที่ได้เหมือนคำกริยา

3) สำนวนที่เหมือนคำคุณศัพท์ ตัวอย่างเช่น

花 香 鳥 語

huā xiāng niǎo yǔ

ดอกไม้ หอม นก ร้อง

หมายถึง ทิวทัศน์อันสวยงามของธรรมชาติในฤดูใบไม้ผลิ

ตัวอย่างประโยค :

Ⅷ. 麗日和風春淡蕩, 美好春天物昭蘇。

Lìrì héfēng chūn dànàng, měihǎochūntiān wù zhāo sū.

ฤดูใบไม้ผลิที่แดดร่มลมเย็นพัดแผ่ว ๆ ทิวทัศน์ของฤดูใบไม้ผลิที่งดงามสรรพสิ่งฟื้นคืนมีชีวิตชีวาอย่างชัดเจน

Ⅱ. 麗日和風春淡蕩, 花香鳥語物昭蘇。

Lìrì héfēng chūn dànàng, huāxiāngniǎoyǔ wù zhāo sū.

ฤดูใบไม้ผลิที่แดดร่มลมเย็นพัดแผ่ว ๆ ดอกไม้หอมนกร้องสรรพสิ่งฟื้นคืนมีชีวิตชีวาอย่างชัดเจน

ในประโยค ก. คำว่า “měihǎochūntiān” (ทิวทัศน์ของฤดูใบไม้ผลิที่งดงาม) เป็นคำคุณศัพท์ เราสามารถเอาสำนวน “huāxiāngniǎoyǔ” (ดอกไม้หอมนกร้อง) แทนที่คำว่า “měihǎochūntiān” ในประโยค ก. ได้ กลายเป็นประโยค ข. ดังกล่าว โดยที่ความสัมพันธ์ระหว่าง “huāxiāngniǎoyǔ” กับคำอื่น ๆ ในประโยคยังคงเหมือนความสัมพันธ์ของ “měihǎochūntiān” กับคำอื่น ๆ ในประโยค ถือได้ว่า “huāxiāngniǎoyǔ” ทำหน้าที่ได้เหมือนคำคุณศัพท์

鼠 目 寸 光

shǔ mù cùn guāng

หนู ตา นิ้ว สายตา

สายตาของหนูเห็นไกลได้แค่นี้เดียว

หมายถึง มองการณ์ไม่ไกล

ตัวอย่างประโยค :

ก. 他的眼睛很近, 根據“目光如豆”的成語, 我們又號他為“如豆先生”。

Tāde yǎnjīng hěnjìn, gēnjù "mùguāngrúdòu" de chéngyǔ, wǒmen yòu hào tāwéi "rúdòuxiānshēng".

สายตาของเขาสั้นมาก ตามสำนวนที่ว่า “สายตาเหมือนถั่ว” พวกเราจึงตั้งสมญานามเขาว่า “คุณตาถั่ว”

ข. 他的眼睛很近, 根據“鼠目寸光”的成語, 我們又號他為“寸光先生”。

Tāde yǎnjīng hěnjìn, gēnjù "shǔmùcùnguāng" de chéngyǔ, wǒmen yòu hào tāwéi "cùnguāngxiānshēng"¹⁵.

สายตาของเขาสั้นมาก ตามสำนวนที่ว่า “สายตาของหนูเห็นไกลได้แค่นี้เดียว” พวกเราจึงตั้งสมญานามเขาว่า “คุณสายตาสั้นนี้เดียว”

ในประโยค ก. คำว่า “mùguāngrúdòu” (สายตาเหมือนถั่ว) เป็นคำคุณศัพท์ เราสามารถเอาสำนวน “shǔmùcùnguāng” (สายตาของหนูเห็นไกลได้แค่นี้เดียว) แทนที่คำว่า “mùguāngrúdòu” ในประโยค ก. ได้ กลายเป็นประโยค ข. ดังกล่าว โดยที่ความสัมพันธ์ระหว่าง “shǔmùcùnguāng” กับคำอื่น ๆ ในประโยคยังคงเหมือนความสัมพันธ์ของ “mù guāngrúdòu” กับคำอื่น ๆ ในประโยค ถือได้ว่า “shǔmùcùnguāng” ทำหน้าที่ได้เหมือนคำคุณศัพท์

4) สำนวนที่เหมือนคำกริยาวิเศษณ์ ตัวอย่างเช่น

門 可 羅 雀

mén kě luó què

ประตู สามารถ กางตาข่ายจับ นกกระจอก

หมายถึง มีแขกน้อยมากและเงียบเหงาเหลือเกิน

ตัวอย่างประโยค :

๙. 如此過了數星期, 那些日商洋行弄得門庭冷落, 誰也不再上門。

Rúcǐ guòle shù xīngqī, nàxiē Rìshāng yángháng nòngde méntínglěngluò, shéi yě bùzài shàngmén.

¹⁵ในที่นี้ ผู้วิจัยได้เปลี่ยนคำว่า “rúdòu” มาเป็น “cùnguāng” ในประโยคหลัง เพื่อให้เข้ากันกับรูปประโยคและสำนวนที่นำมาใช้แทนกันข้างหน้า

ผ่านไปแล้วเช่นนี้หลายสัปดาห์ บริษัทต่างประเทศและกิจการค้าของญี่ปุ่นเหล่านั้นดำเนินไป
อย่างประตูและลานบ้านเงียบเหงา ใครก็ไม่ไปเข้าร้านอีก

2. 如此過了數星期，那些日商洋行弄得門可羅雀，誰也不再上門。

*Rúcǐ guòle shù xīngqī, nàxiē Rìshāng yángháng
nòngde ménkěluóquè, shéi yě bùzài shàngmén.*

ผ่านไปแล้วเช่นนี้หลายสัปดาห์ บริษัทต่างประเทศและกิจการค้าของญี่ปุ่นเหล่านั้นดำเนินไป
อย่างประตูสามารถทางตาข่ายจับนกกระจอกได้ ใครก็ไม่ไปเข้าร้านอีก

ในประโยค ก. คำว่า “*méntínglěngluò*” (ประตูและลานบ้านเงียบเหงา) เป็นคำกริยาวิเศษณ์
เราสามารถเอาสำนวน “*ménkěluóquè*” (ประตูสามารถทางตาข่ายจับนกกระจอกได้) แทนที่คำว่า
“*méntínglěngluò*” ในประโยค ก. ได้ กลายเป็นประโยค ข. ดังกล่าว โดยที่ความสัมพันธ์ระหว่าง
“*ménkěluóquè*” กับคำอื่น ๆ ในประโยคยังคงเหมือนความสัมพันธ์ของ “*méntínglěngluò*” กับ
คำอื่น ๆ ในประโยค ถือได้ว่า “*ménkěluóquè*” ทำหน้าที่ได้เหมือนคำกริยาวิเศษณ์

馬 馬 虎 虎

mǎ mǎ hǔ hǔ

ม้า ม้า เสือ เสือ

หมายถึง ทำงานอะไรหยาบ ๆ ไม่พิถีพิถัน ทำพอหลวก ๆ ให้เสร็จ ๆ ไป

ตัวอย่างประโยค :

8. 終身大事要慎重，怎麼能隨隨便便？

*Zhōngshēn dàshì yào shènzhòng, zěnme néng
suísuíbiànbiàn?*

เรื่องสำคัญของชีวิต (ส่วนมากหมายถึงการแต่งงาน) ต้องระมัดระวังรอบคอบ จะทำอย่าง
สะเปะสะปะไม่ระมัดระวังได้อย่างไร

2. 終身大事要慎重，怎麼能馬馬虎虎？

*Zhōngshēn dàshì yào shènzhòng, zěnme néng
māmāhǔhǔ?*

เรื่องสำคัญของชีวิต (ส่วนมากหมายถึงการแต่งงาน) ต้องระมัดระวังรอบคอบ จะทำอย่างม้า
เสือได้อย่างไร

ในประโยค ก. คำว่า “*suísuíbiànbiàn*” (สะเปะสะปะไม่ระมัดระวัง) เป็นคำกริยาวิเศษณ์
เราสามารถเอาสำนวน “*māmāhǔhǔ*” (ม้าม้าเสือเสือ) แทนที่คำว่า “*suísuíbiàn biàn*” ใน
ประโยค ก. ได้ กลายเป็นประโยค ข. ดังกล่าว โดยที่ความสัมพันธ์ระหว่าง “*māmāhǔhǔ*” กับคำอื่น ๆ ใน

ประโยคยังคงเหมือนความสัมพันธ์ของ “suísuíbiànbiàn” กับคำอื่น ๆ ในประโยค ถือได้ว่า “māmǎhǔhǔ” ทำหน้าที่ได้เหมือนคำกริยาวิเศษณ์

2. หน้าที่ของสำนวนเหมือนประโยค สำนวนจีนนอกจากทำหน้าที่เหมือนคำประเภทต่าง ๆ ในไวยากรณ์ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ยังสามารถทำหน้าที่เหมือนประโยค ตัวอย่างเช่น

割 雞 焉 用 牛 刀
gē jī yān yòng niú dāo

เชือด ไก่ ทำไม ใช้ วัว มีด

เชือดไก่ทำไมต้องใช้มีดฆ่าวัว

หมายถึง สิ่งที่จะทำมีเพียงเล็กน้อย แต่ทำให้เป็นการใหญ่โตเกินขนาดสิ่งนั้นไปมากมาย ได้ประโยชน์ไม่คุ้มกับที่ต้องเสียไป

ตัวอย่างประโยค :

ก. 太師用兵多年，如今為何顛倒！料西岐不過是姜尚、黃飛虎等，何必小題大做？

Tàishī yòngbīng duōnián, rújīn wèihé diāndǎo!
Liào Xī Qí bùguò shì Jiāng Shàng, Huáng Fēihǔ dēng, hébì xiǎotídàzuò?

ท่านอาจารย์บัญชาการทหารออกรบมาหลายปี เพราะเหตุใดบัดนี้จึงกลับเลอะเลือน ข้าคาดว่าคุณก็มีกำลังเพียงเจียงชางและหวงเฟยหูเท่านั้น ไยต้องทำเรื่องเล็กให้เป็นเรื่องใหญ่ด้วย

ข. 太師用兵多年，如今為何顛倒！料西岐不過是姜尚、黃飛虎等，割雞焉用牛刀？

Tàishī yòngbīng duōnián, rújīn wèihé diāndǎo!
Liào Xī Qí bùguò shì Jiāng Shàng, Huáng Fēihǔ dēng, gējīyānyòngniúdāo?

ท่านอาจารย์บัญชาการทหารออกรบมาหลายปี เพราะเหตุใดบัดนี้จึงกลับเลอะเลือน ข้าคาดว่าคุณก็มีกำลังเพียงเจียงชางและหวงเฟยหูเท่านั้น เชือดไก่ทำไมต้องใช้มีดฆ่าวัวด้วย

ในประโยคตัวอย่าง ก. นั้นมี 2 ประโยคย่อย คือ 1) “Liào Xī Qí bùguò shì Jiāng Shàng, Huáng Fēihǔ dēng” และ 2) “hébì xiǎotídàzuò” เราสามารถเอาสำนวน “gējīyānyòngniúdāo” แทนที่ประโยคที่ 2 ในตัวอย่าง ก. ได้ กลายเป็นตัวอย่าง ข. โดยที่ความสัมพันธ์ระหว่างสำนวน “gējīyānyòngniúdāo” กับประโยคที่ 1 ในตัวอย่าง ข. ยังคงเหมือนความ

สัมพันธ์ของประโยคที่ 1 กับประโยคที่ 2 ในตัวอย่าง ก. ถือได้ว่า “gējīyānyòngniúdāo” ทำหน้าที่ได้เหมือนประโยค

老虎 頭 上 撲 蒼 蠅

lǎohǔ tóu shàng pū cāngyíng

เสือ หัว บน ตบ แมลงวัน

ตบแมลงวันบนหัวเสือ

หมายถึง ใจกล้าชอบทำอะไรบูมบูม ไม่ยั้งคิด

ตัวอย่างประโยค :

ก. 膽大妄為。怎的？落得做好好先生。

Dǎndàwàngwéi, zěnde? Luòde zuò hǎohǎo xiānshēng.

ใจกล้าชอบทำอะไรบูมบูม ที่สุดเป็นอย่างไร ก็ต้องยอมเป็นคนดี

ข. 老虎頭上撲蒼蠅。怎的？落得做好好先生。

Lǎohǔtóushàngpūcāngyíng, zěnde? Luòde zuò hǎohǎo xiānshēng.

ตบแมลงวันบนหัวเสือ ที่สุดเป็นอย่างไร ก็ต้องยอมเป็นคนดี

ในประโยคตัวอย่าง ก. นั้นมี 2 ประโยคย่อย คือ 1) “*Dǎndàwàngwéi, zěnde*” และ 2) “*Luòde zuò hǎohǎo xiānshēng*” เราสามารถเอาสำนวน “*lǎohǔtóushàngpūcāngyíng*” แทนที่กลุ่มคำในประโยคที่ 1 ในตัวอย่าง ก. ได้ กลายเป็นตัวอย่าง ข. โดยที่ความสัมพันธ์ระหว่างสำนวน “*lǎohǔtóushàngpūcāngyíng*” กับประโยคที่ 2 ในตัวอย่าง ข. ยังคงเหมือนความสัมพันธ์ของประโยคที่ 1 กับประโยคที่ 2 ในตัวอย่าง ก. ถือได้ว่า “*lǎohǔtóushàngpūcāngyíng*” ทำหน้าที่ได้เหมือนประโยค

2.2.1.4 ความหมายของสำนวนจีน

จากการศึกษาวิจัยสำนวนจีนแล้วพบว่า สำนวนจีนนั้นมีความหมายเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ มากมาย อาจแยกประเภทได้ ดังนี้ (*Wáng Qín, Mǎ Guófán, Xǔ Zhèngyuán* และ *Sūn Yùzhēn*, 1995: 1-167)

1. ความหมายเกี่ยวกับการเมืองการปกครองประเทศ ตัวอย่างเช่น

鹿 死 誰 手

lù sǐ shéi shǒu

กวาง ตาย ใคร มือ

กว้างตายในมือใคร

หมายถึง มีการแข่งขันแย่งชิงกัน และไม่รู้ว่าจะเป็นผู้ได้อำนาจหรือชัยชนะ

如 狼 牧 羊

rú láng mù yáng

เหมือน หมาป่า เลี้ยง แพะ

หมายถึง ข้าราชการ ขุนนางรังแกและกดขี่ประชาชนอย่างโหดเหี้ยมทารุณ

2. ความหมายเกี่ยวกับการรบกวน ทหาร ตัวอย่างเช่น

雞 犬 不 寧

jī quǎn bù níng

ไก่ สุนัข ไม่ สงบ

หมายถึง เกิดความวุ่นวายไปทั่ว เกิดความเดือดร้อนไปทุกหย่อมหญ้า

雞 犬 不 驚

jī quǎn bù jīng

ไก่ สุนัข ไม่ ทำให้ตื่นตกใจ

ไม่ทำให้ไก่และสุนัขตื่นตกใจ

หมายถึง วินัยทหารเด็ดขาดและเที่ยงธรรม ประชาชนจึงอยู่เย็นเป็นสุข

3. ความหมายเกี่ยวกับการทำงานในชีวิตประจำวัน ตัวอย่างเช่น

雞 鳴 而 起

jī míng ér qǐ

ไก่ ร้อง แล้ว ลุกขึ้น

หมายถึง ทำงานอย่างขยันหมั่นเพียร มานะบากบั่นอย่างยิ่ง

馬 到 成 功

mǎ dào chénggōng

ม้า มาถึง สำเร็จ

หมายถึง ทำงานอย่างราบรื่นยิ่ง พอเริ่มต้นลงมือทำ ก็ประสบความสำเร็จ

4. ความหมายเกี่ยวกับการเรียนการศึกษา ตัวอย่างเช่น

駑 馬 十 駕

nú mǎ shí jià

ม้าเลว สิบ วัน¹⁶

ม้าเลววิ่งสิบวัน

หมายถึง คนที่มีความสามารถน้อยหรือด้อยกว่าคนอื่น ขอเพียงมุ่งมั่นพยายามไม่ย่อท้อ ก็สามารถไปสู่ จุดมุ่งหมาย หรือประสบความสำเร็จได้เหมือนกัน

走馬 看 花

zǒumǎ kàn huā

ขี่ม้าวิ่ง ชม ดอกไม้

หมายถึง พฤติกรรมการศึกษาที่สังเกตหรือสำรวจสิ่งต่าง ๆ อย่างไม่ละเลียดลึกซึ้ง

5. ความหมายเกี่ยวกับความรู้ ตัวอย่างเช่น

夏 蟲 不 可 語 冰

xià chóng bù kě yǔ bīng

ฤดูร้อน แมลง ไม่ อาจ พูดถึง น้ำแข็ง

แมลงฤดูร้อนไม่อาจพูดถึงน้ำแข็งได้

หมายถึง ความรู้ของผู้ที่มีเวลาและประสบการณ์อันสั้น หรือคนที่มีความรู้อันน้อยนิด

馬 齒 徒 增

mǎ chǐ tú zēng

ม้า ฟัน ได้แต่ เพิ่ม

ฟันของม้าได้แต่เพิ่มขึ้นเท่านั้น

หมายถึง คนที่โตแต่ตัว แต่สติปัญญาและวิชาความรู้ไม่เพิ่มขึ้น ใช้ชีวิตเอ้อระเหยไปวัน ๆ

6. ความหมายเกี่ยวกับการสนทนาหรือการพูด ตัวอย่างเช่น

對 牛 彈 琴

duì niú tán qín

ต่อ วัว ดีด พิณ

ดีดพิณให้วัวฟัง

หมายถึง พูดแนะนำหรือสั่งสอนคนโง่คนปัญญาทึบ ย่อมไม่เกิดประโยชน์หรือไม่ได้ผล ป่วยการทำเสีย เวลาเปล่า ไม่มีประโยชน์

¹⁶“jià” หมายถึง การใช้ม้าลากรถ 1 วันเรียกว่า 1 “jià” ดังนั้น 10 “jià” ก็คือ ระยะทางที่ม้าวิ่งรวม 10 วัน (Zhēng Róng และ Guàn Fēng, 1999: 296)

狗 嘴 吐 不 出 象 牙

gǒu zuǐ tǔ bù chū xiàng yá

หมา ปาก ไล่ ไม่ ออก ช้าง งา

งาช้างไม่ไล่ล่อออกมาจากปากหมา

หมายถึง คนเลวคนไม่ดีมักไม่มีคำพูดดี ๆ หรือไฟเราะออกจากปาก

7. ความหมายเกี่ยวกับการเขียน ตัวอย่างเช่น

羚羊 掛 角

língyáng guà jiǎo

ละมั่งแขวน เขา

หมายถึง เขียนบทความหรือโคลงกลอนได้อย่างดี มีท่วงทำนองศิลปะการเขียนและความคิดที่โดดเด่นไม่เหมือนใคร

畫 龍 點 睛

huà lóng diǎn jīng

วาด มังกร แต้ม ลูกตา¹⁷

หมายถึง การเติมแต่งคำพูดเข้าไปในบทความเพียงแค่ว่าหนึ่งหรือสองคำเท่านั้น ก็ทำให้บทความนั้นดูโดดเด่นเป็นพิเศษ

8. ความหมายเกี่ยวกับศิลปะและดนตรี ตัวอย่างเช่น

龍 吟 虎 嘯

lóng yín hǔ xiào

มังกร ร้อง เสือ คำราม

หมายถึง เสียงของคนที่ร้องเพลงดังกังวาน

春 蚓 秋 蛇

¹⁷ เล่ากันว่า ในสมัยราชวงศ์ 梁 Liáng เหลียง (ค.ศ. 502-557) 張僧繇 Zhāng Sēngyóu ฉางเจิงโยว ได้วาดรูปมังกรสี่ตัวบนผนังวัด 金陵安樂 Jīnlíng' ānlè จินหลิงอันเล่อ แต่ไม่ได้แต้มลูกตา บอกว่าหากแต้มแล้วมังกรจะบินหนีไป คนที่ได้ฟังก็ไม่เชื่อ ต่างเรียกให้เขาแต้มให้ได้ พอเพียงแต้มตามังกรได้สองตัว ก็เกิดฟ้าร้องและฟ้าแลบพาดเปรี้ยง สิ้นสระเทียนจนผนังกำแพงพังทลาย มังกรสองตัวนั้นจึงขึ้นขี่เมฆทะยานสู่ท้องฟ้า เหลือเพียงมังกรสองตัวที่ยังไม่ได้แต้มลูกตาเท่านั้น (Zhōngguó Shèhuì Kēxuéyuàn Yǔyán Yánjiūsū, 1999: 546)

chūn yīn qiū shé

ฤดูใบไม้ผลิ ไล่เดือน ฤดูใบไม้ร่วง ฐ

ไล่เดือนในฤดูใบไม้ผลิและฐในฤดูใบไม้ร่วง

หมายถึง ศิลปะในการเขียนตัวอักษรจีนไม่ดี

9. ความหมายเกี่ยวกับการแต่งงาน ตัวอย่างเช่น

鳳 凰 於 飛

fèng huáng yú fēi

หงส์ หงส์ ด้วยกัน บิน

หงส์สองตัวบินไปด้วยกัน

หมายถึง ความสัมพันธ์ของสามีภรรยาที่รักกัน เป็นการอวยพรให้ชีวิตสมรสเต็มไปด้วยความสุข

別 鶴 孤 鸞

bié hè gū luán

ลาจาก นกกระสา เดี่ยวดาย นกหงส์

นกกระสาลาจาก นกหงส์เดี่ยวดาย

หมายถึง สามีภรรยาแยกทางจากกันไปคนละทิศละทาง

10. ความหมายเกี่ยวกับความเชื่อในสังคม ตัวอย่างเช่น

一 人 得 道 , 雞 犬 升 天

yī rén dé dào , jī quǎn shēng tiān

หนึ่ง คน ได้ มรรคผล ไก่ สุนัข ขึ้น สวรรค์

คนหนึ่งคนสำเร็จมรรคผล แม้แต่ไก่อกับสุนัขที่เลี้ยงไว้ก็ได้ขึ้นสวรรค์ด้วย

หมายถึง เมื่อคนคนหนึ่งประสบความสำเร็จหรือมีอำนาจยิ่งใหญ่ คนใกล้ชิดหรือคนที่มีความเกี่ยวข้อง
ด้วยก็พลอยได้ดิบได้ดีด้วย

牛 鬼 蛇 神

niú guǐ shé shén

วัว ผี ฐ เทพเจ้า

ผีวัวและเทพเจ้าฐ

หมายถึง ความเหลวไหลไร้สาระที่ว่างเปล่าลวงตา และหมายถึง พวกคนเลวคนไม่ดีด้วย

2.2.2 ลักษณะทั่วไปของสำนวนไทย

2.2.2.1 จำนวนคำในสำนวนไทย

จำนวนคำในสำนวนไทยนั้นมีตั้งแต่ 1 คำจนถึง 16 คำ ส่วนใหญ่จะเป็นวลีหรือประโยคสั้น ๆ ตัวอย่างของจำนวนคำในสำนวนไทยสามารถแบ่งออกได้ ดังนี้

สำนวนไทยที่มี 1 คำ ดังตัวอย่าง

หมู

หมายถึง ง่าย สะดวก จะทำอะไรก็ได้คล่อง ๆ ไม่มีทางที่จะติดขัดเลย

สำนวนไทยที่มี 2 คำ ดังตัวอย่าง

แกะดำ

หมายถึง คนไม่ดี คนชั่ว คนเลว หรือ คนเลวอยู่ในหมู่คนดี

สำนวนไทยที่มี 3 คำ ดังตัวอย่าง

วัวพันหลัก

หมายถึง วกหรือย่อนให้เรื่องกลับไปพันพัน หรือตกอยู่ในความรับผิดชอบของผู้ก่อตั้งเรื่อง จะใช้กับการทำหรือการพูดก็ได้

สำนวนไทยที่มี 4 คำ ดังตัวอย่าง

ฆ่าช้างเอางา

หมายถึง ทำลายล้างอะไรที่ใหญ่โต เพื่อให้ได้ของสำคัญเพียงเล็กน้อยมาเป็นประโยชน์ตน โดยไม่คิดว่าที่ตกลงไปนั้นเป็นการสมควรหรือไม่

สำนวนไทยที่มี 5 คำ ดังตัวอย่าง

เนื้อหมูใส่เนื้อข้าง

หมายถึง เอาข้างที่มีอยู่เล็กน้อยไปให้ข้างที่มีอยู่มากมาย เป็นลักษณะที่ไม่เหมาะสม คือ จะทำให้ข้างที่มีอยู่เล็กน้อยนั้นมีน้อยลง ส่วนข้างที่มีมากมายแล้วกลับมามีมากขึ้น

สำนวนไทยที่มี 6 คำ ดังตัวอย่าง

โกรธหมาดำทำหมาแดง

หมายถึง โกรธคนหนึ่งแต่ทำอีกคนหนึ่ง

สำนวนไทยที่มี 7 คำ ดังตัวอย่าง

นกยูงย่อมมีแววที่หาง

หมายถึง คนมีฐานันดรศักดิ์สูงหรือผู้ดีมีสกุล ย่อมมีอะไรในตัวแสดงให้เห็น เช่น รูปร่าง หน้าตา หรือ กิริยาท่าทาง หรือวาจาที่แสดงความฉลาดไหวพริบดี

สำนวนไทยที่มี 8 คำ ดังตัวอย่าง

ไถ่ถามเพราะชน คณงามเพราะแต่ง

หมายถึง คนจะงามจะสวยได้ จะต้องรู้จักแต่งตัวด้วย

สำนวนไทยที่มี 9 คำ ดังตัวอย่าง

ราชสีห์สองตัวอยู่ถ้าเดียวกันไม่ได้

หมายถึง คนที่ต่างมีอำนาจหรืออิทธิพลยิ่งใหญ่เท่ากัน อยู่รวมกันไม่ได้

สำนวนไทยที่มี 10 คำ ดังตัวอย่าง

น้ำขึ้นปลาकिनมด น้ำลดมดकिनปลา

หมายถึง เมื่อมีโอกาสหรือยามชะตาขึ้น ไปทำไม่ดีกับคนอื่นไว้อย่างไร เมื่อชะตาตก คนอื่นก็จะทำไม่ดี ต่อตนอย่างนั้นบ้าง

สำนวนไทยที่มี 11 คำ ดังตัวอย่าง

ไม่เห็นน้ำตัดกระบอก ไม่เห็นกระบอกโก่งหน้าไม้

หมายถึง ด่วนทำล่วงหน้าไปก่อน โดยที่ยังไม่มีอะไรภายนอกที่แน่นอน

สำนวนไทยที่มี 12 คำ ดังตัวอย่าง

เล่นกับหมาหมาเลียปาก เล่นกับสากสากตอยหัว

หมายถึง ลดตัวลงไปพูดจาเล่นหัวกับคนชั้นต่ำกว่า คนนั้นก็เลยตีเสมอ ทำลวนลามเอา

สำนวนไทยที่มี 13 คำ ดังตัวอย่าง

ลูกไก่อยู่ในมือ จะบีบก็ตายจะคลายก็รอด

หมายถึง อยู่ในอำนาจ อยู่ในบังคับ อยู่ในกรอบที่อาจจะทำอย่างไรก็ได้ตามใจชอบ หรือ ผู้ที่ตกอยู่ในอำนาจ ผู้ไม่มีทางต่อสู้

สำนวนไทยที่มี 14 คำ ดังตัวอย่าง

อยู่บ้านท่านอย่าดูตาย บั้นวับั้นควายให้ลูกท่านเล่น

หมายถึง อาศัยอยู่ในบ้านผู้ใด ก็อย่าอยู่มีอุปเล่า ให้ช่วยทำงานทำการหรือทำอะไร ๆ ไปตามแต่จะทำ
ได้ทุกอย่าง

สำนวนไทยที่มี 15 คำ ดังตัวอย่าง

ปลาห้องเดียวกัน ตัวหนึ่งเน่าก็พาตัวอื่นพลอยเหม็นไปด้วย

หมายถึง คนที่อยู่ร่วมกัน เป็นพวกเดียวกัน คนหนึ่งทำไม่ดีก็พลอยทำให้คนอื่นเสียไปด้วย

สำนวนไทยที่มี 16 คำ ดังตัวอย่าง

ไม่รู้จักเสียเขาเรือมาจอด ไม่รู้จักมอดเอาไม่มาวาง

หมายถึง ทำอะไรอย่างซุ่มซ่ามไม่ระมัดระวัง โดยไม่พิจารณาให้รอบคอบถี่ถ้วนเสียก่อน

เป็นที่น่าสังเกตว่า สำนวนไทยที่มีจำนวนคำตั้งแต่ 6 คำขึ้นไปจนถึง 16 คำนั้น มักจะแบ่งออกได้เป็น 2
วรรค และจำนวนคำในแต่ละวรรคจะเท่ากันหรือเกือบเท่ากัน รวมทั้งมีสัมผัสคล้องจองกันในแต่ละวรรคด้วย ยก
เว้นบางสำนวนที่มีลักษณะเหมือนประโยคธรรมดาทั่วไป ไม่มีสัมผัสคล้องจองกัน ซึ่งมักจะเป็นสำนวนที่มีจำนวน
คำเป็นจำนวนคี่

2.2.2.2 โครงสร้างทางไวยากรณ์ของสำนวนไทย

สำนวนไทยมีโครงสร้างทางไวยากรณ์หลายแบบ จากการศึกษาค้นคว้าพบว่า โครงสร้างทางไวยากรณ์
ของสำนวนไทย มีลักษณะเด่นอยู่ที่ส่วนประกอบของถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวน ส่วนประกอบของถ้อยคำนี้สามารถ
แบ่งออกได้เป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ ลักษณะที่มีส่วนประกอบเป็นคำ ลักษณะที่มีส่วนประกอบเป็นวลี และ
ลักษณะที่มีส่วนประกอบเป็นประโยค (เอกฉัท จารุเมธีชน, 2537: 123-128)

1. ลักษณะที่มีส่วนประกอบเป็นคำ ได้แก่ คำเดี่ยว ซึ่งนำมาใช้เป็นถ้อยคำ แบ่งได้ตามลักษณะส่วน
ประกอบภายในเป็น 2 ชนิด คือ

1) ชนิดที่มีลักษณะเป็นคำเดี่ยว ซึ่งแบ่งย่อยได้อีก 2 ชนิด ได้แก่

(1) คำเดี่ยวที่มาจากคำนาม ดังตัวอย่าง

คำ “เสื่อ” เมื่อปรากฏในที่นี้เป็นสำนวน หมายถึง คนไม่ดี ดูร้ายหรือน่ากลัว ตัวอย่าง

“สมนึกเป็นเสื่อที่ชาวบ้านหวาดกลัวและตำรวจกำลังตามจับตัวอยู่”

(2) คำเดี่ยวที่มาจากคำวิเศษณ์ ดังตัวอย่าง

คำ “หมู”¹⁸ เมื่อปรากฏในที่นี้เป็นสำนวน หมายถึง ที่ทำได้ง่าย ทำได้สะดวก ทำได้คล่อง ไม่มีทางที่จะ
ติดขัดเลย ตัวอย่าง

¹⁸โดยปกติคำว่า “หมู” เป็นคำนาม แต่ในที่นี้เป็นคำวิเศษณ์ (รัชนี ซอโสตถิกุล, 2542: 234)

“งานคราวนี้ของสมชัย**หุ**มมาก เขาลงมือทำไม่นานก็เสร็จแล้ว”

2) ชนิดที่มีลักษณะเป็นคำประสม ซึ่งแบ่งย่อยได้อีก 4 ชนิด ได้แก่

(1) แบบคำนาม-คำนาม ดังตัวอย่าง

คำ “**หุ**มสนาม” เมื่อปรากฏที่ใช้เป็นสำนวน หมายถึง อ่อน ไม่เก่ง ไม่มีฝีมือ เป็นรองให้เขาทำข้างเดียว หรือ ผู้ที่มีฝีมือด้อย แพ้ได้ง่าย ตัวอย่าง

“สมชายไม่ต้อง**หุ**มอะไรมากมาย ก็สามารถเอาชนะคู่แข่งที่เป็น**หุ**มสนามได้ไม่ยากเลย”

(2) แบบคำนาม-คำกริยา ดังตัวอย่าง

คำ “**น**กรู้” เมื่อปรากฏที่ใช้เป็นสำนวน หมายถึง คนที่ฉลาดเฉลียวรู้ว่าอะไรเป็นอย่างไร ระวังรักษาตัวไม่ให้พลาดพลั้งได้ หรือ ผู้ที่มีไหวพริบ รู้เท่าทันเหตุการณ์หรือภัยที่จะมาถึงตน ตัวอย่าง

“สมศรีชอบทำเป็น**น**กรู้ เขายังไม่ทันจะพูดอะไรเลยก็รีบเดินหนีไปเสียก่อน”

(3) แบบคำนาม-คำวิเศษณ์ ดังตัวอย่าง

คำ “**ม**้ามิด” เมื่อปรากฏที่ใช้เป็นสำนวน หมายถึง คนหรือสิ่งที่ปรากฏเด่นขึ้นอย่างไม่ได้คาดหมายหรือนึกฝัน คนที่คนทั่ว ๆ ไปคิดว่าไม่มีอะไรดีเด่นนัก แต่กลับมีความสามารถเอาชนะคู่แข่งหรือคู่ต่อสู้ได้ ตัวอย่าง

“สมคิดเป็น**ม**้ามิดได้รางวัลชนะเลิศการประกวดร้องเพลงลูกทุ่งปีนี้”

(4) แบบคำกริยา-คำนาม ดังตัวอย่าง

คำ “**ป**ล่อยไก่อ” เมื่อปรากฏที่ใช้เป็นสำนวน หมายถึง แสดงความงี่หรือความเซ่อเซอะชะงักงัน ตัวอย่าง

“สมหญิงไม่ค่อยรู้เรื่องอะไรและมักไม่ค่อยทันคนอื่น คู่กับใครก็มักจะ**ป**ล่อยไก่อออกมาอยู่เรื่อย ๆ”

2. ลักษณะที่มีส่วนประกอบเป็นวลี ได้แก่ ถ้อยคำที่นำมาใช้เป็นสำนวนนั้น มีส่วนประกอบเป็นคำและหน่วยขยาย แบ่งได้ตามลักษณะส่วนประกอบภายในเป็น 2 ชนิด คือ

1) ชนิดที่ประกอบด้วยคำและหน่วยขยาย แบ่งย่อยออกได้อีก 3 ชนิด คือ

(1) ชนิดที่ประกอบด้วยคำนามและหน่วยขยาย อันเป็นลักษณะของนามวลี ดังตัวอย่าง

นามวลี “**น**กสองหัว” ประกอบด้วยคำนาม 2 คำเรียงกัน คือ “**น**ก” เป็นหน่วยหลัก และ “**สองหัว**” เป็นหน่วยขยาย หมายถึง คนกลับกลอกโลเล ทำตนเข้าด้วยทั้งสองฝ่าย ไม่มีอุดมคติมั่นคง หรือคนที่ทำตัวฝักใฝ่เข้ากับทั้งสองฝ่ายที่ไม่เป็นมิตรกัน โดยหวังประโยชน์เพื่อตน ตัวอย่าง

“สมบุญชอบทำตัวเป็น**น**ก**สองหัว** เดี่ยวไปเข้าข้างฝ่ายนั้นที่ เดียวมาเข้าข้างฝ่ายนี้ที่”

(2) ชนิดที่ประกอบด้วยคำกริยาและหน่วยขยาย อันเป็นลักษณะของกริยาวลี ดังตัวอย่าง

กริยาวลี “ถอยหลังเหมือนกุ้ง” ประกอบด้วยคำกริยา “ถอยหลัง” เป็นหน่วยหลัก และวลี “เหมือนกุ้ง” เป็นหน่วยขยาย หมายถึง กลัว ชี้ชลาด ตัวอย่าง

“สนใจถอยหลังเหมือนกุ้งอยู่เสมอ ไม่ยอมที่จะเผชิญหน้ากับความเป็นจริงที่เกิดขึ้น”

(3) ชนิดที่ประกอบด้วยคำวิเศษณ์และหน่วยขยาย อันเป็นลักษณะของวิเศษณ์วลี ดังตัวอย่าง

วิเศษณ์วลี “มากชี้ควาย หลายชี้ช้าง” ประกอบด้วยวลี 2 วลี คือ วลี “มากชี้ควาย” และวลี “หลายชี้ช้าง” ซึ่งมีคำวิเศษณ์ “มาก” กับ “หลาย” เป็นหน่วยหลัก และคำนาม “ชี้ควาย” กับ “ชี้ช้าง” เป็นหน่วยขยาย หมายถึง มากมาย มากจนไม่เป็นสาระไม่เป็นประโยชน์ หรือถึงจะมีอยู่มากมายก็ตาม แต่สิ่งเหล่านี้ก็ใช้ประโยชน์อะไรไม่ค่อยจะได้ มีแต่สิ่งไม่มีคุณค่าอยู่มากมาย ตัวอย่าง

“ถึงแม้สมศักดิ์จะชื่อของพวกนี้มากมายก็ตาม แต่ไม่มีประโยชน์อะไรเลย **มากชี้ควายหลายชี้ช้าง** ก็เท่านั้นเอง”

2) ชนิดที่ประกอบด้วยคำและหน่วยขยายเป็นแบบเสริมสร้อย คือ การซ้ำคำ ซึ่งอาจซ้ำทั้งหมด หรืออาจซ้ำเป็นบางส่วนก็ได้ ดังตัวอย่าง

วลี “งู ๆ ปลา ๆ” เป็นการซ้ำคำแบบซ้ำทั้งหมด โดยซ้ำคำว่า “งู” และคำว่า “ปลา” หมายถึง มีความรู้เล็ก ๆ น้อย ๆ หรือ รู้ไม่จริง ตัวอย่าง

“สมพรมีความรู้เรื่องช่างแบบงู ๆ ปลา ๆ แต่ก็สามารถซ่อมของใช้ในบ้านให้ใช้งานได้อย่างดีทีเดียว”

3. ลักษณะที่มีส่วนประกอบเป็นประโยค คือ มีโครงสร้างลักษณะส่วนประกอบเป็นประโยคชนิดต่าง ๆ แบ่งได้เป็น 4 ชนิด คือ

1) โครงสร้างแบบภาคประธาน-ภาคแสดง ดังตัวอย่าง

สำนวน “ใจเป็นปลาชิว” สามารถแยกได้ว่า “ใจ” คือ ภาคประธาน และ “เป็นปลาชิว” คือ ภาคแสดง หมายถึง ชี้ชลาด ตัวอย่าง

“แม้ว่าทุกคนจะให้กำลังใจสมหวังเพียงใด เขาก็ยัง**ใจเป็นปลาชิว**อยู่เหมือนเดิม”

2) โครงสร้างแบบภาคประธาน-ภาคแสดง-หน่วยกรรม ดังตัวอย่าง

สำนวน “จระเข้ขวางคลอง” สามารถแยกได้ว่า “จระเข้” คือ ภาคประธาน “ขวาง” คือ ภาคแสดง และ “คลอง” คือ หน่วยกรรม หมายถึง กีดเกาะ ขวางทางหรือสถานที่ ขัดขวางการทำงานของคนอื่น หรือ คนที่กีดเกาะขวางทาง ตัวอย่าง

“สมควรขอทำตัวเป็น**จระเข้ขวางคลอง** เทียบเกาะกระรานงานของคนอื่น ๆ อยู่เรื่อย”

3) โครงสร้างแบบภาคประธาน-ภาคแสดง-หน่วยเสริมกริยา ดังตัวอย่าง

สำนวน “ปลาหมอตายเพราะปาก” สามารถแยกได้ว่า “ปลาหมอ” คือ ภาคประธาน “ตาย” คือ ภาคแสดง และ “เพราะปาก” คือ หน่วยเสริมกริยา หมายถึง พุดพล่อยไปจนตัวต้องเป็นอันตราย หรือ คนที่พุดพล่อยจนได้รับอันตราย ตัวอย่าง

“สมพิศชอบินทาเจ้านายลับหลังอยู่เสมอ วันหนึ่งเจ้านายได้ยินเข้า จึงเรียกไปอบรมตักเตือน **ปลาหมอตายเพราะปาก**แท้ ๆ”

4) โครงสร้างแบบภาคประธาน-ภาคแสดง-หน่วยกรรม-หน่วยเสริมกริยา ดังตัวอย่าง

สำนวน “นกน้อยทำรังแต่พอตัว” สามารถแยกได้ว่า “นกน้อย” คือ ภาคประธาน “ทำ” คือ ภาคแสดง “รัง” คือ หน่วยกรรม และ “แต่พอตัว” คือ หน่วยเสริมกริยา หมายถึง เป็นผู้น้อยทำอะไรต้องดูให้พอสมควรกับฐานะของตน หรือ คนจะทำอะไรต้องดูให้พอสมควรกับฐานะของตน ตัวอย่าง

“สมรักเป็นคนประหยัดไม่ฟุ่มเฟือย ไม่ว่าจะทำหรือจะซื้ออะไรก็พอควรกับฐานะของตนทั้งสิ้น เหมือน **นกน้อยทำรังแต่พอตัว**เท่านั้น”

2.2.2.3 หน้าที่ของสำนวนไทยในประโยค

หน้าที่ทางไวยากรณ์ของสำนวนไทยในประโยค สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ หน้าที่ของสำนวนเหมือนคำประเภทต่าง ๆ และ หน้าที่ของสำนวนเหมือนประโยค (ฉิน หยงหลิน, 2526: 113-117)

1. หน้าที่ของสำนวนเหมือนคำประเภทต่าง ๆ สามารถแบ่งออกเป็นคำประเภทต่าง ๆ ได้ ดังนี้

1) สำนวนที่เหมือนคำนาม ดังตัวอย่าง

“คางคกขึ้นวอ” หมายถึง คนที่มีฐานะต่ำต้อย พอได้ดิบได้ดีก็มักแสดงกิริยาอวดดีลืมตัว ตัวอย่าง

ก. บุญมาพอได้ดีขึ้นมาก็เป็น**คนลืมตัว** ลืมอดีตที่เคยยากจนที่ยวดูถูกคนอื่นอยู่เสมอ

ข. บุญมาพอได้ดีขึ้นมาก็เป็น**คางคกขึ้นวอ** ลืมอดีตที่เคยยากจนที่ยวดูถูกคนอื่นอยู่เสมอ

ในประโยค ก. คำว่า “คนลืมตัว” เป็นคำนาม เราสามารถเอาสำนวน “คางคกขึ้นวอ” แทนที่คำว่า “คนลืมตัว” ในประโยค ก. ได้ กลายเป็นประโยค ข. ดังกล่าว โดยที่ความสัมพันธ์ระหว่าง “คางคกขึ้นวอ” กับคำอื่น ๆ ในประโยค ยังคงเหมือนความสัมพันธ์ของ “คนลืมตัว” กับคำอื่น ๆ ในประโยค ถือได้ว่า “คางคกขึ้นวอ” ทำหน้าที่ได้เหมือนคำนาม

2) สำนวนที่เหมือนคำกริยา ดังตัวอย่าง

“ขึ้นกบนปลายไม้” หมายถึง หวังหรือต้องการสิ่งที่อยู่ไกลตัวมากเกินไป สิ่งนี้อาจจะเป็นไปได้ยาก ตัวอย่าง

ก. การจะได้ไปเรียนต่อต่างประเทศนั้น บุญดีไม่อยากจะหวังเลย

ข. การจะได้ไปเรียนต่อต่างประเทศนั้น บุญดีไม่อยากจะ**ขึ้นกบนปลายไม้**เลย

ในประโยค ก. คำว่า “หวัง” เป็นคำกริยา เราสามารถเอาสำนวน “**ขึ้นกบนปลายไม้**” แทนที่คำว่า “หวัง” ในประโยค ก. ได้ กลายเป็นประโยค ข. ดังกล่าว โดยที่ความสัมพันธ์ระหว่าง “**ขึ้นกบนปลายไม้**” กับคำอื่น ๆ ในประโยค ยังคงเหมือนความสัมพันธ์ของ “หวัง” กับคำอื่น ๆ ในประโยค ถือได้ว่า “**ขึ้นกบนปลายไม้**” ทำหน้าที่ได้เหมือนคำกริยา

3) สำนวนที่เหมือนคำคุณศัพท์ ดังตัวอย่าง

“หวานคอแรง” หมายถึง ง่าย สะดวก คล่อง ตัวอย่าง

ก. บุญสมชอบวางกระเป๋าเงินทิ้งไว้ อย่างนี้**ก็ง่าย**สำหรับพวกโจรที่จะขโมยนะสิ

ข. บุญสมชอบวางกระเป๋าเงินทิ้งไว้ อย่างนี้**ก็หวานคอแรง**สำหรับพวกโจรที่จะขโมยนะสิ

ในประโยค ก. คำว่า “ง่าย” เป็นคำคุณศัพท์ เราสามารถเอาสำนวน “หวานคอแรง” แทนที่คำว่า “ง่าย” ในประโยค ก. ได้ กลายเป็นประโยค ข. ดังกล่าว โดยที่ความสัมพันธ์ระหว่าง “หวานคอแรง” กับคำอื่น ๆ ในประโยค ยังคงเหมือนความสัมพันธ์ของ “ง่าย” กับคำอื่น ๆ ในประโยค ถือได้ว่า “หวานคอแรง” ทำหน้าที่ได้เหมือนคำคุณศัพท์

4) สำนวนที่เหมือนคำกริยาวิเศษณ์ ดังตัวอย่าง

“ไม่ทันนกระจอกกินน้ำ” หมายถึง อากาศที่สำเร็จลงอย่างรวดเร็ว อย่างไม่ทันคาดคิด ตัวอย่าง

ก. บุญช่วยทำเลนัดข้อวัดกำลังกับเพื่อน ๆ แต่เขากลับแพ้อย่าง**รวดเร็ว**

ข. บุญช่วยทำเลนัดข้อวัดกำลังกับเพื่อน ๆ แต่เขากลับแพ้อย่าง**ไม่ทันนกระจอกกินน้ำ**

ในประโยค ก. คำว่า “รวดเร็ว” เป็นคำกริยาวิเศษณ์ เราสามารถเอาสำนวน “ไม่ทันนกระจอกกินน้ำ” แทนที่คำว่า “รวดเร็ว” ในประโยค ก. ได้ กลายเป็นประโยค ข. ดังกล่าว โดยที่ความสัมพันธ์ระหว่าง “ไม่ทันนกระจอกกินน้ำ” กับคำอื่น ๆ ในประโยค ยังคงเหมือนความสัมพันธ์ของ “รวดเร็ว” กับคำอื่น ๆ ในประโยค ถือได้ว่า “ไม่ทันนกระจอกกินน้ำ” ทำหน้าที่ได้เหมือนคำกริยาวิเศษณ์

2. หน้าทีของสำนวนเหมือนประโยค สำนวนไทยนอกจากจะทำหน้าที่เหมือนคำประเภทต่าง ๆ ในไวยากรณ์ดังกล่าวแล้ว ยังสามารถทำหน้าที่เหมือนประโยคได้ ดังตัวอย่าง

“ความวู่วไม่ทันหาย ความควายเข้ามาแทรก” หมายถึง เกิดเรื่องขึ้นยังไม่ทันจะเสร็จเรื่อง ก็มีเรื่องใหม่เกิดขึ้นขึ้นมาอีก หรือ เรื่องร้ายที่เกิดขึ้นยังไม่ทันจะผ่านไป ก็เกิดเรื่องใหม่ขึ้นมาอีก ตัวอย่าง

ก. ยามนี้บุญมีกำลังลำบากจริง ๆ **ปัญหานี้ยังแก้ไม่ตก ปัญหาใหม่ก็เกิดขึ้นอีกแล้ว**

ข. ยามนี้บุญมีกำลังลำบากจริง ๆ **ความวู่วไม่ทันหาย ความควายเข้ามาแทรก**

ในตัวอย่าง ก. นั้น มี 3 ประโยค คือ 1) “ยามนี้บุญมีกำลังลำบากจริง ๆ” 2) “ปัญหานี้ยังแก้ไม่ตก” และ 3) “ปัญหาใหม่ก็เกิดขึ้นอีกแล้ว” เราสามารถเอาสำนวน “ความวุ่นไม่ทันหาย ความควายเข้ามาแทรก” แทนที่ประโยคที่ 2 กับประโยคที่ 3 ในตัวอย่าง ก. ได้ กลายเป็นตัวอย่าง ข. ดังกล่าว โดยที่ความสัมพันธ์ระหว่างสำนวน “ความวุ่นไม่ทันหาย ความควายเข้ามาแทรก” กับประโยคแรกในตัวอย่าง ข. ยังคงเหมือนความสัมพันธ์ของประโยคที่ 2 และประโยคที่ 3 ในตัวอย่าง ก. กับประโยคที่ 1 ในตัวอย่าง ก. ถือได้ว่า “ความวุ่นไม่ทันหาย ความควายเข้ามาแทรก” ทำหน้าที่ได้เหมือนประโยค

2.2.2.4 ความหมายของสำนวนไทย

ความหมายของสำนวนไทยนั้น เกี่ยวข้องกับเรื่องต่าง ๆ มากมาย อาจแยกประเภทของความหมายออกได้ ดังนี้ (เพ็ญแข วัจนสุนทร, 2528: 27-40)

1. ความหมายเกี่ยวกับการเมืองการปกครองประเทศ ดังตัวอย่าง

“กินชาหมู” หมายถึง รับสินบน กินสินบน

“ไถกินข้าวเปลือก” หมายถึง กินสินบน

2. ความหมายเกี่ยวกับการบรรณาการทหาร ดังตัวอย่าง

“ปล่อยเสือเข้าป่า ปล่อยปลาลงน้ำ” หมายถึง ปล่อยศัตรูที่เราจับได้กลับที่อยู่เดิม ศัตรูก็ยอมจะสร้างกำลังขึ้นมาใหม่ได้ และอาจจะกลับมาคิดแก้แค้นได้ในภายหลัง

“ปล่อยปลาไหลลงตม” หมายถึง ปล่อยคนสำคัญที่ตกอยู่ในอำนาจให้พ้นไป คนนั้นย่อมจะมีกำลังขึ้นได้อีก

3. ความหมายเกี่ยวกับการทำงานในชีวิตประจำวัน ดังตัวอย่าง

“เหยียบขี้ไก่ไม่ฝ่อ” หมายถึง จับจด ทำอะไรไม่จริงจังลงไป เอาอะไรเป็นแก่นสารไม่ได้ ไม่ทำอะไรให้เป็นหลักเป็นฐาน ไม่เอางานเอาการจริงจัง สำรวย ไม่สู้งาน

“ดินพอกหางหมู” หมายถึง การงานหรือธุระหรือเรื่องอะไร ๆ ที่มีเกิดขึ้นทีละเล็กละน้อย พอกพูนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนทำให้ต้องลำบากหรือยุ่งยากเดือดร้อน

4. ความหมายเกี่ยวกับการเรียนการศึกษา ดังตัวอย่าง

“สอนจะเข้าให้วายน้า” หมายถึง สอนสิ่งที่เขารู้คืออยู่แล้ว บอกหรือแนะนำให้เขาทำอะไรที่เขาเป็นอยู่แล้ว

“สี่ขอให้ควายฟัง” หมายถึง พูดชี้แจง แนะนำสั่งสอนคนโง่ คนปัญญาทึบ ย่อมไม่ได้ผล

5. ความหมายเกี่ยวกับความรู้ ดังตัวอย่าง

“ปัญญาแค่ทางอื่น” หมายถึง มีสติปัญญาหรือความรู้น้อย คนโง่หรือคนมีสติปัญญาน้อย

“คางคกได้กะลาครอบ” หมายถึง คนที่ไม่มีความรู้อะไรเลยหรือรู้เล็ก ๆ น้อย ๆ แต่แสดงภูมิว่ามีความรู้มาก มีความหมายในทางว่า โง่ดักดาน

6. ความหมายเกี่ยวกับการสนทนาหรือการพูด ดังตัวอย่าง

“หมิ่นกั้นฝั่ง” หมายถึง พูดบ่นพึมพำ แสดงความไม่พอใจ หรือคนบ่นอุบ อุบพึมพำ

“พูดเป็นต้อยหยอย” หมายถึง พูดจ้อด ๆ ไม่ได้หยุดปาก พูดไม่หยุดปาก

7. ความหมายเกี่ยวกับการเขียน ดังตัวอย่าง

“ไถ่เขียน” หมายถึง ลายมือหวัดมาก ยุ่งจนเกือบอ่านไม่ออก

“ยุ่งเหมือนยุ่งตึกัน” หมายถึง ยุ่งเหยิง สับสนปนเปกันไปหมด

8. ความหมายเกี่ยวกับศิลปะ ดังตัวอย่าง

“กาคาบพริก” หมายถึง คนผิวดำแต่งตัวด้วยเสื้อผ้าสีแดง หรือแต่งตัวไม่เป็น ไม่สมกับสภาพของตน หรืออะไรอื่น ๆ ที่มีสีดำกับสีแดงอยู่ด้วยกัน

“ไถ่งามเพราะชน คนงามเพราะแต่ง” หมายถึง คนจะงามจะสวยได้ จะต้องรู้จักแต่งตัวด้วย

9. ความหมายเกี่ยวกับการแต่งงาน ดังตัวอย่าง

“แม่สื่อแม่ชัก ไม่ได้เจ้าตัว เอวว์พันหลัก” หมายถึง เป็นแม่สื่อติดต่อชักนำผู้หญิงให้ แต่ไม่สำเร็จ ไม่ได้ตัวผู้หญิงคนนั้น ก็เลยคิดว่าเอาแม่สื่อ นั้นเสียเอง

“สามีเป็นช่างทำหน้า ภรรยาเป็นช่างทำหลัง” หมายถึง ผู้หญิงเมื่อแต่งงานแล้ว ก็ต้องเชื่อฟังและทำตามสามี โดยสามีเป็นผู้นำ ภรรยาเป็นผู้ตาม

10. ความหมายเกี่ยวกับความเชื่อในสังคม ดังตัวอย่าง

“ว้าวใครเข้าคอกคนนั้น” หมายถึง กรรมที่ผู้ใดทำได้ ย่อมส่งผลให้แก่ผู้นั้น

“แมงน้ำหมาหก” หมายถึง แมงออกลูกครอกหนึ่งห้าตัว หมาหกตัว ถือกันว่าไม่ดี

สำนวนจีนและสำนวนไทยที่มีคำเกี่ยวกับสัตว์ มีลักษณะทั่วไปที่คล้ายคลึงกัน โดยดูจากโครงสร้างลักษณะ หน้าทีและความหมายของสำนวน ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 4 ประเภทใหญ่ ๆ คือ ด้านจำนวนคำในสำนวน โครงสร้างทางไวยากรณ์ของสำนวน หน้าทีของสำนวนในประโยค และความหมายของสำนวน สำนวนจีนมีพัฒนาการทางภาษามากกว่าสำนวนไทย จึงมีโครงสร้างทางไวยากรณ์ของสำนวนที่เป็นระบบและซับซ้อนมากกว่า ในด้านจำนวนคำของสำนวนจีน จะมีการกำหนดรูปแบบที่แน่นอนกว่าสำนวนไทย ส่วนหน้าทีของสำนวนในประโยคและความหมายของสำนวนนั้น สำนวนจีนและสำนวนไทยมีหน้าทีในประโยคและความหมายที่คล้ายกัน ดังนั้น เนื่องจากสำนวนจีนและสำนวนไทยมีลักษณะทั่วไปที่คล้ายคลึงกันนี้ จึงสามารถนำสำนวนจีน

ที่มีค่าเกี่ยวกับสัตว์มาเปรียบเทียบกับสำนวนไทยได้ ในบทที่ 3 ได้นำสำนวนจีนเฉพาะที่มีค่าเกี่ยวกับสัตว์ 4 ชนิด คือ ม้า เสือ มังกร และ ปลา มาเปรียบเทียบกับสำนวนไทย ซึ่งจะได้กล่าวต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

การเปรียบเทียบสำนวนจีนที่มีคำเกี่ยวกับสัตว์ 4 ชนิด คือ ม้า เสือ มังกร และ ปลา กับสำนวนไทย

ในบทที่ 2 ได้กล่าวถึงสำนวนโดยรวมอย่างกว้าง ๆ และได้ยกตัวอย่างสำนวนที่มีคำเกี่ยวกับสัตว์ประกอบด้วย ทำให้ทราบถึงการใช้นำนวนเกี่ยวกับสัตว์ต่าง ๆ ของจีนและไทยโดยรวมแล้ว ในบทนี้ จะศึกษาสำนวนที่มีคำเกี่ยวกับสัตว์โดยเฉพาะเจาะจงลงไป คือ ศึกษาสำนวนจีนที่มีคำเกี่ยวกับสัตว์ 4 ชนิด ได้แก่ ม้า เสือ มังกร และ ปลา ซึ่งเป็นสัตว์ที่มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชาวจีนมาแต่โบราณกาล จึงน่าสนใจอย่างยิ่งที่จะศึกษาเปรียบเทียบกับสำนวนไทย

สำนวนจีนที่มีคำเกี่ยวกับสัตว์ทั้ง 4 ชนิดดังกล่าว เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับสำนวนไทยที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายกันแล้ว สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. สำนวนจีนและสำนวนไทยที่มีคำเกี่ยวกับสัตว์ชนิดนั้น ๆ เหมือนกัน
2. สำนวนจีนมีคำเกี่ยวกับสัตว์ชนิดนั้น ๆ แต่สำนวนไทยมีคำที่เป็นสัตว์ชนิดอื่น ๆ
3. สำนวนจีนมีคำเกี่ยวกับสัตว์ชนิดนั้น ๆ แต่สำนวนไทยไม่ได้กล่าวถึงสัตว์เลย

ในการเปรียบเทียบสำนวนจีนและสำนวนไทยที่มีความหมายเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกันนั้น จะใช้วิธีการเปรียบเทียบ ดังนี้

1. ยกสำนวนจีนและสำนวนไทยที่มีความหมายเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน มาเปรียบเทียบกันเป็นคู่ ๆ สำนวนจีนบางสำนวนอาจมีความหมายตรงกับสำนวนไทยมากกว่าหนึ่งสำนวนก็ได้

2. อธิบายความหมายของสำนวนจีน โดยการแปลความหมายของคำศัพท์แบบคำต่อคำก่อน ในกรณีที่มีความหมายของคำในสำนวนจีนแปลเรียงลำดับคำต่างจากภาษาไทย ก็แปลรวมความให้อีกครั้งหนึ่ง

3.1 การเปรียบเทียบสำนวนจีนที่มีคำว่า “ม้า” กับสำนวนไทย

การเปรียบเทียบสำนวนจีนที่มีคำว่า “ม้า” กับสำนวนไทย สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ สำนวนจีนและสำนวนไทยที่มีคำว่า “ม้า” เหมือนกัน สำนวนจีนมีคำว่า “ม้า” สำนวนไทยใช้สัตว์ชนิดอื่น และ สำนวนจีนมีคำว่า “ม้า” สำนวนไทยไม่กล่าวถึงสัตว์

3.1.1 สำนวนจีนและสำนวนไทยที่มีคำว่า “ม้า” เหมือนกัน

1) 馬 前 卒

ม้าใช้

mǎ qián zú

ม้า หน้า พลทหาร

พลทหารที่อยู่ด้านหน้าทหารม้า

หมายถึง คนที่คอยรับใช้ผู้อื่นอยู่ตลอด

เวลา เปรียบเหมือนพลทหารตัวเล็ก ๆ ที่

อยู่ข้างหน้าม้าคอยรับใช้เจ้านาย คอยฟัง

คำสั่งอยู่เสมอ

หมายถึง คนที่คอยรับใช้ เหมือนม้าที่

คอยให้เจ้าของใช้งาน จำนวนอื่นที่มี

ความหมายใกล้เคียงกัน คือ

สุนัขรับใช้

หมายถึง ผู้ยอมติดตาม หรือคอยช่วย

เหลือผู้มีอำนาจ เปรียบเหมือนสุนัขที่

คอยช่วยเหลือนายพรานหรือตำรวจใน

การดมกลิ่นเพื่อล่าสัตว์อื่น ๆ หรือติด

ตามคนร้าย

ตัวอย่างประโยค :

但願作一個誓死不二的馬前卒，小嘍羅雖然並無大用，但也不妨令他搖幾下旗子。

Dàn yuànzhuò yīgè shìsǐ bùèrde mǎqiánzú, xiǎolólulú suírán bìngwú dàiyòng, dànyě bùfáng lìngtā yáo jǐxià qízi.

ขอสาบานเป็นพลทหารที่อยู่ด้านหน้าทหารม้าที่จงรักภักดีจนถึงที่สุด แม้ว่าพลทหารเล็ก ๆ จะทำการใหญ่ไม่ได้ แต่ก็สั่งให้พวกเขาทำหน้าที่โบกธงได้

ขอสมัครและสาบานเป็นม้าใช้ที่จงรักภักดีจนถึงที่สุด แม้ว่าพลทหารเล็ก ๆ จะทำการใหญ่ไม่ได้ แต่ก็สั่งให้พวกเขาทำหน้าที่โบกธงได้

2) 驚馬 十 駕

nú mǎ shí jià¹

ม้า เลว ลีบ วัน

ม้า เลว วิ่ง ลีบ วัน

หมายถึง คนที่มีความสามารถน้อย หรือ

ด้อยกว่าคนอื่น ขอเพียงมุ่งมั่นพยายาม

ไม่ย่อท้อ ก็สามารถไปสู่จุดมุ่งหมาย หรือ

ประสบความสำเร็จได้เหมือนกัน เปรียบ

ม้า ดิ้น ปลาย

หมายถึง การทำสิ่งใดที่ทำได้ดีในช่วง

ท้าย และประสบผลสำเร็จในที่สุด

เปรียบเหมือนในกีฬาการแข่งม้า ม้า

ตัวที่เริ่มแรกวิ่ง ได้ช้า แต่ตอนท้ายกลับ

วิ่งได้เร็วและเข้าเส้นชัยก่อนตัวอื่น ๆ

¹ดูคำอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับ jià ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้หน้า 32

เหมือนม้าเลวที่วิ่งได้ช้า แต่หากวิ่งไปเรื่อย
ไม่หยุดพัก ก็สามารถไปถึงจุดหมายปลายทาง
ทางได้เช่นกัน

ตัวอย่างประโยค :

他雖不大聰明，但努力不懈，終於畢業了，真是驛馬十驛呢！

Tā suí búdà cōngmíng, dàn nǚlì bùlǎn, zhōngyú bìyèle, zhēnshì nǚmǎshíyì ne!

แม้ว่าเขาไม่ค่อยเฉลียวฉลาด แต่มุ่งมั่นพยายามไม่ย่อท้อ ในที่สุดก็สำเร็จการศึกษาได้ สมเป็นม้าเลววิ่งสิบวันก็ยังถึงจุดหมายได้เช่นกันจริง ๆ

แม้ว่าเขาไม่ค่อยเฉลียวฉลาด แต่มุ่งมั่นพยายามไม่ย่อท้อ ในที่สุดก็สำเร็จการศึกษาได้ สมกับเป็นม้าตีนปลายจริง ๆ

3) 不 食 馬 肝

bù shí mǎ gān

ไม่ กิน ม้า ตับ

ไม่กินตับม้า

หมายถึง เรื่องที่ไม่ควรเข้าไปยุ่ง หรือไป
พิจารณาตัดสิน ก็ไม่ควรไปยุ่ง หรือไป
พิจารณา เปรียบเหมือนตับของม้ามีพิษ
หากไม่รู้หรือพิจารณาให้ดี แล้วกินเข้าไป
ก็สามารถทำให้ถึงแก่ชีวิตได้ มีเรื่องเล่าว่า
ตับของม้านั้นมีพิษ หากคนกินเข้าไป ก็
สามารถทำให้ถึงตายได้ (*Zhēng Róng*
และ *Guān Fēng*, 1999: 42)

ดูตาม้าตาเรือ

หมายถึง ให้ระมัดระวังพินิจพิจารณา

เรื่องต่าง ๆ ไม่ให้ชุ่มชามเข้าไปยุ่งเรื่อง

ที่ไม่ควรยุ่ง หรือพิจารณาดูว่า มีอะไร

อยู่ข้างหน้าข้างหลังบ้าง เปรียบเหมือน

การเดินหมากรุก มีตัวหมากรุกเรียก “ม้า”

และ “เรือ” ม้าเดินตามเฉียงทะแยงซึ่ง

ทำให้สังเกตเห็นยาก ส่วนเรือเดินตายาว

ไปได้สุดกระดาน เวลาเดินหมากรุกอาจ

เผลอ ไม่ทันสังเกตเห็นที่ม้าอีกฝ่ายหนึ่ง

เดิน หรือไม่ทันเห็นเรืออีกฝ่ายหนึ่งที่อยู่

ไกล เดินหมากไปถูกตาที่ม้า หรือเรือ

ฝ่ายตรงข้ามสกัดอยู่ ก็ต้องเสียตัว

หมากของตนไป การเดินหมากจึงต้อง

ดูตาม้าตาเรือของฝ่ายตรงข้าม (สง่า

กาญจนาคพันธุ์, 2538: 182)

ตัวอย่างประโยค :

你要仔細做事，別管不關聯的事，該記住“不食馬肝”這句話。

Nǐ yào zǐxì zuòshì, biéguǎn bùguānlián de shì, gāi jìzhù "bùshímǎgān" zhèjù huà.

เธอต้องรอบคอบในการทำงาน อย่าเข้าไปยุ่งเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องด้วย ควรจำภาษิตที่ว่า “ไม่กินตับม้า” เอาไว้

เธอต้องทำงานอย่างรอบคอบ อย่าเข้าไปยุ่งเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องด้วย ควรนึกถึงสำนวนที่ว่าทำอะไรต้องดูตาม้าตาเรือก่อน

3.1.2 สำนวนจีนมีคำว่า “ม้า” สำนวนไทยใช้สัตว์ชนิดอื่น

1) 烏頭白, 馬生角	หมวดเต่าเขากระต่าย
<i>wū tóu bái, mǎ shēng jiǎo</i>	หมายถึง สิ่งเหลือเชื่อ เป็นไปไม่ได้
กา หัว ขาว ม้า งอก เขา	หรือเป็นเรื่องที่ไม่สามารถเกิดขึ้นมา
หมายถึง สิ่งเหลือเชื่อเป็นไปไม่ได้ เป็น	ได้ เปรียบเหมือนหมวดของเต่า และ
เรื่องที่ไม่น่าจะเกิดขึ้นได้ หรือไม่สามารถ	เขาของกระต่าย ซึ่งเป็นสิ่งที่เป็นไปไม่
เกิดขึ้นได้ เปรียบเหมือนนกกาที่หัวเป็นสี	ได้
ขาว และม้าที่มีเขากอกออกมานั้น เป็น	
เรื่องที่เป็นไปไม่ได้	

ตัวอย่างประโยค :

照你意思, 便烏頭白馬生角, 也不能成功!

Zhàonǐ yìsī, biàn wūtóubái mǎshēngjiǎo, yě bùnéng chénggōng!

ตามความคิดของเธอ ต่อให้กาหัวขาวม้างอกเขา ก็ไม่สามารถประสบความสำเร็จได้

ตามความคิดของเธอ ต่อให้มีหมวดเต่าเขากระต่าย ก็ไม่สามารถประสบความสำเร็จได้

2) 非驢非馬	หัวมังกุท้ายมังกร
<i>fēi lú fēi mǎ</i>	หมายถึง ไม่เข้ากันขัดกันในตัว ทรวด
ไม่ใช่ ลา ไม่ใช่ ม้า	ทรงเรื้อนร่างต่างลักษณะกัน ไม่กลม
ลากก็ไม่ใช่ม้าก็ไม่เชิง	กลืนกันตามที่ควรเป็น เปรียบเหมือน

หมายถึง ไม่เหมือนอะไรทั้งนั้น ดูแล้วรูป
ร่างพิกลไปหมดไม่เข้ากัน ลักษณะไม่กลม
กลืนกัน เปรียบว่าไม่เหมือนทั้งลาและม้า

เรือซึ่งท่อนหัวเป็นรูปเรือมังกร² แต่ท่อน
ท้ายเป็นรูปเรือมังกร

ตัวอย่างประโยค :

他裝成洋氣十足，但對洋人生活只得一知半解，結果弄得自己非驢非馬尷尬極了。

Tā zhuāngchéng yángqì shízú, dàn duì yáng rén shēng huó zhī dé yī zhī bàn jiě, jié guǒ nòng de zì jǐ fēi lǘ fēi mǎ gān gà jí le.

เขาทำเป็นว่ามีรสนิยมตะวันตกเต็มที แต่พอพูดถึงวิถีชีวิตของชาวตะวันตกแล้วกลับรู้เพียงงู ๆ ปลา ๆ เท่านั้น ผลก็เลยทำให้ตนเองกลายเป็นลาที่ไม่ใช่ม้าก็ไม่เชิงไป อืดอาดและซัดเงินเป็นที่สุด

เขาอยากแต่งกายแบบรสนิยมตะวันตก แต่เมื่อพูดถึงวิถีชีวิตของชาวตะวันตกแล้วกลับรู้เพียงงู ๆ ปลา ๆ เท่านั้น ผลก็เลยทำให้ตนเองแต่งกายแบบหัวมังกรท้ายมังกรไป อืดอาดและซัดเงินเป็นที่สุด

3) 牛 頭 馬 面

เสื่อสิงห์กระทิงแรด

Niú tóu mǎ miàn

หมายถึง คนที่ร้ายกาจหรือมีฤทธิ์อยู่

วัว หัว ม้า หน้า

ในตัว เป็นพวกวายร้าย หรือคนไม่ดี

หัวเป็นวัวหน้าเป็นม้า

เสื่อ สิงห์ กระทิงและแรด ล้วนเป็นสัตว์

หมายถึง พวกคนร้ายคนไม่ดี มีตำนาน

ที่มีกำลังและดุร้าย เมื่อนำมาเปรียบ

เล่าว่า พญายมมีผีลูกน้องอยู่ 2 ตน ตน

รวมกัน ย่อมหมายถึงมีคนที่ไม่ดีมาอยู่

หนึ่งมีหัวเป็นวัว อีกตนหนึ่งมีหัวเป็นม้า

รวมกันเป็นจำนวนมาก

(Zhōngguó Shèhuì Kēxuéyuàn

Yǔyán Yánjiūsuǒ, 1999: 933)

ใช้อุปมาเปรียบเทียบกับคนไม่ดี

ตัวอย่างประโยค :

街市上那班牛頭馬面的歹徒，又在打小販的主意了。

² คำว่า “มังกร” ได้พบในหนังสือเก่าแปลว่า “เรือต่อ” ชนิดหนึ่งเป็นรูปยาว กับแปลว่าเป็นชื่อสัตว์นิยาย ชนิดหนึ่ง ไม่บอกว่ารูปร่างอย่างไร สันนิษฐานตามนี้ ทำให้เข้าใจว่า เรือมังกรนั้นคงจะมีหัวเป็นรูปสัตว์ (สง่างามขนาดพันธุ์, 2538: 627)

Jiēshìshàng nàbān NiútóuMǎmiànde dǎitú, yòuzài dǎ xiǎofànde zhǔyile.

ที่ย่านการค้าพวกคนเลขที่หัวเป็นวัวหน้าเป็นม้าเหล่านั้น คิดจะหาทางซูดรีดพวกพ่อค้าเรือกแล้ว

ที่ย่านการค้าพวกเสื่อสิงห์กระทิงแรดเหล่านั้น คิดจะหาทางซูดรีดพวกพ่อค้าเรือกแล้ว

4) 一 言 既 出 ,

yī yán jì chū,

หนึ่ง คำ ถ้ำ ออก

駟馬 難 追

sì mǎ nán zhuī

รถเทียมม้าสี่ตัว ยาก ตามกลับมา

คำหนึ่งคำถ้ำพูดออกไปแล้ว

รถเทียมม้าสี่ตัวก็ยากที่จะไล่ตามกลับมาได้

หมายถึง พูดแล้วไม่คืนคำ พูดแล้วไม่

กลับสัจย์ พูดออกไปแล้ว ไม่กลืนน้ำลาย

ตัวเอง อุปมาว่าน้ำลายคายชากออกจาก

ปากไป ย่อมจะกลืนคืนไม่ได้ เปรียบ

เหมือนพูดออกไปแล้ว แม้แต่รถม้าที่เทียม

ม้าสี่ตัว ก็ยังไล่ไม่ทัน

ตัวอย่างประโยค :

你記住“大丈夫一言既出，駟馬難追”，不要反悔啊！

Nǐ jìzhù "dàzhàngfu yīyánjìchū, sì mǎnánzhuī", búyào fǎnhuǐ ā!

เธอจงจำไว้ “ลูกผู้ชายหากคำหนึ่งคำถ้ำพูดออกไปแล้ว รถเทียมม้าสี่ตัวก็ยากที่จะไล่ตามกลับมาได้” อย่าเสียใจภายหลังนะ

เธอจงจำไว้ “ลูกผู้ชายวาจาเหมือนงาช้าง” อย่าเสียใจภายหลังนะ

5) 害 群 之 馬

hài qún zhī mǎ

วาจาเหมือนงาช้าง

หมายถึง พูดแล้วไม่คืนคำ พูดอย่างไร

อย่างนั้น พูดแล้วไม่กลับคำพูด เปรียบ

คำพูดของคน โหฏโฏเหมือนงาช้าง

สำนวนอื่นที่มีความหมายใกล้เคียงกัน

คือ กษัตริย์ตรัสแล้วไม่คืนคำ

ปลาช่องเดียวกัน ตัวหนึ่งเนา ก็พา

ตัวอื่นพลอยเหม็นไปด้วย

เป็นภัย กลุ่ม ที่ ม้า	หมายถึง คนที่อยู่ร่วมกันหรือเป็นพวก
ม้าที่เป็นภัยต่อกลุ่ม	เดียวกัน คนหนึ่งทำไม่ดี ก็พลอยให้คนอื่นเสียไปด้วย จำนวนอื่น ที่มีความ
หมายถึง คนที่เป็นภัยต่อกลุ่ม หรือหมู่คณะ คนที่นำความเดือดร้อนมา หรือนำอันตรายมาสู่กลุ่มหรือหมู่คณะของตนเอง	หมายใกล้เคียงกัน คือ
หรือคนที่ประพฤติไม่ดี ทำให้กลุ่มของตนเองต้องเสียหายไปด้วย	แกะคำ
	หมายถึง คนที่ทำหรือประพฤติไม่ดี
	แตกต่างจากกลุ่มของตนเอง หรือคน
	ไม่ดี คนชั่ว คนเลวที่อยู่ในหมู่คนดี คน
	ที่ทำอะไรไม่ดีผิดเพื่อนฝูงในกลุ่ม

ตัวอย่างประโยค :

對這種害群之馬，我們絕不可姑息！

Duì zhèzhǒng hàiqúnzhīmǎ, wǒmen jué bùkě gūxī!

สำหรับม้าที่เป็นภัยต่อกลุ่มแบบนี้ พวกเราไม่อาจปล่อยปละละเลยได้อย่างเด็ดขาด

พวกเราไม่อาจปล่อยปละละเลยปลาช้องเดียวกัน ตัวหนึ่งเน่า ก็พาตัวอื่นพลอยเหม็นไปด้วยแบบนี้ได้อย่างเด็ดขาด

3.1.3 จำนวนจีนมีคำว่า “ม้า” จำนวนไทยไม่กล่าวถึงสัตว์

- 1) 一 馬 一 鞍 **คู่หัวตัวเมีย**
- yī mǎ yī ān* หมายถึง สามีและภรรยาที่อยู่ครอง
- หนึ่ง ม้า หนึ่ง อาน เรือนอย่างที่เป็นคู่กันแท้จริง จำนวน
- หมายถึง ของที่อยู่เป็นคู่กัน โดยเฉพาะ อื่นที่มีความหมายใกล้เคียงกัน คือ
- อย่างยิ่งหมายถึง สามีภรรยา เปรียบ **คู่เรียงเคียงหมอน**
- เหมือนม้า ก็ต้องมีอานม้าซึ่งเอาไว้ใช้นั่ง หมายถึง ความเป็นสามีภรรยา
- เป็นของที่คู่กันอยู่เสมอ ตามประเพณีแต่งงานของไทยที่มีมา
- แต่โบราณ เมื่อรดน้ำคู่บ่าวสาวเสร็จ แล้ว ก็มีการส่งตัวเจ้าสาวเข้าเรือนหอ มีฤกษ์เรียกว่า “ฤกษ์เรียงหมอน” คือ ปู ที่นอน จัดหมอนสำหรับเจ้าบ่าวเจ้าสาวให้วางเรียงเคียงคู่กัน

ตัวอย่างประโยค :

你要是見到老關，就一定見到王小姐在旁，他倆真是一馬一鞍呢。

Nǐ yàoshì jiàndào Lǎo Guān, jiù yīdìng jiàndào Wáng xiǎojiě zàipáng, tāliǎng zhēnshì yīmǎyī'ān ne.

ถ้าหากเธอได้พบเห็นเหล่ากวน ก็一定会เห็นคุณหวังอยู่ข้าง ๆ เสมอ พวกเขาทั้งสองสมเป็นหนึ่งม้าหนึ่งอานจริง ๆ

ถ้าหากเธอพบศักดิ์ชาย ก็一定会เห็นคุณเพ็ญพรอยู่ข้าง ๆ เสมอ พวกเขาสองคนสมเป็นคู่ผัวตัวเมียกันจริง ๆ

2) 馬 馬 虎 虎

mǎ mǎ hǔ hǔ

ม้า ม้า เสือ เสือ³

หมายถึง ทำงานอะไรหยาบ ๆ ไม่พึด

พึด ทำพอลวก ๆ ให้เสร็จ ๆ ไป เปรียบ

เหมือนมีทั้งม้าและเสือ อยู่ในที่เดียวกัน

ไม่ได้จัดแยกให้เรียบร้อย

สุกเอาเผากิน

หมายถึง ทำลวก ๆ ทำเอาง่าย ๆ เร็ว ๆ

ทำพอให้แล้วไปชั่วคราวหนึ่ง ๆ ทำโดย

ไม่ได้ใช้ความประณีตพิถีพิถัน ทำไม่

เป็นล่ำเป็นสัน ไม่ถาวรมั่นคง ฯลฯ

สำนวนนี้ นำการปรุงอาหารมาเปรียบ

เช่น ได้ปลามาแทนที่จะต้มแกง ก็ปิ้ง

ให้สุกพอได้กิน หรือได้หัวเผือกหัวมัน

มา แทนที่จะเชื่อมหรือแกง บวด ก็เผา

ให้สุกพอได้กิน

ตัวอย่างประโยค :

終身大事豈可馬馬虎虎!

Zhōngshēn dàshì qǐkě mǎmǎhǔhǔ!

เรื่องสำคัญของชีวิตจะทำ ม้าม้าเสือเสือได้อย่างไร

เรื่องสำคัญของชีวิตจะทำ สุกเอาเผากินได้อย่างไร

3) 牛 頭 不 對 馬 嘴

ไปไหนมาสามวาสองศอก

³ในกรณีเป็นสำนวนที่มีคำเกี่ยวกับสัตว์สองชนิดอยู่ด้วยกัน และสัตว์สองชนิดนั้นเป็นสัตว์ที่นำมาศึกษาเฉพาะอยู่ในบั้นนี้ คือ ม้า เสือ มังกร และปลา การจัดเพื่อศึกษาว่าอยู่ในประเภทของสัตว์ชนิดใด จะดูจากสัตว์ที่ปรากฏเป็นอันดับแรกในสำนวน

niú tóu bú duì mǎ zuǐ หมายถึง ถามอย่างหนึ่ง ตอบไปอีก
 วัว หัว ไม่ เข้า ม้า ปาก อย่างหนึ่ง สำนักนี้มาจาก คนหนึ่ง
 หัววัวไม่เข้ากับปากม้า แจวเรือมา คนหนึ่งร้องถามว่า ไปไหน
 หมายถึง พูดกันคนละเรื่อง อุปมาว่าตอบ มา คนแจวได้ยินไปว่า เรือยาวก็ว่า จึง
 ไม่ตรงกับคำถาม เป็นคนละเรื่องกัน ไม่ ตอบว่า สามวาสองศอก (สง่า กาญจ
 เหมือนกันโดยสิ้นเชิง หรือหมายถึงเรื่อง นาคพันธุ์, 2538: 361)
 สองเรื่องที่ไม่ตรงกัน

ตัวอย่างประโยค :

你說清楚這一點，就不至于引起牛頭不對馬嘴的誤會了。

Nǐ shuō qīngchǔ zhèyīdiǎn, jiù búzhìyú yǐnqǐ niútóu
 búduì mǎ zuǐ de wùhuì le.

เธอพูดอธิบายตรงนี้ให้ชัดเจนสักหน่อย ก็คงไม่ถึงกับทำให้เกิดความเข้าใจผิดแบบหัววัวไม่เข้ากับ
 ปากม้าหรอก

ฉันถามเธอครั้งใด เธอก็จะเฉไฉตอบแบบไปไหนมาสามวาสองศอกทุกทีไป

4) 東 風 吹 馬 耳 เอาหูไปนาเอาตาไปไร่
 dōng fēng chuī mǎ ěr หมายถึง ไม่รู้อะไร ไม่ใส่ใจ เปรียบ
 ตะวันออก ลม เป่า ม้า หู เหมือนคนที่ทำตัวเหมือน เอาหูไปอยู่ที่
 ลมตะวันออกพัดเป่าหูม้า นา เอาตาไปอยู่ที่ไร่ ไม่สนใจสิ่งรอบ
 หมายถึง ไม่เตือนร้อนไม่สนใจ เปรียบ ช่างเลย
 เหมือนลมตะวันออกพัดมากกระทบหูของ
 ม้า แล้วม้าไม่ได้แสดงกิริยาอาการอะไร

ตัวอย่างประโยค :

我當初勸諫你多少來，你就當東風吹馬耳。

Wǒ dāngchū quànjiàn nǐ duōshǎo lái, nǐ jiù dāng dōng
 fēngchuī mǎ'ěr.

ตอนแรกฉันทัดทานเตือนเธอมาเท่าไรแล้ว เธอก็ทำเป็นลมตะวันออกพัดเป่าหูม้า

ตอนแรกฉันทัดทานเตือนเธอมาตั้งเท่าไรแล้ว เธอก็ทำเป็นเอาหูไปนาเอาตาไปไร่ แล้วในที่สุดก็เป็น
 อย่างที่ฉันคิดไว้จริง ๆ

5) 車馬盈門

chē mǎ yíng mén

รถม้า เต็ม ประตู

หมายถึง มีแขกหรือมาหามากมาย

เปรียบเหมือนมีรถม้าและม้าอยู่เต็มประตู

ทางเข้าไปหมด

หัวกระไดไม้แห้ง

หมายถึง มีแขกหรือหรือคนมาหาไม่

ได้ขาด สมัยโบราณเรือนไทยปลูกสูงมี

ได้ดูหน้าเรือน มีบันไดหรือ กระไดขึ้น

ลง ที่เชิงบันไดตรงพื้น ก็ตั้งอ่างหรือโถ

เล็ก ๆ ใส่น้ำไว้สำหรับล้างเท้าเวลาขึ้น

เรือน ทั้งนี้เพราะ ทางเดินมักเป็นดิน

โคลนเฉอะแฉะ หรือ เป็นฝุ่นละออง

และคนก็ไม่นิยมใส่รองเท้า เวลาจะขึ้น

เรือนจึงต้องล้างเท้า เมื่อล้างเท้าน้ำก็

ติดเท้าเปียกขึ้นบันได ถ้าคนขึ้นคนสอง

คนกระไดก็แห้ง แต่ถ้ามีขึ้นอยู่ไม่ขาด

กระไดก็แห้งไม่ทัน ต้องเปียกน้ำเสมอ

ตัวอย่างประโยค :

我哥哥結婚那天車馬盈門，熱鬧非凡。

Wǒ gēge jiéhūn nàtiān chēmǎyíngmén, rènao fēifán.

วันที่พี่ชายของฉันจัดพิธีแต่งงานนั้น รถม้าเต็มประตู เอิกเกริกครึกครื้นสนุกสนานเหลือเกิน

วันที่พี่ชายของฉันจัดพิธีแต่งงานนั้น หัวกระไดไม้แห้งเลย เอิกเกริกครึกครื้นสนุกสนานเหลือเกิน

3.2 การเปรียบเทียบสำนวนจีนที่มีคำว่า “เสื่อ” กับสำนวนไทย

การเปรียบเทียบสำนวนจีนที่มีคำว่า “เสื่อ” กับสำนวนไทย สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ สำนวนจีนและสำนวนไทยที่มีคำว่า “เสื่อ” เหมือนกัน สำนวนจีนมีคำว่า “เสื่อ” สำนวนไทยใช้สัตว์ชนิดอื่น และ สำนวนจีนมีคำว่า “เสื่อ” สำนวนไทยไม่กล่าวถึงสัตว์

3.2.1 สำนวนจีนและสำนวนไทยที่มีคำว่า “เสื่อ” เหมือนกัน

1) 養虎遺患

yǎng hǔ yí huàn

เลี้ยงลูกเสื่อลูกจะเข้

หมายถึง เลี้ยงผู้ที่จะเป็นอันตรายแก่

และอาจจะกลับมาคิดแก้แค้นเราได้ภายใน

เปรียบเหมือนปล่อยให้เสือและปลาได้

หลัง การปล่อยศัตรูไปนี้ เปรียบเหมือน

กลับเข้าไปสู่อินเดมิของมัน

ปล่อยเสือเข้าไปสู่อินเดมิของมัน

ตัวอย่างประโยค :

倘他逃走了去, 豈不是放虎歸山?

Tǎng tā táozǒule qù, qǐ búshì fàng hǔ guī shān?

หากปล่อยให้เขาหลบหนีไปแล้ว จะไม่เป็นการปล่อยเสือกลับภูเขารอกหรือ

หากปล่อยให้เขาหลบหนีไปแล้ว จะไม่เป็นการปล่อยเสือเข้าป่า ปล่อยปลาลงน้ำรอกหรือ

4) 虎 尾 春 冰

อยู่ในปากเสือปากหมา

hǔ wěi chūn bīng

หมายถึง ตกอยู่ในสภาพที่อันตราย

เสือ หาง ฤดูใบไม้ผลิ น้ำแข็ง

หรือตกอยู่ในที่คับขัน เปรียบเหมือนอยู่

เหยียบบนหางเสือและน้ำแข็งในฤดูใบไม้ผลิ

ในปากเสือปากหมา ซึ่งต่างก็เป็นสัตว์ที่

หมายถึง ตกอยู่ในสภาพอันตรายหรือตก

ดูร้าย จะถูกกัดเขาเมื่อไรก็ได้

อยู่ในที่คับขัน เปรียบเหมือนเหยียบบน

หางเสือ หรือเหยียบบนน้ำแข็งในฤดูใบไม้

ผลิ เสือเป็นสัตว์ที่ดูร้าย ถ้าเราไปเหยียบ

หางมันเข้า มันก็จะกัดเขา และในฤดูใบไม้

ผลิ อากาศก็ค่อย ๆ อุ่นขึ้น น้ำแข็งจึงเริ่ม

ละลาย หากเราเดินอยู่บนน้ำแข็งที่เริ่ม

ละลายนั้น ก็อาจจะเกิดอันตรายได้

ตัวอย่างประโยค :

目前他的處境有如虎尾春冰, 隨時都有發生危險的可能。

Mùqián tāde chǔjìng yǒurú hǔwěichūnbīng, suíshí dōu yǒu fāshēng wēixiǎnde kěnéng.

ปัจจุบันนี้เขาตกอยู่ในสภาพเหมือนเหยียบบนหางเสือและน้ำแข็งในฤดูใบไม้ผลิ มีอันตรายเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา

ปัจจุบันนี้เขาตกอยู่ในสภาพเหมือนอยู่ในปากเสือปากหมา อาจจะประสบอันตรายได้ตลอดเวลา

5) 虎 口 拔 牙

hǔ kǒu bá yá

เสือ ปาก ถอน ฟัน

ถอนฟันจากปากเสือ

หมายถึง เข้าไปใกล้อันตราย เสียงอันตราย

หรือใกล้กับผู้มีอำนาจ เปรียบเหมือนเข้าไป

ใกล้เสือเพื่อจะถอนฟันของเสือออกมา เป็น

การเสียงอันตรายอย่างมาก เพราะเสือเป็น

สัตว์ที่ดุร้าย

ตัวอย่างประโยค :

他是小霸王，你還敢虎口拔牙嗎？

Tā shì xiǎobàwáng, nǐ hái gǎn hǔkǒubá yá ma?

เขาเป็นจอมอันธพาล เธอยังกล้าถอนฟันจากปากเสืออีกหรือ

เขาเป็นผู้ที่มีอิทธิพลมาก เธอยังกล้าแห่หนวดเสืออีกหรือ

3.2.2 จำนวนจีนมีคำว่า “เสือ” จำนวนไทยใช้สัตว์ชนิดอื่น

1) 虎 口 餘 生

hǔ kǒu yú shēng

เสือ ปาก รอด ชีวิต

รอดตายจากปากเสือ

หมายถึง รอดพ้นอันตรายมาได้อย่างหวุด

หวิด เปรียบเหมือนรอดพ้นจากปากเสือ

ตัวอย่างประโยค :

在一九六五年智利的大地震中，他是個虎口餘生的幸運者。

Zài yījiūliùwǔ nián Zhìlìde dàdìzhèn zhōng, tā shìgè hǔkǒuyúshēngde xìngyùnzhe.

ในปี ค.ศ. 1965 แผ่นดินไหวครั้งใหญ่ที่ประเทศชิลี เขาเป็นโชคดีที่รอดตายจากปากเสือมาได้

ในปี ค.ศ. 1965 แผ่นดินไหวครั้งใหญ่ที่ประเทศชิลี เขาโชคดีที่รอดปากเหยี่ยวปากกามาได้

แห่หนวดเสือ

หมายถึง เข้าไปใกล้อันตรายหรือใกล้

กับผู้มีอำนาจมาก เปรียบเหมือนเข้า

ไปแห่หนวดเสือ หนวดเสือ คือ คนที่

ขึ้นอยู่ตรงบริเวณปากของเสือ เมื่อเข้า

ไปแห่อาจได้รับอันตรายได้

2) 虎 頭 蛇 尾

ม้าตีนตัน

hǔ tóu shé wěi

หมายถึง การทำสิ่งใด ๆ ที่ทำได้ดี

เสือ หัว งู หาง

เฉพาะช่วงแรก ๆ แต่ตอนหลังกลับไม่ดี

หัวเป็นเสือหางเป็นงู

เปรียบเทียบในกีฬาแข่งม้า ม้าตัวที่

หมายถึง แรก ๆ ทำพาทางดี ดูก็คึกคัก

เริ่มแรกวิ่งได้เร็วนั้น ตอนท้ายกลับวิ่ง

ห้าวหาญ แต่ลงท้ายกลับไม่ดี เปรียบ

ได้ช้า และพ่ายแพ้ไปในที่สุด

เหมือนตอนแรกก็ดูดีเหมือนกับเสือ แต่

ภายหลังกลับเหมือนกับงู

ตัวอย่างประโยค :

我曾經一再打算寫抗日戰爭的小說，可是每次都是虎頭蛇尾。

Wǒ céngjīng yīzài dāsuan xiě KàngRì Zhànzhēngde xiǎo shuō, kěshì měicì dōushì hǔtóushéwěi.

ฉันเคยคิดเขียนนวนิยายเกี่ยวกับสงครามต่อต้านญี่ปุ่นครั้งแล้วครั้งเล่า ทว่าแต่ละครั้งก็หัวเป็นเสือหางเป็นงูหมด

ฉันเคยคิดเขียนนวนิยายเกี่ยวกับสงครามต่อต้านญี่ปุ่นครั้งแล้วครั้งเล่า ทว่าแต่ละครั้งก็กลายเป็นม้าตีนตันหมด เขียนไม่สำเร็จเสียที

3) 苛 政 猛 於 虎 ริดเลือดกับปู

kē zhèng měng yú hǔ

หมายถึง การบังคับขู่เข็ญเอาทรัพย์สิน

โหดร้ายทารุณ การปกครอง ดุร้าย กว่า เสือ

สินสิ่งของจากประชาชน คนยากจน

การปกครองที่โหดร้ายทารุณดุร้ายยิ่งกว่าเสือ

หรือคนที่ไม่มีจะให้แล้ว เคี้ยวเข็ญหรือ

หมายถึง การปกครองที่รัฐเรียกเก็บภาษี

บีบบังคับเอาจากผู้ที่ไม่มีจะให้ เปรียบ

จากประชาชนอย่างโหดร้ายทารุณ เปรียบ

เหมือนกับการริดเลือดจากปู ซึ่งไม่มี

เหมือนกับเสือเป็นสัตว์ที่ดุร้ายมาก แต่การ

เลือดจะให้ริดออกมา ตามความเข้าใจ

เรียกเก็บภาษีของรัฐ ยิ่งโหดร้ายยิ่งกว่าเสือ

ที่ว่าเลือดจะต้องมีสีแดง แต่ปูเป็นสัตว์

เสียอีก

ที่ไม่มีเลือดสีแดง เลือดปูเป็นสีน้ำเงิน

ถึงแม้เราจะพยายามริดเค้นเพียงใด ก็

ไม่สามารถริดเลือดสีแดงออกมาได้

ตัวอย่างประโยค :

如果一位執政者不懂苛政猛於虎的道理，人民就痛苦不堪了。

Rúguǒ yīwèi zhízhèngzhě bùdǒng kēzhèngměngyúhǔde dào li, rénmin jiù tòngkǔ bùkān le.

หากผู้บริหารประเทศไม่เข้าใจหลักการของ การปกครองที่โหดร้ายทารุณดุร้ายยิ่งกว่าเสือนี้แล้วนำมาใช้ ประชาชนก็จะทุกข์ทรมานอย่างแสนสาหัส

หากผู้บริหารประเทศใช้หลักการการปกครองประเทศแบบ ริดเลียดกับปู ประชาชนก็จะทุกข์ทรมานอย่างแสนสาหัส

3.2.3 สำนวนจีนมีคำว่า “เสือ” สำนวนไทยไม่กล่าวถึงสัตว์

1) 引虎自衛

yǐn hǔ zì wèi

นำ เสือ ตัวเอง ปกป้อง

นำเสือมาปกป้องตัวเอง

หมายถึง คิดหรือพยายามพึ่งพาอาศัยคน

ไม่ดีคนเลว สุดท้ายก็ยอมต้องได้รับผลร้าย

นั้นกลับในภายหลัง หรือทำอะไรที่เป็นเหตุ

ให้อันตรายมาถึงตัว เปรียบเหมือนการนำ

เสือที่เป็นสัตว์ดุร้ายมาปกป้องตัวเอง เสือ

นั้นก็ยอมหันกลับมาทำร้ายเอาได้

ตัวอย่างประโยค :

我們認為你的這種行為是引虎自衛的做法。

Wǒmen rènwéi nǐde zhèzhǒng xíngwéi shì yǐnhǔzìwèide zuòfǎ.

พวกเราเห็นว่าการกระทำของเธอแบบนี้เป็นการกระทำแบบนำเสือมาปกป้องตัวเอง

พวกเราเห็นว่าการกระทำของเธอแบบนี้เป็นการกระทำแบบชักน้ำเข้าลึก ชักศึกเข้าบ้าน

ชักน้ำเข้าลึก ชักศึกเข้าบ้าน

หมายถึง ทำอะไรที่เป็นเหตุให้อันตราย

มาถึงตัว บางทีก็พูดกันว่า “ชักเรือเข้า

ลึก” เปรียบเหมือนการนำเรือออกไป

อยู่กลางทะเลใหญ่ที่ลึกมาก เมื่อเรือไป

ตกลึกลงก็มักเป็นอันตราย หรือทำอะไรที่

เป็นสาเหตุให้ข้าศึกมาติดบ้านเมือง

2) 暴虎馮河

กล้านักมักบั่น

bào hǔ píng⁴ hé

จับ เสือ ฟิ่ง แม่น้ำ

มือเปล่าจับเสือและเท้าเปล่าข้ามแม่น้ำ

หมายถึง คนที่มีความกล้าหาญมาก แต่

ไม่มีสติปัญญาหรือไม่มีอุบายการวางแผน

ที่ดี ก็ย่อมต้องพบ หรือเสี่ยงกับเรื่องที่เป็น

อันตราย เปรียบเหมือนกับการใช้มือเปล่า

จับเสือที่ดุร้ายและการลุยข้ามแม่น้ำที่เชี่ยว

กรากด้วยเท้าเปล่า ก็ย่อมพบกับอันตรายได้

ตัวอย่างประโยค :

古話說暴虎馮河，我們應引以為戒，不可魯莽。

Gǔhuà shuō **bàohǔpínghé**, wǒmen yīng yǐnyǐ wéijiè, bùkě lǔmǎng.

คำโบราณว่าไว้ว่ามือเปล่าจับเสือและเท้าเปล่าข้ามแม่น้ำย่อมพบอันตรายได้ เราควรระมัดระวังไว้สำหรับเตือนใจตัวเอง อย่ามั่วซุ่มป่าม

โบราณท่านสอนไว้ว่ากล้านักมักบิ่น เราควรระมัดระวังสำนวนนี้ไว้สำหรับเตือนใจตัวเองว่าอย่ามั่วซุ่มป่าม

3) 虎 體 熊 腰

hǔ tǐ xióng yāo

เสือ ร่าง หมี เหว

รูปร่างเหมือนเสือเควเหมือนหมี

หมายถึง คนที่มีรูปร่างสูงใหญ่ และมี

สุขภาพแข็งแรง เปรียบเหมือนกับร่างของ

เสือและหมี

ตัวอย่างประโยค :

ยักษ์ปักหลั่น

หมายถึง คนที่มีรูปร่างใหญ่โต กำยำ

ลำสัน และมีร่างกายแข็งแรง เปรียบ

เหมือนกับยักษ์ที่มีรูปร่างใหญ่โต และ

แข็งแรง

⁴คำว่า 馮 fēng ในสำนวนนี้ต้องอ่านว่า píng และ (โบราณ) มีความหมายเหมือนกับคำว่า 憑 píng แปลว่า ฟิ่งฟิ่ง อาศัย อิง (Zhōngguó Shèhuì Kēxuéyuàn Yǔyán Yánjiūsuǒ, 1999: 980-981)

為首一將，生得廣額闊面，虎體熊腰。

Wéishǒu yījiàng, shēngde guǎng'é kuòmiàn, hǔtǐxióng yāo.

นายพลที่นำทัพ มีหน้าผากกว้างไบหน้าใหญ่ รูปร่างเหมือนเสือเอวเหมือนหมิ

นายพลที่นำทัพ มีหน้าผากกว้างไบหน้าใหญ่ รูปร่างเหมือนยักษ์ปักหลั่น

3.3 การเปรียบเทียบสำนวนจีนที่มีคำว่า “มังกร” กับสำนวนไทย

การเปรียบเทียบสำนวนจีนที่มีคำว่า “มังกร” กับสำนวนไทย สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ สำนวนจีนและสำนวนไทยที่มีคำว่า “มังกร” เหมือนกัน สำนวนจีนมีคำว่า “มังกร” สำนวนไทยใช้สัตว์ชนิดอื่น และสำนวนจีนมีคำว่า “มังกร” สำนวนไทยไม่กล่าวถึงสัตว์

3.3.1 สำนวนจีนและสำนวนไทยที่มีคำว่า “มังกร” เหมือนกัน⁵

1) 一 龍 一 豬	สังกะสีปนนาค ⁶
yī lóng yī zhū	หมายถึง คนที่ต่างฐานะ เชื้อชาติหรือ
หนึ่ง มังกร หนึ่ง หมู	ชนชั้นกันอย่างสิ้นเชิง เปรียบเหมือน
หมายถึง คนสองคนที่อยู่ในเวลาเดียวกัน	กับสังกะสีซึ่งในที่นี้หมายถึง ปลากัด
แต่กลับแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง ทั้งในด้าน	พันทางระหว่างปลาลูกหม้อกับปลาลูก
สติปัญญา ชนชั้น และฐานะ เปรียบเหมือน	ป่า เรียกว่า “ปลาลูกสังกะสี” (วาสนา
คนหนึ่งมีสติปัญญาและฐานะสูงส่งเหมือน	บุญสม และ สมบัติ ตั้งก่อเกียรติ,
มังกร ⁷ แต่อีกคนหนึ่งกลับมีสติปัญญาและ	2540: 193) ซึ่งถือว่าเป็นสัตว์ต่ำต้อย

⁵ในหัวข้อสำนวนจีนและสำนวนไทยที่มีคำว่า “มังกร” เหมือนกันนั้น จากการศึกษาค้นคว้าพบว่า มีอยู่เพียงสำนวนเดียวเท่านั้นที่มีความหมายตรงกัน เนื่องจากสำนวนไทยแท้ไม่มีคำว่า “มังกร” อยู่เลย และในสำนวนไทยแท้มีใช้แต่เพียงคำว่า “นาค” เท่านั้น ซึ่งมีความหมายไม่ตรงกับสำนวนจีน ส่วนสำนวนไทยที่มีคำว่า “มังกร” ซึ่งใช้กันอยู่ในปัจจุบันนั้น ได้รับอิทธิพลมาจากสำนวนจีน เช่น มังกรคาบแก้ว เขยศรีขี้มังกร เป็นต้น

⁶ส. พลายน้อย (2543: 9) ได้ให้ข้อสังเกตไว้ว่า ไทยไม่มีมังกรแบบจีน ทศนคติของไทยเชื่อว่า มังกรก็คืองูใหญ่ งูใหญ่ของไทยก็คือพญานาค พญานาคของไทยเป็นงู ไม่มีขาและเขาแบบมังกรของจีน ดังนั้นมังกรในความคิดความเชื่อของคนไทยก็คือ นาคหรือพญานาคนั่นเอง เพราะมีลักษณะรูปร่างที่คล้ายกัน สำหรับสำนวน “สังกะสีปนนาค” มีเขียนได้อีกลักษณะหนึ่งคือ “สังกะสีปนนาค” สังกะสีในที่นี้จะหมายถึง โลหะหรือของแข็งสีขาวแกมน้ำเงิน นำไปผสมกับโลหะอื่นให้เป็นโลหะเจือ ใช้ฉาบผิวเหล็กเพื่อกันสนิม ส่วนนาคหมายถึงโลหะผสมชนิดหนึ่งระหว่างทองคำ เงิน และทองแดง (วาสนา บุญสม และ สมบัติ ตั้งก่อเกียรติ, 2540: 193)

ฐานะต่ำต้อยเหมือนหมู

ไม่เหมือนกับนาคซึ่งเป็นสัตว์ใหญ่ มี

หงอน รูปร่างคล้ายงู มีเฉพาะในนิยาย

ถือว่าเป็นสัตว์สูงส่ง

ตัวอย่างประโยค :

他們兩個人小時候一樣乖巧，長大後卻一聽一笨，真是一龍一豬啊！

Tāmen liǎnggè rén xiǎoshíhòu yīyàng guāiqiǎo, zhǎng dà hòu què yīcōng yībèn, zhēnshì yīlóngyīzhū ā!

พวกเขาสองคนในวัยเด็กเฉลียวฉลาดเหมือนกัน พอโตขึ้นก็กลับกลายเป็นคนหนึ่งฉลาดคนหนึ่งโง่งเหมือนหนึ่งมังกรหนึ่งหมูจริง ๆ

แม้ว่าพวกเขาสองคนในวัยเด็กจะเฉลียวฉลาดเหมือนกัน แต่เมื่อโตขึ้นก็กลับกลายเป็นคนหนึ่งฉลาดคนหนึ่งโง่ง ทำให้มีฐานะการทำงานที่แตกต่างกัน เหมือนสังกะสีปนนาคจริง ๆ

3.3.2 ลำนวนจีนมีคำว่า “มังกร” ลำนวนไทยใช้สัตว์ชนิดอื่น

1) 龍 潭 虎 穴

เหยียบถีนเสื่อ

lóng tán hǔ xué

หมายถึง การเข้าไปในสถานที่ที่เต็มไปด้วยอันตราย

มังกร ป่อ เสื่อ ถ้ำ

ด้วยอันตราย เข้าไปในถ้ำที่มีอันตราย

ป่อมังกรถ้ำเสื่อ

เปรียบเหมือนถีนเสื่อ หรือที่อยู่อาศัย

หมายถึง สถานที่ที่เต็มไปด้วยภัยอันตราย

ของเสื่อ ซึ่งเป็นแดนอันตราย

ต่าง ๆ นานา เปรียบเหมือนถ้ำของเสื่อ

เสื่อเป็นสัตว์ดุร้าย การเข้าไปในถ้ำของ

เสื่อจึงเป็นอันตรายมาก เช่นเดียวกับป่อ

ของมังกร มังกรเป็นสัตว์มีฤทธิ์ มีอำนาจ

เหนือธรรมชาติ การเข้าไปในป่อของมังกร

จึงเป็นอันตรายเช่นกัน ดังนั้นจึงเป็นการ

เสี่ยงอันตรายที่จะเข้าไปในถ้ำเสื่อแดนมังกร

ตัวอย่างประโยค :

⁷ในเทพนิยายของจีนเล่าสืบทอดกันมาว่า มังกรเป็นสัตว์มหัศจรรย์ชนิดหนึ่ง รูปร่างยาวคล้ายงู มีเกล็ดบนหัวมีเขา มีขาสี่ขา เดินได้ บินเหาะได้ ว่ายน้ำได้ และสามารถจะเรียกลมเรียกฝนได้ เพราะฉะนั้น คนจีนจึงเชื่อกันว่ามังกรเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ มีฤทธิ์มีอำนาจเหนือธรรมชาติ ในสมัยก่อนเคยใช้มังกรเป็นสัญลักษณ์แทนพระองค์ฮ่องเต้ เครื่องใช้ต่าง ๆ ของฮ่องเต้ต้องใช้คำว่ามังกรนำหน้าทั้งสิ้น (จิน หยงหลิน, 2526: 243)

這裡不是三寶殿，是龍潭虎穴，不是隨便可以來的。

Zhèlǐ búshì sānbǎodiàn, shì lóngtánhǔxué, búshì suíbiàn kěyǐ láide.

ที่นี่ไม่ใช่พระอุโบสถ แต่เป็นบ่อมังกรถ้ำเสือ ไม่ใช่จะมาได้ตามอำเภอใจ

สถานที่นั้นอันตรายมาก การจะเข้าไป เหมือนกับเป็นการไปเหยียบถ้ำเสือ ต้องระมัดระวังตัวอย่างยิ่ง ไม่ใช่จะไปก็ได้ตามอำเภอใจ

2) 龍 行 虎 步

ชายชาติเสือ

lóng xíng hǔ bù

หมายถึง ผู้ที่มีความองอาจกล้าหาญ

มังกร เดิน เสือ ก้าว

เก่งกล้าสามารถมาก เปรียบเหมือนกับ

หมายถึง ผู้ที่มีท่าทางองอาจ เก่งกล้า

เสือเป็นสัตว์เก่งกล้าหรือเป็นเจ้าป่า จึง

สามารถ ท่าทางสง่างาม เปรียบเหมือน

มีท่วงท่าสง่างามและองอาจ

มังกรเดินและเสือก้าวอย่าง ดูแล้วสง่างาม

องอาจกล้าหาญ

ตัวอย่างประโยค :

他是一表堂堂，雖然說不上龍行虎步，踱起方步來確也很像個樣子。

Tā shì yībiǎo tángtáng, suírán shuōbúshàng lóngxíng hǔbù, duóqǐ fāngbù láiquè yě hěnxiàng gè yàngzi.

เขามีลักษณะท่าทางองอาจสง่างาม ถึงแม้จะพูดไม่ได้ว่าเหมือนลักษณะของมังกรเดินเสือก้าว แต่หากนำท่าทางการเดินของเขามาพิจารณาก็เรียกว่าสง่างามแล้ว

ลักษณะท่าทางการเดินของเขาจัดว่าองอาจสง่างาม ถึงแม้จะไม่ห้าวหาญดั่งชายชาติเสือก็ตาม

3) 攀 龍 附 鳳

แมวพึ่งพระ

pān lóng fù fèng

หมายถึง เข้าไปอาศัยอยู่ในความคุ้มครอง

ผูกสัมพันธ์ มังกร แอบอิง หงส์

ครองของผู้ใหญ่ หรือผู้มีอำนาจวาสนา

หมายถึง คนที่ประจบและแอบอิงผู้มี

เพื่อเอาเป็นที่พึ่ง หรือพึ่งบารมีผู้ใหญ่

อิทธิพลเข้าไปอาศัยอำนาจ บารมีของผู้ที่

เข้าไปคลอเคลียประจบผู้มีอำนาจ เพื่อ

มีอำนาจในสังคมหรือผู้ที่มีชื่อเสียง เปรียบ

อาศัยบารมี เปรียบเหมือนแมวที่เข้าไป

เหมือนเข้าไปผูกสัมพันธ์ไม่ตรีกับมังกรที่มี

เคล้าเคลียอยู่กับพระสงฆ์ ซึ่งเป็นที่

อำนาจสูงส่งมากหรือเข้าไปอาศัยอำนาจ
บารมีของหงส์ ซึ่งเป็นนกที่สวยงามที่สุด
ในบรรดานกตามความเชื่อของชาวจีน

เคารพนับถือของชาวพุทธทั่วไป เป็น
จำนวนที่นำมาเปรียบกับคนที่ไม่
เก่งกาจไม่มีพิษสง ได้แต่เข้าไปคลุกคลี

อยู่กับผู้ใหญ่ เพื่ออาศัยบารมีของท่าน

ตัวอย่างประโยค :

老張榮任董事長後, 攀龍附鳳的人多著呢。

Lǎo Zhāng róngrèn dǒngshìzhǎng hòu, pānlóngfùfèngde
rén duōzhe ne.

หลังจากที่เหล่าจางได้รับเกียรติให้เข้าดำรงตำแหน่งประธานกรรมการแล้ว พวกคนที่ชอบทำตัวผูก
สัมพันธ์มังกรแอบอิงหงส์ก็มีมามากขึ้น

หลังจากที่คุณศักดิ์ศรีได้รับเกียรติให้เข้าดำรงตำแหน่งประธานกรรมการแล้ว บรรดาแม่วิ่งพระก็มา
มากขึ้น

4) 烹 龍 炮 鳳

หมูเห็ดเป็ดไก่

pēng lóng pào fèng

หมายถึง อาหารชั้นดีที่มีราคาแพง ซึ่ง

ผัด มังกร คั่ว หงส์

มักจะมีเนื้อสัตว์ ประกอบรวมอยู่ด้วย

หมายถึง อาหารที่มีมากมาย อุดม

เปรียบเหมือนมีเนื้อหมู เห็ด เนื้อเป็ด

สมบูรณ์หรืออาหารที่แปลก หาได้ยาก

และเนื้อไก่ ซึ่งมีราคาแพงรวมอยู่ด้วย

หรือมีค่าราคาแพง เปรียบเหมือนมังกร

และหงส์ซึ่งเป็นสัตว์ที่หาได้ยากยิ่ง

ตัวอย่างประโยค :

他倆的結婚宴, 筵開百席, 全是烹龍炮鳳的佳餚美饌。

Tāliǎngde jiéhūnyàn, yánkāi bǎixí, quánshì pēnglóng
pāofèngde jiāyáo měizhuàn.

งานเลี้ยงแต่งงานของพวกเขาทั้งสอง จัดเลี้ยงเป็นร้อยโต๊ะ อาหารก็ล้วนเป็นอาหารเลิศรสตั้งผัดมังกร
คั่วหงส์

งานเลี้ยงแต่งงานของพวกเขา จัดเลี้ยงเป็นร้อยโต๊ะ อาหารก็เลิศรส ล้วนแต่เป็นหมูเห็ดเป็ดไก่นั้น

5) 藏 龍 臥 虎

เสือซ่อนเล็บ

cáng lóng wò hǔ

ซ่อน มังกร นอน เสือ
มังกรหลบซ่อนเสือนอนซุ่ม

หมายถึง คนที่มีความสามารถมาก แต่
หลบซ่อนตัวอยู่ ไม่ยอมแสดงความ
สามารถออกมาให้เห็น หรือเก็บซ่อนคน
ที่มีความสามารถเอาไว้ เปรียบเหมือน
มังกรที่มีฤทธิ์มีอำนาจ และเสือที่เก่งกาจ
แต่ไม่แสดงความสามารถออกมาให้เห็น

ตัวอย่างประโยค :

上海這個“碼頭”藏龍臥虎，確是不容易安身的。

Shànghǎi zhège "mǎtōu" cánglóngwòhǔ, quèshì bù róng yì ānshēnde.

“เมืองท่า” เขียงไ้แห่งนี้เป็นแหล่งมังกรหลบซ่อนเสือนอนซุ่ม จะตั้งหลักอาศัยอยู่ที่นี้ไม่ง่ายเลยจริง

๗

“เมืองท่า” เขียงไ้แห่งนี้เป็นแหล่งของเสือซ่อนเล็บ จะตั้งรกรากอาศัยอยู่ที่นี้ไม่ง่ายเลย

3.3.3 สำนักวจินมีคำว่า “มังกร” สำนักไทยไม่กล่าวถึงสัตว์

1) 龍 爭 虎 鬥 ถึงพริกถึงขิง

lóng zhēng hǔ dòu

มังกร ลู่ เสือ รบ

หมายถึง มีการต่อสู้หรือการแข่งขันที่ดุ

เดือดรุนแรง เปรียบเหมือนมังกรสู้กับเสือ

หมายถึง การต่อสู้หรือการแข่งขันที่ดุ

เดือดรุนแรง เปรียบเหมือนอาหารที่ใส่

พริกใส่ขิงมาก ทำให้อาหารทั้งเผ็ดและ

ร้อน

ตัวอย่างประโยค :

這次泰國隊與中國隊的羽毛球比賽可以說是龍爭虎鬥了。

Zhècì Tàiguóduì yǔ Zhōngguóduìde yǔmáoqiú bǐsài kěyǐ shuōshì lóngzhēnghǔdòu le.

การแข่งขันแบดมินตันระหว่างทีมไทยกับทีมจีนในครั้งนี้ สามารถพูดได้ว่ามังกรสู้เสือนอนซุ่มเลยที่เดียว

การแข่งขันแบดมินตันระหว่างทีมไทยกับทีมจีนในครั้งนี้ สามารถพูดได้ว่าถึงพริกถึงขิงเลยที่เดียว

2) 龍 生 九 子

lóng shēng jiǔ zǐ

มังกร คลอด เก้า ลูก

มังกรคลอดลูกเก้าตัว

หมายถึง แม้ว่าจะเป็นที่นั่งห้องห้องเดียวกัน

แต่มีลักษณะนิสัยใจคอแตกต่างกัน ใน

สมัยโบราณมีตำนานเล่าว่า มังกรตัวหนึ่ง

หนึ่งคลอดลูกเก้าตัวด้วยกัน และลูกแต่ละ

ตัวต่างก็มีลักษณะนิสัยแตกต่างกัน บางตัว

ก็ดี บางตัวก็เลว (Zhōngguó Shèhuì

Kēxuéyuàn Yǔyán Yánjiūsū, 1999: 817)

1999: 817)

ตัวอย่างประโยค :

他和兄弟們各有長處, 可說是龍生九子了。

Tā hé xiōngdìmen gèyǒu chángchū, kěshuō shì lóng shēngjiǔzǐ le.

เขาและบรรดาพี่น้องต่างก็มีความถนัดและจุดเด่นของตนเอง สามารถพูดได้ว่าเหมือนมังกรคลอดลูกเก้าตัวแต่ละตัวย่อมแตกต่างกัน

เขาและบรรดาพี่น้องต่างก็มีความถนัดและความชอบที่ไม่เหมือนกัน เหมือนกับไม้ลำเดียวยังต่างปล้อง พี่กับน้องยังต่างใจ แต่ละคนย่อมแตกต่างกัน

3) 葉 公 好 龍

Yègōng hào lóng

ท่านเยกง ชอบ มังกร⁸หมายถึง ปากกับใจไม่ตรงกัน ปากก็ว่า

ปากว่าตาขยิบ

หมายถึง ปากกับใจไม่ตรงกัน เปรียบ

เหมือนทำที่เป็นพูดว่า อย่างนั้นอย่างนี้

แต่กระพริบตาให้รู้ว่า แสร้งพูดแสร้งว่า

⁸มีตำนานเล่าว่า มีท่านเยซึ่งมีบรรดาศักดิ์เป็นท่านกง เป็นผู้ชอบมังกรมาก ภาชนะทุกอย่างต้องวาดตัวมังกร แม้แต่บ้านก็สลักเป็นตัวมังกร เมื่อมังกรตัวจริงรู้เข้า ก็ได้มายังบ้านท่าน เยกง โดยยื่นหัวโผล่เข้ามาทางหน้าต่าง พอท่านเยกงมาเห็นเข้า ก็กลัวจนหน้าซีด วิงหนีอย่างสุดชีวิต (Zhōngguó Shèhuì Kēxuéyuàn Yǔyán Yánjiūsū, 1999: 1469)

ชอบของอย่างหนึ่ง แต่พอเอาเข้าจริง ๆ
ไม่ได้ชอบเลย และบางที่อาจจะเกลียด
หรือกลัวอีกด้วย เปรียบเหมือนท่าน เย่กง
ที่ชอบมังกร แต่พอได้เจอมังกรเข้าจริง ๆ
แล้วกลัวกลับกลัว

ใจจริงแท้ ไม่ได้มุ่งหมายให้เป็นอย่าง
ที่พูดเลย

ตัวอย่างประโยค :

小陳是個葉公好龍的人物，你聽他自稱是個攝影家，但他從來沒有參加過沙龍比賽呢!

Xiǎo Chén shìgè YèGōnghàolóngde rénwù, nǐ tīng tā zìchēng shìgè shèyǐngjiā, dàn tā cónglái méiyǒu cānjiāguò shālóng bǐsài ne!

เสี่ยวเฉินเป็นคนประเภทท่านเย่กงชอบมังกร เธอฟังเขาเรียกตัวเองว่าเป็นช่างภาพ แต่ว่าแต่ไหนแต่ไรมา เขาก็ยังไม่เคยเข้าร่วมการแข่งขันงานนิทรรศการประกวดภาพถ่ายเลย

ศักดิ์สิทธิ์เป็นคนประเภทปากว่าตาขยิบ เขามักจะบอกว่าชอบเป็นแบบให้ถ่ายรูป แต่พอเห็นกล้องถ่ายรูปที่ไรก็เป็นต้องหลบทุกที

4) 強 龍 不 壓 地 頭 蛇 พิมเสนแลกเกลือ

qiáng lóng bù yā dì tóu shé หมายถึง ลดตัวลงไปทำอะไรต่อสิ่งที่

มีอำนาจ มังกร ไม่ กดขี่ ถิ่น หัวหน้า งู ต่ำกว่า ฐานะต่างกัน ไม่คู่ควรกัน เป็น

มังกรที่มีอำนาจจะไม่กดขี่ที่เป็นหัวหน้าในถิ่นนั้น การไม่สมควร เปรียบเหมือนพิมเสนซึ่ง

หมายถึง แม้จะเป็นบุคคลที่มีอำนาจหรือ เป็นสิ่งที่มีค่ามากกว่าเกลือ ก็ไม่ควร

มีกำลัง ก็จะไม่ไปกดขี่หรือยุ่งเกี่ยวกับพวก เอาไปแลกกับเกลือ

อันธพาลในถิ่นหรือบริเวณนั้น หรือลดตัว

ไปยุ่งเกี่ยวกับคน หรือสิ่งที่ต่ำกว่าตนเอง

เปรียบเหมือนมังกร ถึงแม้จะเป็นสัตว์ที่มี

กำลังอำนาจมาก แต่มีเพียงตัวเดียว ก็ไม่

ควรไปกดขี่ หรือยุ่งเกี่ยวกับกลุ่มที่มี

อิทธิพลในท้องถิ่น เพราะอาจทำให้

เปลี่ยงพลาหรือพ่ายแพ้ได้

ตัวอย่างประโยค :

算了, 我是強龍不壓地頭蛇, 就讓你們討便宜吧!

Suànle, wǒ shì qiánghóngbùyādītóushé, jiù ràng nimen tāopiányi ba!

เอาเถอะ ฉันเป็นมังกรที่มีอำนาจจะไม่กดขี่ที่เป็นหัวหน้าในถิ่นนั้น ยอมให้พวกเขาเอาเปรียบก็แล้วกัน

เอาเถอะ ฉันไม่เอาพิมเสนแลกเกลือหรือก ยอมให้พวกเขาเอาเปรียบก็ได้

- 5) 前 怕 龍 , 後 怕 虎 กลิ่นไม่เข้าคายไม่ออก
- qián pà lóng, hòu pà hǔ* หมายถึง มีสิ่งอะไรที่ไม่ดีเกิดขึ้นกับ
- หน้า กลัว มังกร หลัง กลัว เสือ ตน และสิ่งนั้นเกี่ยวข้องกับตนอย่าง
- ไปข้างหน้าก็กลัวมังกร ไปข้างหลังก็กลัวเสือ ได้อย่างหนึ่ง จะทำอะไรลงไปก็ไม่ดี จะ
- หมายถึง จะบุกไปข้างหน้าก็ไม่กล้า ครั้น ไม่ทำก็ไม่ได้ เป็นเรื่องที่ตัดสินใจลงไป
- จะถอยหลังก็กลัว หรือมีเรื่องต้องคิด เด็ดขาดได้ยาก ไม่รู้ว่าจะทำอย่างไรดี
- พิจารณามากมาย ทำให้ไม่กล้าตัดสินใจ เปรียบเหมือนมีอาหาร ติดอยู่กลางลำ
- อะไรลงไป เปรียบเหมือนกับพอจะบุกไป คอ จะกลืนลงไปก็ไม่ได้ จะคายทิ้งก็ไม่
- ข้างหน้า ก็กลัวมังกร แต่จะหันหลังกลับก็ ได้
- กลัวเสือ ทำให้ไม่กล้าขยับไปไหนเลย กลัว
- จนไม่กล้าจะก้าวไปข้างหน้าอีกต่อไป

ตัวอย่างประโยค :

他明白了, 上了年紀的人都是前怕龍, 後怕虎, 事事有顧慮。

Tā míngbáile, shàngle niánjìde rén dōushì qiánpàlóng, hòupàhǔ, shìshì yǒu gùlǜ.

เขาเข้าใจแล้วว่า คนที่มีอายุแล้วต่างก็จะไปข้างหน้าก็กลัวมังกร ไปข้างหลังก็กลัวเสือ จะทำอะไรลงไปก็ล้วนมีแต่ความกังวล

เขาเข้าใจแล้วว่า คนที่มีอายุแล้วมักจะตกอยู่ในสภาพกลิ่นไม่เข้าคายไม่ออก จะพูดหรือทำอะไรก็ล้วนมีแต่ความกังวล

3.4 การเปรียบเทียบสำนวนจีนที่มีคำว่า “ปลา” กับสำนวนไทย

การเปรียบเทียบสำนวนจีนที่มีคำว่า “ปลา” กับสำนวนไทย สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ สำนวนจีนและสำนวนไทยที่มีคำว่า “ปลา” เหมือนกัน สำนวนจีนมีคำว่า “ปลา” สำนวนไทยใช้สัตว์ชนิดอื่น และ สำนวนจีนมีคำว่า “ปลา” สำนวนไทยไม่กล่าวถึงสัตว์

3.4.1 สำนวนจีนและสำนวนไทยที่มีคำว่า “ปลา” เหมือนกัน

1) 如 魚 得 水

rú yú dé shuǐ

ดั่ง ปลา ได้ น้ำ

หมายถึง คนที่ดีใจมากหรือสภาพแวดล้อม

ล้อมที่เต็มไปด้วยความดีใจ เปรียบ

เสมือนปลาที่ได้น้ำ

ปลากระดีได้น้ำ

หมายถึง คนที่แสดงกิริยาท่าทางรำเริง

ดีใจมาก เปรียบเหมือนปลากระดีที่ได้

อยู่ในน้ำ ปลากระดีเป็นปลาตัวเล็ก ๆ

ซึ่งอาศัยอยู่ในหนองน้ำ และแม่น้ำลำ

คลอง เวลาที่อากาศร้อนจัด ลำคลอง

แห้งขอด ปลากระดีก็จะดิ้นขลุกขลัก

เพราะขาดน้ำ เมื่อได้น้ำก็จะดิ้นว่ายน้ำไป

มาอย่างรวดเร็ว (สง่า กาญจนาคพันธุ์,

2538: 325)

ตัวอย่างประโยค :

看！孩子們樂得如魚得水。

Kàn! Háizimen lède rúyúdéshuǐ.

ดูเด็ก ๆ พวกนั้นสิ คึกคักดั่งปลาได้น้ำ

ดูเด็ก ๆ พวกนั้นสิ คึกคักยังกับปลากระดีได้น้ำ

2) 以 蚓 投 魚

yǐ yǐn tóu yú

เอา ไส้เดือน หย่อน ปลา

เอาไส้เดือนมาหย่อนล่อปลา

หมายถึง การนำของที่มีค่าเพียงเล็กน้อย

มาใช้ล่อเพื่อให้ได้ของที่มีค่ามาก เปรียบ

เหมือนการนำไส้เดือนมาเป็นเหยื่อล่อเพื่อ

ตกปลา

เอากุ้งฝอยไปตกปลากระพง

หมายถึง การยอมเสียสละสิ่งที่มีค่า

เพียงเล็กน้อย เพื่อหวังจะได้สิ่งที่มีค่า

มาก หรือการลงทุนแต่น้อยเพื่อหวังจะ

ได้ผลประโยชน์หรือกำไรมาก ๆ เปรียบ

เหมือนกุ้งฝอยซึ่งเป็นสิ่งเล็กน้อย และ

ราคาถูก นำไปล่อตกปลากระพงซึ่ง

เป็นสิ่งที่ใหญ่กว่าและราคาแพงกว่า

ตัวอย่างประโยค :

他把以蚓投魚的計劃來做這門生意。

Tā bǎ yǐyǐntóuyúde jìhuà láizuo zhèmén shēngyì.

เขานำแผนการเอาไส้เดือนมาหย่อนล่อปลา มาทำการค้าด้านนี้

เขาลงทุนค้าขายครั้งนี้ด้วยวิธีการ เอากุ้งฝอยไปตกปลากระพง

- 3) 城 門 失 火 , ปลาติดหลังแห
chéng mén shīhuǒ, หมายถึง คนที่พลอยได้รับเคราะห์ไป
 เมือง ประตู เกิดเพลิงไหม้ ด้วยหรือต้องเข้าไปพัวพันด้วย ทั้ง ๆ ที่
 殃 及 池 魚 ตนไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับด้วยเลย เปรียบ
yāng jí chí yú เหมือนการทอดแหจับปลา คนทอดแห
 ภัยพิบัติ ถึง บ่อ ปลา เหยียงแหครอบปลาที่ต้องการจับ แต่
 ประตูเมืองเกิดเพลิงไหม้ เมื่อสาวแหขึ้นมา ปลาตัวอื่นที่อยู่นอก
 ภัยพิบัติลามไปถึงปลาในบ่อ แห ก็พลอยติดตาข่ายแหขึ้นมาด้วย
 หมายถึง ได้รับความเดือดร้อน หรือภัย
 พิบัติต่าง ๆ ไปด้วยโดยไม่รู้สาเหตุ ติดร่าง
 แหไปด้วย เปรียบเหมือนประตูเมืองเกิด
 เพลิงไหม้และลูกกลมไปใหญ่โต แม้แต่
 ปลาในบ่อ ก็พลอยได้รับความเดือดร้อน
 จากเพลิงไหม้

ตัวอย่างประโยค :

銀行擠兌風暴雖與我們這一行沒有關係，但自此之後，生意一落千丈，真是城門失火，殃及池魚了。

Yínháng jǐduì fēngbào suí yǔ wǒmen zhè yīháng méiyǒu guānxi, dàn zìcǐ zhīhòu, shēngyì yīluò qiānzhàng, zhēnshì chéngménshīhuǒ, yāngjíchíyú le.

แม้ว่าวิกฤตการณ์ที่ประชาชนพากันไปถอนเงินออกมาจากธนาคาร จะไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจการร้านของเรา แต่นับจากนี้ กิจการค้าต่าง ๆ ก็จะถูกกันทุบตลง เหมือนประตูเมืองเกิดเพลิงไหม้ ภัยพิบัติลามไปถึงปลาในบ่อจริง ๆ

แม้ว่าวิกฤตการณ์ที่ประชาชนพากันไปถอนเงินออกมาจากธนาคาร จะไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจการร้านของเราโดยตรง แต่นับจากนี้ กิจการค้าต่าง ๆ ก็จะต้องทุบตลง รวากับปลาติดหลังแหอย่างไรร้อย่างนั้นแน่นอน

3.4.2 จำนวนเงินมีคำว่า “ปลา” จำนวนไทยใช้สัตว์ชนิดอื่น

- 1) 魚 游 釜 中 **เนื้อเข้าปากเสือ**
yú yóu fǔ zhōng **หมายถึง** ตกอยู่ในที่อันตราย ไม่มีทางรอดไปได้ เปรียบเหมือนตัวเนื้อ (กวางชนิดหนึ่ง) ที่อยู่ในปากของเสือแล้ว **ไม่** มีทางรอดชีวิตไปได้ (สง่า กาญจนาคพันธุ์, 2538: 301)
- ปลา ว่าย หม้อ ใน
 ปลาว่ายอยู่ในหม้อ
หมายถึง ตกอยู่ในที่อันตราย ไม่มีทางรอดไปได้ เปรียบเหมือนปลาที่กำลังว่ายอยู่ในหม้อที่ตั้งอยู่บนเตาไฟแล้ว
- ตัวอย่างประโยค :
匪徒已被重重圍困，有如魚游釜中了。
- Fěitú yǐbèi chóngchóng wéikùn, yǒurú yúyóufǔzhōng*
 le.
- โจรผู้ร้ายถูกโอบล้อมเอาไว้เป็นชั้น ๆ เรียบร้อยแล้ว เหมือนกับปลาว่ายอยู่ในหม้ออย่างไรวางนั้น
 โจรผู้ร้ายตกอยู่ในสภาพ**เนื้อเข้าปากเสือ** ถูกตำรวจโอบล้อมเอาไว้ ไม่มีทางที่จะหนีรอดไปได้เลย
- 2) 瞎 子 摸 魚 **ตาบอดคลำช้าง**
xiāzi mō yú **หมายถึง** ทำอะไรไม่ได้ทำความเข้าใจในเรื่องราวหรือเหตุการณ์อย่างถ่องแท้
- คนตาบอด งาม ปลา
หมายถึง ทำอะไรเหมือนคนตาบอด ขาดจนทั่วทุกด้านเสียก่อน ก็ทำการสรุปหรือคาดคะเนอย่างไม่ถูกต้อง หรือคนที่รู้อะไรเพียงด้านเดียว หรือจุดเดียว
- การพิจารณาได้รวดเร็วให้รอบคอบเสียก่อน
 แล้วค่อยตัดสินใจหรือสรุปเรื่องราวเหตุการณ์นั้น ๆ เปรียบเหมือนคนตาบอดที่กำลังมหรือคลำหาปลาอยู่
 แล้วคิดว่า ตนเองรู้จักสิ่งนั้นอย่างแท้จริง เปรียบเหมือนคนตาบอดหลายคนคลำจับช้าง แล้วคิดว่าช้างมีรูปร่างเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ ต่างคนก็ยืนกรานในความคิดเห็นของตน และเถียงกันจนหาข้อยุติไม่ได้

ตัวอย่างประโยค :

你既然對問題的全局還不了解，就作出這樣的判斷，這不等於是瞎子摸魚嗎？

Nǐ jìrán duì wèntíde quánhú háibù liǎojiě, jiù zuòchū zhèyàngde pànduàn, zhèbù děngyú shì xiāzimōyú ma?

ทั้ง ๆ ที่เธอยังไม่เข้าใจถึงความเป็นมาของปัญหาอย่างถ่องแท้ ก็ตัดสินใจลงไปอย่างนี้ นี่มีเท่ากับว่าเป็นคนตาบอดมปลาทูหรือ

ทั้ง ๆ ที่เธอยังไม่เข้าใจถึงความเป็นมาของปัญหาอย่างถ่องแท้ ก็ตัดสินใจลงไปอย่างนี้ นี่มีเท่ากับว่าเป็นตาบอดคลำช้างหรือ

3) 魚目混珠

yú mù hùn zhū

ปลา ตา ปะปน ไช้มุก

ตาปลาปลอมปนไฉ้มุก

หมายถึง เอาสิ่งของที่ไม่ดี หรือของ

ปลอม มาปะปนกับของดี หรือของจริง

เพื่อหลอกลวง ตบตาคนอื่นให้หลงเชื่อ

เปรียบเทียบนำตาของปลา มาปะปน

กับไฉ้มุก เพื่อหลอกลวงตบตาคนอื่น ๆ

ย้อมแมวขาย

หมายถึง หลอกลวงเอาง่าย ๆ เอาของ

หรือคนไม่ดีมาหลอกขาย หรือหลอก

ให้หลงเชื่อว่าเป็นของดี หรือคนดี

เปรียบเหมือนคนไทยสมัยก่อนซึ่งนิยม

เลี้ยงแมวกันทุกบ้าน โดยเลี้ยงดูอย่างดี

อาบน้ำให้เข้าเย็นและทาแป้งให้ บาง

คนอาบน้ำแมวแล้ว ทาขมิ้นเหลืองให้

ด้วย บางคนก็ทาขมิ้นกับปูนแดงทั้งตัว

เหมือนย้อมแมวเป็นสีต่าง ๆ (สง่า

กาญจนาคพันธุ์, 2538: 454)

ตัวอย่างประโยค :

商場上魚目混珠之事甚多，驗收貨物時，應細心留意，否則便要招來重大損失。

Shāngchǎngshàng yúmùhùnzū zhīshì shènduō, yànshōu huòwù shí, yīng xìxīn liúyì, fǒuzé biànyào zhāolái zhòng dà sǔnshī.

ในวงการค้าเรื่องการนำตาปลาปลอมปนไฉ้มุกนั้นมีมากมาย เวลาตรวจสอบและรับสินค้าต่าง ๆ จะต้องระมัดระวังรอบคอบ มิเช่นนั้นก็จะก่อให้เกิดความเสียหายอย่างยิ่ง

ในวงการค้าการย้อมแมวขายนั้นมีมากมาย เวลาตรวจสอบและรับสินค้าต่าง ๆ จะต้องระมัดระวังรอบคอบ มิเช่นนั้นก็จะก่อให้เกิดความเสียหายอย่างยิ่ง

4) 人為刀俎，

rén wéi dāo zǔ,

ผู้อื่น เป็น มีด เขียง

我為魚肉

wǒ wéi yú ròu

ฉัน เป็น ปลา เนื้อ

ผู้อื่นเป็นมีดและเขียง ฉันเป็นเนื้อปลา

หมายถึง คนที่อยู่ในสภาพหรือฐานะที่

ถูกคนอื่นทำร้าย กดขี่ข่มเหง หรือขูดรีด

ได้ตามอำเภอใจ เปรียบเหมือนคนที่มี

อำนาจมากจะทำอย่างไรกับเรา ซึ่งเป็น

เหมือนเนื้อปลาก็ได้

ตัวอย่างประโยค :

我們的大好河山也一樣，河山雖好，沒有革命黨的努力也是不行的，否則還不是人為刀俎，我為魚肉？

Wǒmende dàhǎo héshān yě yíyàng, héshān suīhǎo, méi yǒu gémingdǎng de nǚlì yěshì bùxíngde, fǒuzé hái búshì rénwéidāozǔ, wǒwéiyúròu?

ผืนแผ่นดินที่ยิ่งใหญ่ของพวกเขาเหมือนกัน แม้ว่าผืนแผ่นดินจะดี แต่หากไม่มีความพยายามทุ่มเทของพรรคปฏิวัติก็ไม่อาจจะดีเช่นนี้ได้ มิเช่นนั้นแล้วก็ยังคงอยู่ในสภาพผู้อื่นเป็นมีดและเขียง ฉันเป็นเนื้อปลาอยู่นั้นแหละ

พวกศัตรูตกเป็นลูกไก่อยู่ในมือของเราแล้ว จะบีบก็ตาย จะคลายก็รอด

3.4.3 จำนวนจีนมีคำว่า “ปลา” จำนวนไทยไม่กล่าวถึงสัตว์

1) 漏網之魚

lòu wǎng zhī yú

ลูกไก่อยู่ในมือ

หมายถึง ตกอยู่ในอำนาจอยู่ในบังคับ

หรืออยู่ในกรอบ ที่อาจจะทำอย่างไรก็ได้

ได้ตามใจชอบ หรือผู้ที่ไม่มีความต่อสู้อย่าง

เปรียบเหมือนลูกไก่ตัวเล็ก ๆ ไม่มีทาง

ต่อสู้หรือช่วยตัวเองได้ และตกอยู่ในกำ

มือ จะบีบก็ตายจะคลายก็รอด สำนวน

อื่นที่มีความหมายใกล้เคียงกัน คือ

หมูในเล้า

หมายถึง อยู่ในกำมือ จะทำหรือจัดการ

การเสียเมื่อไรก็ได้ ไม่ลำบากยากเข็ญ

เปรียบเหมือนหมูที่เลี้ยงไว้ในเล้า ซึ่ง

หมูในเล้าเป็นหมูสำหรับฆ่าเป็นอาหาร

ลายนวล

หมายถึง ผู้ที่กระทำผิดแล้วหนีรอดไป

ลอด แห ที่ ปลา ได้อย่างสบาย ๆ ยังไม่ถูกจับกุมหรือ
ปลาที่ลอดช่องแหไปได้ ถูกลงโทษ
หมายถึง ผู้กระทำผิดกฎหมาย หรือนัก
โทษหนีรอดไปได้ เปรียบเหมือนการทอด
แหจับปลา แล้วมีปลาที่ลอดช่องแหออก
ไปได้

ตัวอย่างประโยค :

有些歹徒被捉去了，有些像漏網之魚逃走了。

Yǒuxiē dǎitú bèi zhuōqù le, yǒuxiē xiàng
lòuwǎngzhīyú táo zǒu le.

พวกคนร้ายบ้างก็ถูกจับไปได้ บ้างก็หนีไปเหมือนปลาที่ลอดช่องแหไปได้

พวกคนร้ายบ้างก็ถูกจับ บ้างก็หนีไปได้อย่างลอยนวล

2) 魚 大 水 小

ไม่พออย่าใส่

yú dà shuǐ xiǎo

หมายถึง ทำมาหากินได้น้อย จนไม่

ปลาใหญ่ น้ำ น้อย

พอเลี้ยงปากเลี้ยงท้อง หามาได้ไม่พอ

หมายถึง ผลิตไม่พอใช้ หารายได้ไม่พอ

กิน หารายได้ไม่พอกับรายจ่าย เปรียบ

กับรายจ่าย มีความต้องการมาก แต่หา

เหมือนหารายได้มาเพื่อให้ท้องอืด ถ้า

มาได้ไม่พอกับความต้องการนั้น เปรียบ

หามาได้ไม่พอ ท้องไส้ก็จะหิว

เหมือนปลาตัวโต แต่มีน้ำอยู่เพียงเล็ก

น้อย ไม่พอที่ปลาจะใช้ในการดำรงชีวิต

อยู่ได้

ตัวอย่างประโยค :

他的收入魚大水小，不夠家用。

Tāde shōurù yúdàshuǐxiǎo, búgòu jiāyòng.

รายได้ของเขาเหมือนปลาใหญ่ น้ำน้อย ซึ่งไม่พอกับค่าใช้จ่ายในบ้าน

รายได้ของเขาไม่พออย่าใส่ และไม่พอกับค่าใช้จ่ายในบ้าน

3) 魚 肉 百 姓

ริตนาทาเร้น

yú ròu bǎixìng

ปลา เนื้อ ประชาชน

ประชาชนเป็นเนื้อปลา

หมายถึง ใช้อำนาจกดขี่ข่มเหง และทำ

ร้ายประชาชน ใช้อำนาจบีบบังคับ หรือ

รังแกประชาชน เปรียบเหมือนประชาชน

เป็นผักปลา จะทำอย่างไรก็ได้

ตัวอย่างประโยค :

官府都是一個樣子，貪贓枉法，魚肉百姓。

Guānfǔ dōushì yīgè yàngzi, tānzāng wǎngfǎ, **yúròubǎi xīng.**

พวกขุนนางต่างก็มีลักษณะเหมือนกันอยู่อย่างหนึ่ง คือรับสินบนและปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบผิดกฎหมาย และเห็นประชาชนเป็นเนื้อปลา

พวกชนชั้นปกครองต่างก็มีลักษณะเหมือนกันอยู่อย่างหนึ่ง คือรับสินบนและปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบและรีดนาทาเร้นประชาชน

4) 魚米之鄉

yú mǐ zhī xiāng

ปลา ข้าว ของ ถิ่น

ถิ่นปลานาข้าว

หมายถึง สถานที่ที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วย

พืชพันธุ์ธัญญาหารต่าง ๆ เปรียบเหมือน

เป็นแหล่งกำเนิดปลาและข้าว

ตัวอย่างประโยค :

富陽縣雖說是一個小縣，但卻是山明水秀的魚米之鄉。

Fùyángxiàn suí shuōshì yīgè xiǎoxiàn, dàn quèshì shānmíng shuǐxiùde **yúmǐzhīxiāng.**

แม้ว่าอำเภอฝูหยางจะเป็นอำเภอเล็ก ๆ แต่กลับเป็นถิ่นปลานาข้าวที่มีทิวทัศน์งดงาม

อำเภอพระนครศรีอยุธยาเป็นเมือง อู่ข้าวอู่น้ำที่มีทิวทัศน์งดงามของไทย

หมายถึง บีบบังคับ ทุ้อทุตีเอาทรัพย์สิน

สินสิ่งของจากประชาชน คนจนหรือ

คนที่ไม่มีจะให้แล้ว หรือกดขี่ ข่มเหง

คนอื่นหรือประชาชนต่าง ๆ นานา

อู่ข้าวอู่น้ำ

หมายถึง สถานที่หรือแหล่งที่เต็มไปด้วย

ด้วยความอุดมสมบูรณ์ เต็มไปด้วยพืช

พันธุ์ธัญญาหารต่าง ๆ เปรียบเหมือน

แหล่งที่ปลูกข้าวและเก็บน้ำ

5) 三天打魚,

sān tiān dǎ yú,

สาม วัน จับ ปลา

兩天曬網

liǎng tiān shài wǎng

สอง วัน ตาก แห

หมายถึง ไม่มีจิตใจที่มั่นคงแน่วแน่ในการทำงานหรือการเรียนหนังสือ มักจะหยุดอยู่กลางคันเสมอ ไม่สามารถยืนหยัดต่อไปได้นาน หรือทำอะไรไม่เสมอต้นเสมอปลาย เปรียบเหมือนการทอดแหจับปลา ทอดแหแค่ 3 วัน ก็หยุดพัก ตากแหเสีย 2 วัน เป็นอย่างนี้เรื่อยไป

ตัวอย่างประโยค :

小劉拿不定主意, 三天打魚, 兩天曬網, 所以學中文的進度很慢。

Xiǎo Liú ná búdìng zhǔyì, sāntiāndǎyú, liǎngtiānshài wǎng, suǒyǐ xué zhōngwénde jìndù hěnmàn.

เสียวลีสองจิตสองใจตัดสินใจไม่ได้ ทำตัวเหมือนสามวันจับปลา สองวันตากแห ดังนั้นความก้าวหน้าในการเรียนภาษาจีนจึงช้ามาก

ศักดิ์ชัยเรียนภาษาจีนแบบตำข้าวสารกรอกหม้อไปวัน ๆ ดังนั้นการเรียนของเขาจึงก้าวหน้าไปช้ามาก

จากการศึกษาเปรียบเทียบสำนวนจีนและสำนวนไทยที่มีคำเกี่ยวกับสัตว์ 4 ชนิด คือ ม้า เสือ มังกร และปลา จะเห็นได้ว่า การนำสัตว์ทั้ง 4 ชนิดนี้มาใช้ในความเปรียบในสำนวนจีนและสำนวนไทยนั้น มีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

“ม้า” เป็นสัตว์ที่คนจีนนำมาใช้ในจำนวนมากที่สุด เนื่องจากคนจีนมีความผูกพันและอยู่ใกล้ชิดกับม้ามากมาแต่โบราณกาลแล้ว มีการนำม้ามาใช้ในการทำศึกสงคราม โดยนำมาเป็นพาหนะ นำมาลากรถ และทำกิจการงานต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ในขณะที่คนไทยใช้ทั้งม้าและช้าง แต่นิยมใช้ช้างมากกว่าม้า เนื่องจากช้างมีมากและพบได้ทั่วไปในประเทศไทย ไม่เหมือนกับประเทศจีนที่มีช้างอยู่เฉพาะทางตอนใต้ของประเทศเท่านั้น (สุทธิลักษณ์ อัมพวงค์, 2540: 13) ดังนั้น เนื่องจากคนจีนใช้ม้าในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตมากมาย จึงมี

ตำข้าวสารกรอกหม้อ

หมายถึง การทำงานอะไรแต่พอให้

เป็นผลเสร็จเพียงครั้งหนึ่ง ๆ เรื่อย ๆ

ไป เปรียบเหมือนในสมัยโบราณ ไม่มี

ข้าวสารขายทั่วไป ตามบ้านเรือนก็ไม่

ได้ตำข้าวไว้กินมาก ๆ ชั่วแต่เวลาจะหุง

ข้าว จึงเอาข้าวเปลือกที่เก็บไว้ในบ้าน

มาตำเป็นข้าวสารกรอกหม้อหุงกินเป็น

วัน ๆ ไปทุกวัน (สง่า กาญจนาคพันธุ์,

2538: 221-222)

จำนวนที่ใช้มาเป็นความเปรียบมาก ส่วนจำนวนเกี่ยวกับข้างของจีนมีน้อย เนื่องจากจีนมีข้างอยู่เฉพาะทางตอนใต้ของจีนเท่านั้น ซึ่งข้างมักปรากฏอยู่ในจำนวนจีนที่ได้รับอิทธิพลมาจากศาสนาพุทธ

“เสื่อ” เป็นสัตว์ที่ปรากฏอยู่ในจำนวนจีนเป็นจำนวนมากเช่นกัน เนื่องจากป่าในประเทศจีนมีเสื่ออยู่มาก ดังนั้นวิถีชีวิตในสังคมของชาวจีน จึงผูกพันกับเสื่ออยู่ไม่น้อย คนจีนเห็นว่าเสื่อเป็นสัตว์ดุร้าย มีพลังอำนาจและแข็งแรง จะสังเกตได้ว่า จำนวนจีนที่มีคำว่า “เสื่อ” ส่วนใหญ่จะหมายถึงความดุร้าย ความมีพลังอำนาจและความแข็งแรงทั้งสิ้น ประเทศไทยก็เป็นประเทศที่มีเสื่อมากเช่นกัน วิถีชีวิตของคนไทยจึงผูกพันใกล้ชิดกับเสื่อเหมือนคนจีน คนไทยก็เห็นว่าเสื่อเป็นสัตว์ดุร้าย เป็นภัยอันตรายต่อผู้คน และมีพลังอำนาจมาก ดังนั้นจำนวนไทยจึงมีคำว่า “เสื่อ” ปรากฏอยู่เป็นจำนวนมาก และมีความหมายถึงความดุร้าย อันตราย ความมีพลังอำนาจและความกล้าหาญเช่นเดียวกับในจำนวนจีน

“มังกร” เป็นสัตว์ที่มีความสำคัญต่อสังคมชาวจีน และเป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ในตำนานของคนจีน ตามความเชื่อของคนจีนโบราณเชื่อว่า มีมังกรอยู่จริง ๆ ทั่วผืนแผ่นดินจีน จึงมีตำนานเรื่องราวของมังกรต่าง ๆ มากมาย อิทธิพลของมังกรจึงมีอยู่ทั้งในเรื่องศาสนาและสังคม (ส. พลายน้อย , 2543: 151) ในขณะที่ไทยไม่มีมังกรแบบจีน ทศนคติของไทยเชื่อว่า มังกรก็คืองูใหญ่ งูใหญ่ของไทยก็คือพญานาค พญานาคของไทยเป็นงูไม่มีขาและเขาแบบมังกรของจีน คนไทยเริ่มรู้จักมังกรแบบจีนมาอย่างต่ำที่สุดก็ พ.ศ. 2276 เท่าที่มีหลักฐานยืนยันได้ (ส. พลายน้อย, 2543: 10) ดังนั้นในจำนวนไทยแท้จึงไม่มีคำว่า “มังกร” อยู่เลย ยกเว้นจำนวนไทยบางจำนวนที่ได้รับอิทธิพลและแปลมาจากภาษาจีน หากจำนวนจีนนั้นมีคำว่า “มังกร” เมื่อแปลมาเป็นภาษาไทยจึงมีคำว่า “มังกร” อยู่ด้วย เช่น มังกรคาบแก้ว ถ้าเสื่อแดนมังกร เป็นต้น ถึงแม้จำนวนไทยจะไม่มีคำว่า “มังกร” อยู่เลย แต่ก็มีการใช้คำเกี่ยวกับ “พญานาค” หรือ “นาค” ในจำนวนไทยบางจำนวน เช่น เณรหางนาค นาคได้น้ำหลายตัว เป็นต้น อย่างไรก็ตาม จำนวนไทยที่มีคำว่า “พญานาค” หรือ “นาค” ในจำนวนนั้น มีอยู่เป็นจำนวนน้อยมาก เนื่องจากคนไทยไม่ค่อยถือหรือเชื่อเรื่องพญานาคมากเหมือนกับคนลาว อย่างไรก็ตาม คนไทยเชื่อว่าพญานาคหรือนาคมีลักษณะคล้ายคลึงกับงู มีหงอนสูง บางตัวมีหลายเศียร ลำตัวยาว รูปร่างใหญ่หึมา ไปไหนได้รวดเร็วดังลมพัด มีพิษอันตรายทุกสถานภาพเป็นอาวูฐ สามารถทำลายชีวิตมนุษย์และสิ่งมีชีวิตทั้งปวงให้ย่อยยับในพริบตา และยังสามารถเนรมิตตนเองและเนรมิตสิ่งต่าง ๆ ได้ตามที่ประสงค์ (กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2539: 178-179)

“ปลา” เป็นสัตว์ที่คนจีนนิยมใช้เป็นอาหารและถือว่าเป็นสิ่งมีค่า เป็นสัญลักษณ์ของความร่ำรวย ความอุดมสมบูรณ์ และการมีทรัพย์เหลือเฟือด้วย เนื่องจากเสียงอ่านของคำว่า “ปลา” เป็นเสียงพ้องกับคำที่มีความหมายว่า “มีเหลือเฟือ” ในภาษาจีน ส่วนคนไทยก็มีความผูกพัน และใกล้ชิดกับปลาอย่างมาก เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศที่ผูกพันกับสายน้ำ มีแม่น้ำลำคลองมากมายในการหล่อเลี้ยงชีวิต ความอุดมของสายน้ำส่งผลให้อาหารของชาวไทยประกอบด้วยปลาเป็นหลัก และก่อให้เกิดภูมิปัญญาด้านการประมงหลากหลายประเภท คนไทยเชื่อว่าปลาคือสัญลักษณ์ของความอุดมสมบูรณ์ เช่น ปลาตะเพียน เป็นสัญลักษณ์แห่งความอุดมสมบูรณ์ของทุ่งนาและท้องน้ำ และยังมีเสียงพ้องกับคำที่มีความหมายถึงความพากเพียร มานะบากบั่นด้วย (สุเนตร ชุตินธรานนท์, บรรณารักษ์, 2540: 133-136, 198) ดังนั้นจำนวนไทยจึงมีคำว่า “ปลา” ปรากฏอยู่ในจำนวนมากเช่นเดียวกับจำนวนจีน

นอกจากสำนวนที่มีคำเกี่ยวกับสัตว์ 4 ชนิดนี้แล้ว สำนวนที่มีคำเกี่ยวกับสัตว์ชนิดอื่น ๆ ก็สามารถสะท้อนให้เห็นถึงสิ่งแวดล้อม ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม คติความเชื่อ ค่านิยมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวจีนและชาวไทยได้ ซึ่งจะได้กล่าวถึงในบทต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

ภาพสะท้อนจากสำนวนจีนและสำนวนไทยที่มีคำเกี่ยวกับสัตว์

สำนวนเป็นวัฒนธรรมทางภาษาของแต่ละชาติที่ตกทอดสืบต่อกันมา สำนวนจีนและสำนวนไทยต่างก็มีลักษณะทางภาษาที่โดดเด่นเป็นของตนเอง ดังได้กล่าวไว้ในบทที่ 2 สำนวนที่มีคำเกี่ยวกับสัตว์ต่าง ๆ ยังสะท้อนให้เห็นถึงสภาพแวดล้อม ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ค่านิยมความเชื่อ และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวจีนและชาวไทยที่มีความเหมือนและความแตกต่างกัน ดังต่อไปนี้

4.1 สิ่งแวดล้อม

ประเทศจีนและประเทศไทยตั้งอยู่ในทวีปเอเชียเหมือนกัน ทั้งสองประเทศต่างมีลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศที่คล้ายคลึงกันและต่างกัน ดังนี้

4.1.1 ภูมิประเทศ

ประเทศจีนมีสภาพภูมิประเทศที่กว้างใหญ่ไพศาล และได้ชื่อว่าเป็นดินแดนแห่งเทือกเขา พื้นที่สองในสามของประเทศมีลักษณะเป็นเขาและที่ราบสูง สภาพภูมิประเทศของจีนมีลักษณะเด่นอย่างหนึ่งคือ เป็นพื้นที่ขั้นบันไดซึ่งลดหลั่นลงไปจากทิศตะวันออกเฉียงเหนือสู่ทิศตะวันออกและทิศตะวันออกเฉียงใต้

ประเทศจีนมีเทือกเขาและหุบเขาที่สูงและลึกที่สุดในโลก มีทะเลทราย ที่ราบดินเหลืองที่อุดมสมบูรณ์ มีป่าสนที่หนาแน่น ป่าดงดิบ และแม่น้ำที่ยาวที่สุดในโลกอยู่หลายสาย นับเป็นประเทศแห่งความแตกต่างและยิ่งใหญ่จริง ๆ (มอร์แกนสเติร์น, 2542: 27)

ประเทศจีนและประเทศไทยต่างก็เป็นประเทศเกษตรกรรม ลักษณะภูมิประเทศของไทยคล้ายคลึงกับภาคกลางและภาคใต้ของจีน คือมีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติมากมาย ส่วนประเทศจีนนั้นมีภูมิประเทศที่แตกต่างจากไทยในบางภาคคือ ภาคตะวันตกเป็นที่สูงและภาคตะวันตกเฉียงเหนือเป็นทะเลทรายและทุ่งหญ้า (จิน หยงหลิน, 2526: 224)

สำนวนจีนและสำนวนไทยที่มีคำเกี่ยวกับสัตว์สามารถสะท้อนให้เห็นถึง ลักษณะภูมิประเทศที่คล้ายคลึงกันของประเทศจีนและประเทศไทย เช่น มีภูเขา แม่น้ำ ที่ราบ ฯลฯ ดังตัวอย่าง

羊 腸 小 道 (ขึ้นเขาลงห้วย)¹

yáng cháng xiǎo dào

แพะ ลำไส้ เล็ก ทาง

ทางบนเขาเล็กกววนเหมือนลำไส้ของแพะ

放 虎 歸 山 ปล่อยเสือเข้าป่า ปล่อยปลาดลงน้ำ

fàng hǔ guī shān

ปล่อย เสือ กลับ ภูเขา²

บางสำนวนสะท้อนให้เห็นถึง สภาพภูมิประเทศที่มีอยู่เฉพาะในประเทศใดประเทศหนึ่งเท่านั้น ดังตัวอย่าง

蜀 犬 吠 日

Shǔ quǎn fèi rì

เมืองฉู่ สุนัขเห่า ดวงอาทิตย์

สุนัขแห่งเมืองฉู่เห่าดวงอาทิตย์

สำนวนจีน “สุนัขแห่งเมืองฉู่เห่าดวงอาทิตย์” นี้หมายถึง เรื่องแปลก เรื่องที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน เมืองฉู่มีภูเขาสูงเป็นจำนวนมากและมีหมอกหนาจัด ทำให้โอกาสที่จะได้เห็นดวงอาทิตย์และแสงแดดนั้นมีน้อยมากเวลามีแสงแดดครั้งใด พวกสุนัขต่างก็จะพากันเห่าดวงอาทิตย์ทุกครั้งไป (Xiàng Guāngzhōng, 1979: 135)

龍 盤 虎 踞

lóng pán hǔ jù

มังกร ขดตัว เสือ นั่งยอง ๆ

สำนวนจีน “มังกรขดตัวเสือนั่งยอง ๆ” นี้หมายถึง พื้นที่หรือบริเวณที่มีลักษณะเหมือนกับมังกรขดตัวอยู่และเสือนั่งยอง ๆ หมอบอยู่ อุปมาว่าเป็นลักษณะภูมิประเทศหรือชัยภูมิที่ดี เป็นสิ่งป้องกันภัยได้โดยธรรมชาติโดยปกติแล้วหมายถึงเมืองหนานจิง (นานกิง) ในประเทศจีน (Wáng Lì, 1999: 767) ส่วนสำนวนไทยที่สะท้อนให้เห็นถึงสภาพภูมิประเทศที่มีอยู่เฉพาะในประเทศไทยก็มี ดังตัวอย่าง

จระเข้ขวางคลอง³

¹สำนวนไทยที่มีความหมายตรงกับสำนวนจีนที่นำมาวิจัยในบทนี้ หากไม่มีคำเกี่ยวกับสัตว์ในสำนวนจะใส่วงเล็บเอาไว้ เพื่อให้เป็นที่สังเกต

²ดูคำอธิบายเกี่ยวกับสำนวนนี้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หน้า 58

³ดูคำอธิบายเกี่ยวกับสำนวนนี้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หน้า 41

สำนวน “จะเข้ขวางคลอง” นี้สะท้อนให้เห็นถึงประเทศไทยมีแม่น้ำลำคลองน้อยใหญ่อยู่มากมาย อดีตการคมนาคมของไทยอยู่กับลำน้ำลำคลอง จนได้รับสมญานามว่า “เวนิสตะวันออก” (อภิโชค แซ่ไคว้, 2541: 17) ในสมัยโบราณ คนไทยใช้คลองเป็นทางสัญจรไปมาอย่างเดียว ไปไหนมาไหนก็ใช้เรือกันทั้งสิ้น จะเข้ชุมมักจะขึ้นตามลำคลองหรือขวางคลองบ่อย ๆ เมื่อจะเข้ขึ้น เรือก็ไม่กล้าผ่าน ว่ากันว่าจะเข้เพ็งจะหายไปจากแม่น้ำลำคลองในสมัยเมื่อเริ่มใช้เรือกลไฟในรัชกาลที่ 4 นี้เอง เรือกลไฟใช้เครื่องจักรเสียงดังและทำให้เกิดคลื่นมาก จะเข้กลัวเลยหนีเข้าบึงเข้าหนองไปหมด (สง่า กาญจนาคพันธุ์, 2538: 140)

เต่าใหญ่ไข่กลบ

สำนวน “เต่าใหญ่ไข่กลบ” นี้สะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยมีทะเลและหาดทราย หาดทรายในประเทศไทยมักจะมีเต่าใหญ่ เช่น เต่าตนุที่อยู่ในทะเล เวลาจะวางไข่ก็คลานขึ้นมาที่หาดทราย ค่อยทรายให้เป็นหลุมแล้ววางไข่ เมื่อวางไข่เสร็จแล้วก็เขี่ยทรายกลบไข่ แล้วเขาออกดูเฝ้าทราย ปรอบให้เรียบเหมือนทรายเดิม เป็นการป้องกันไม่ให้ใครไปทำอันตรายไข่เต่าได้ (สง่า กาญจนาคพันธุ์, 2538: 241)

4.1.2 ภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศในประเทศจีนค่อนข้างจะแตกต่างจากภูมิอากาศในประเทศไทย โดยประเทศจีนมี 4 ฤดู คือ ฤดูหนาว ฤดูใบไม้ผลิ ฤดูร้อน และฤดูใบไม้ร่วง ในฤดูหนาวอากาศหนาวจัดและแห้งแล้ง รวมทั้งมีหิมะด้วย ในฤดูร้อนอากาศร้อนมากและมีฝนตกชุก ฤดูที่มีอากาศดีที่สุด ได้แก่ ฤดูใบไม้ผลิและฤดูใบไม้ร่วง ส่วนสภาพภูมิอากาศในประเทศไทยนั้นมี 3 ฤดู คือ ฤดูหนาว ฤดูร้อน และฤดูฝน ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะมีอากาศร้อนและมีฝนตกชุกมากตลอดปี และฤดูหนาวอากาศไม่หนาวจัดมากเหมือนในประเทศจีน

สำนวนจีนที่สะท้อนให้เห็นถึง สภาพภูมิอากาศของจีนที่แตกต่างจากภูมิอากาศของไทย คือ มีฤดูหนาวที่อากาศหนาวจัดจนแม่น้ำกลายเป็นน้ำแข็ง และฤดูใบไม้ผลิที่อากาศเริ่มอบอุ่น หิมะและน้ำแข็งจึงเริ่มละลาย อีกทั้งสำนวนยังกล่าวถึงสัตว์ต่างกันในแต่ละฤดูด้วย ดังตัวอย่าง

虎 尾 春 冰 อยู่ในปากเสือปากหมี

hǔ wěi chūn bīng

เสือ หาง ฤดูใบไม้ผลิ น้ำแข็ง

เหยียบบนหางเสือและน้ำแข็งในฤดูใบไม้ผลิ⁴

春 蚓 秋 蛇 ไก่เขี่ย

chūn yǐn qiū shé

ฤดูใบไม้ผลิ ไส้เดือน ฤดูใบไม้ร่วง งู

ไส้เดือนในฤดูใบไม้ผลิและงูในฤดูใบไม้ร่วง⁵

⁴ ดูคำอธิบายเกี่ยวกับสำนวนนี้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หน้า 58-59

⁵ ดูคำอธิบายเกี่ยวกับสำนวนนี้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หน้า 34-35

สำนวนไทยก็มีที่สะท้อนให้เห็นสภาพภูมิอากาศของไทยที่แตกต่างจากจีน ดังตัวอย่าง

ซื้อวัวหน้าหนาว ซื้อผ้าหน้าหนาว

สำนวน “ซื้อวัวหน้าหนาว ซื้อผ้าหน้าหนาว” สะท้อนให้เห็นถึงประเทศไทยมีหน้าหนาว หมายถึงฤดูทำนาตั้งแต่เดือนหกไปจนราวเดือนสิบสองซึ่งเป็นช่วงฤดูฝนในไทย วัวและควายเป็นแรงสำคัญที่สุดในการทำนา ซื้อวัวและควายในฤดูทำน่าย่อมแพง และซื้อเสื้อผ้าในช่วงฤดูหนาว ผ้าก็ขึ้นราคา คนก็ต้องซื้อของแพง (สง่า กาญจนาคพันธุ์, 2538: 169-170)

ดูช้างให้ดูหน้าหนาว ดูสาวให้ดูหน้าร้อน

สำนวน “ดูช้างให้ดูหน้าหนาว ดูสาวให้ดูหน้าร้อน” สะท้อนให้เห็นว่าหน้าหนาวช้างตกมัน ก็จะได้เห็นลักษณะท่าทางของช้างได้ต่าง ๆ จะเก่งกล้าหาญและดุร้าย ส่วนหน้าร้อนผู้หญิงเนื้อตัวผิวพรรณงามเปล่งปลั่ง เสื้อผ้าก็ใช้น้อย ได้เห็นรูปโฉมส่วนสัดส่วนต่าง ๆ เต็มที่ ผิดกับหน้าหนาวซึ่งเนื้อตัวผิวพรรณไม่งาม และใช้เสื้อผ้าห่มคลุมร่างกายมาก (สง่า กาญจนาคพันธุ์, 2538: 180)

4.1.3 สัตว์

เนื่องจากสภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศของประเทศจีนและประเทศไทยที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันและต่างกัน ทำให้ประเทศทั้งสองมีสัตว์ต่าง ๆ ที่เหมือนกันและต่างกันไปด้วย ดังนี้

ประเทศจีนนิยมเลี้ยงสัตว์เลี้ยงไว้ในบ้าน เพื่อเอาไว้ใช้เป็นแรงงานหรือเป็นอาหารมานานแล้ว ในหนังสือ **周禮 zhōulǐ โจวหลี่** ได้เขียนไว้ว่า สัตว์เลี้ยงของชาวจีนมีอยู่ 6 ชนิด คือ ม้า วัว แพะ หมู สุนัข และไก่ ซึ่งสัตว์เลี้ยงที่มีความสำคัญที่สุดในสังคมเกษตรกรรมของจีนคือ สุนัขและไก่ ดังนั้นจึงมักจะมีความเชื่อเกี่ยวกับสุนัขและไก่ปรากฏอยู่ด้วยกันในสำนวนจีน (*Wǔ Tiēpíng*, 1994: 38) นอกจากนี้ก็ยังมีสัตว์ชนิดอื่น ๆ อีก เช่น ลา แมว ฯลฯ ซึ่งเหมือนกับสัตว์เลี้ยงในประเทศไทย

นอกจากสัตว์เลี้ยงต่าง ๆ แล้ว ยังมีสัตว์ป่าชนิดอื่น ๆ อีกที่ทั้งสองประเทศมีเหมือนกัน เช่น เสือ ปลา ลิง นก เต่า กระจ่าง ฯลฯ ดังตัวอย่าง

殺	雞	嚇	猴	เชือดไก่ให้ลิงดู
shā	jī	xià	hóu	
ฆ่า	ไก่	ขู่	ลิง	
龜	毛	兔	角	หมวดเต่าเขากระต่าย ⁶
guī	máo	tù	jiǎo	
เต่า	ขน	กระต่าย	เขา	

⁶สำนวน “หมวดเต่าเขากระต่าย” มีความหมายตรงกับสำนวนจีนอีกสำนวนหนึ่ง ดังที่กล่าวไว้ในตัวอย่างที่ 1 ข้อ 3.1.2 คู่มืออธิบายเกี่ยวกับสำนวนนี้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หน้า 50-51

ชนเต่าเขากระต่าย

บางสำนวนสะท้อนให้เห็นถึงสัตว์บางชนิดซึ่งอาจมีอยู่มากในประเทศหนึ่ง แต่อีกประเทศหนึ่งมีน้อยมากหรือไม่มีเลย เช่น ประเทศจีนมีข้างอยู่น้อยมาก จะมีอยู่เฉพาะทางชายแดนภาคใต้บริเวณมณฑลยูนนานของประเทศจีน (*Lín Xīlì*, 1998: 81) แต่ในประเทศไทยข้างสามารถพบได้ทั่วไปในประเทศ ดังนั้นสำนวนจีนจึงแทบจะไม่ได้กล่าวถึงข้างเลย ตรงข้ามกับสำนวนไทยที่มีสำนวนเกี่ยวกับข้างอยู่มากมาย ดังตัวอย่าง

殺	雞	取	卵	ฆ่าข้างเอง		
<i>shā</i>	<i>jī</i>	<i>qǔ</i>	<i>luǎn</i>			
ฆ่า	ไก่	เอา	ไข่ ⁷			
割	雞	焉	用	牛	刀	ใช้ข้างจับตักแตน
<i>gē</i>	<i>jī</i>	<i>yān</i>	<i>yòng</i>	<i>niú</i>	<i>dāo</i>	
เชือด	ไก่	ทำไม	ใช้	วัว	มีด	
เชือดไก่ทำไมต้องใช้มีดฆ่าวัว ⁸						

4.2 วัฒนธรรม

เราสามารถจัดหมวดวัฒนธรรมของประเทศจีนและประเทศไทยออกได้เป็นหมวดต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

4.2.1 วิธีชีวิตความเป็นอยู่

เนื่องจากสภาพแวดล้อมของประเทศจีนและประเทศไทยมีลักษณะที่เหมือนและต่างกัน จึงทำให้วัฒนธรรมในด้านวิธีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวจีนและชาวไทยเหมือนและต่างกันด้วย ดังจะเห็นได้ว่ามีสำนวนจีนและสำนวนไทยที่สะท้อนให้เห็นถึงวิธีชีวิตในด้านต่าง ๆ ดังนี้

4.2.1.1 ด้านการกิน อาหารการกินของคนจีนและคนไทยมีที่เหมือนและต่างกันมากมาย ตามแต่สภาพภูมิภาคและสิ่งแวดล้อม เช่น คนจีนและคนไทยรับประทานข้าวเหมือนกัน ดังนั้นจึงมีอาชีพในการทำการเกษตรเพาะปลูกข้าวเหมือนกันด้วย รวมทั้งมีการทำการประมงจับปลา จึงมีการรับประทานปลาเหมือนกัน ดังตัวอย่าง

魚	米	之	鄉	(อยู่ข้าวอยู่น้ำ)
<i>yú</i>	<i>mǐ</i>	<i>zhī</i>	<i>xiāng</i>	

⁷ ดูคำอธิบายเกี่ยวกับสำนวนนี้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หน้า 10

⁸ ดูคำอธิบายเกี่ยวกับสำนวนนี้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หน้า 29-30

ปลา ข้าว ของ ถิ่น

ถิ่นปลานาข้าว⁹

以 蚓 投 魚

เอากุ้งฝอยไปตกปลากระพง

yǐ yǐn tóu yú

เอา ไล่เดือน หย่อน ปลา

เอาไล่เดือนมาหย่อนล่อปลา¹⁰

อาหารบางชนิดคนจีนนิยมรับประทานกันมาก แต่คนไทยไม่ค่อยนิยมรับประทานกัน เช่น คนจีนนิยมรับประทานเนื้อแพะกันมาก เนื่องจากประเทศจีนมีอากาศหนาว เนื้อแพะมีไขมันมาก ให้พลังงานสูง จึงเป็นที่นิยม และบางแห่งก็นิยมรับประทานเนื้อสุนัขด้วย ซึ่งคนไทยไม่นิยมรับประทานเนื้อแพะและเนื้อสุนัข ดังตัวอย่าง

掛 羊 頭 , 賣 狗 肉

ย้อมแมวขาย

guà yáng tóu , mài gǒu ròu

แขวน แพะ หัว ขาย หมา เนื้อ

แขวนหัวแพะ ขายเนื้อหมา¹¹

兔 死 狗 烹

(ถีบหัวส่ง)

tù sǐ gǒu pēng

กระต่าย ตาย หมา ต้ม

กระต่ายสิ้นกินสุนัขพรวาน

4.2.1.2 ด้านการอยู่อาศัย คนจีนและคนไทยนิยมสร้างบ้านเป็นหลัก ๆ โดยใช้ไม้หรืออิฐ คนจีนนิยมสร้างบ้านให้มีบริเวณลานบ้านกว้างขวางพอสมควร ซึ่งใช้เป็นที่พักผ่อน เก็บของ หรือจัดงานรับแขกต่าง ๆ รวมทั้งมีกำแพงและประตูสำหรับเข้าออก ส่วนคนไทยนิยมสร้างบ้านแบบเรือนใต้ถุนสูง มีบันไดไว้ขึ้นเรือน ใต้ถุนเรือนเอาไว้ใช้ทำประโยชน์หลายอย่าง เช่น ไว้ใช้เลี้ยงสัตว์ เก็บสิ่งของ พักผ่อนทำกิจกรรมต่าง ๆ ดังตัวอย่าง

車 馬 盈 門

(หัวกระไดไม้แห้ง)

chē mǎ yíng mén

รถ ม้า เต็ม ประตู¹²

⁹ ดูคำอธิบายเกี่ยวกับสำนวนนี้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หน้า 78-79

¹⁰ ดูคำอธิบายเกี่ยวกับสำนวนนี้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หน้า 72-73

¹¹ ดูคำอธิบายเกี่ยวกับสำนวนนี้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หน้า 11

¹² ดูคำอธิบายเกี่ยวกับสำนวนนี้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หน้า 56-57

สำนวนนี้สะท้อนให้เห็นว่า ที่บ้านของคนจีน เวลาแขกหรือมาหา ก็มักจะจอดรถม้าหรือพาหนะอื่น ๆ เอาไว้ที่ประตูหน้าบ้าน แล้วค่อยเข้ามาภายในบริเวณบ้าน ส่วนบ้านเรือนของคนไทย เวลาที่แขกมาหา ก่อนขึ้นเรือนก็ต้องตักน้ำล้างเท้าให้สะอาดเสียก่อนที่หวักระโดดทางขึ้นเรือน แล้วค่อยขึ้นมานบนเรือน

亡 羊 補 牢

วัวหายล้อมคอก

wáng yáng bǔ láo

หาย แพะ ล้อม คอก

แพะหายล้อมคอก¹³

สำนวนนี้สะท้อนให้เห็นสภาพของบริเวณลานบ้านของคนจีน นอกจากจะนำมาใช้ประโยคดังที่กล่าวไปข้างต้นแล้ว ยังสามารถเลี้ยงสัตว์ได้ด้วย โดยอาจทำเป็นคอกเลี้ยงสัตว์เล็ก ๆ เช่น เลี้ยงไก่ เลี้ยงแพะ เป็นต้น บริเวณใต้ถุนเรือนของคนไทย ก็มักเลี้ยงสัตว์โดยทำเป็นคอกไว้เช่นกัน เช่น เลี้ยงไก่ วัว ควาย เป็นต้น

4.2.1.3 ด้านการละเล่น คนจีนและคนไทยมีการละเล่นที่คล้ายกัน เช่น การเล่นชนไก่ การเล่นม้าไม้ไฟของเด็ก ๆ เป็นต้น ดังตัวอย่าง

獸 若 木 雞

งเป็นไก่ตาแตก

dāi ruò mù jī

ง เหมือน ไม้ ไก่

งเหมือนหุ่นไก่ไม้

สำนวน “งเหมือนหุ่นไก่ไม้” นี้มีเรื่องเล่าว่ามีชายผู้หนึ่งเชี่ยวชาญในเรื่องการเลี้ยงและฝึกไก่ชนให้เชื่องและเก่งได้ เขาได้ฝึกไก่ชนตัวหนึ่งอย่างดี เวลาไก่นั้นได้ยินเสียงของไก่ตัวอื่นร้องในการแข่ง ก็ไม่ตื่นตระหนกตกใจแม้แต่น้อย ยืนสงบนิ่งไม่สะทกสะท้านราวกับไก่ไม้แกะสลัก (Wáng Lì, 1999: 235) ดังนั้นจึงนำความหมายจากการละเล่นชนไก่ที่ไก่อยืนสงบนิ่งเหมือนไก่ไม้มาใช้เป็นสำนวน แต่ใช้ในความหมายตรงข้าม คือ ใช้ในความหมายเกี่ยวกับอาการงหรือตื่นตกใจจนอยู่กับที่ ขยับไปไหนไม่ได้เหมือนกับไก่ไม้แกะสลัก

青 梅 竹 馬 (คู่หู)

qīng méi zhú mǎ

สีเขียว ต้นเหมย ไม้ไผ่ ม้า

ต้นเหมยสีเขียวและม้าไม้ไผ่

¹³ คำอธิบายเกี่ยวกับสำนวนนี้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หน้า 16

yú wǎng hǒng lí

ปลา เหงา ห่าน ประสบ

ห่านประสบติดกับเหงาปลา

以 蜎 投 魚

เอากุ้งฝอยไปตกปลากระพง

yǐ yīn tóu yú

เอา ไล่เดือน หย่อน ปลา

เอาไล่เดือนมาหย่อนล่อปลา¹⁷

4.2.1.7 ด้านการแต่งงานและการครองเรือน ในสมัยก่อนสังคมจีนเป็นสังคมแบบสังคมศักดินาซึ่งคล้ายกับสังคมไทยในสมัยก่อน ผู้หญิงเมื่อแต่งงานแล้วก็ต้องเชื่อฟังและทำตามสามี โดยสามีเป็นผู้นำ ภรรยาเป็นผู้ตาม สำนวนจีนและสำนวนไทยที่สะท้อนให้เห็นแนวความคิดแบบสังคมศักดินาที่ภรรยาต้องเชื่อฟังสามีนั้นมีมากมาย ดังตัวอย่าง

嫁 雞 隨 雞

สามีเป็นช้างเท้าหน้า

jià jī suí jī,

ภรรยาเป็นช้างเท้าหลัง¹⁸

แต่งงาน ไก่ ตาม ไก่

嫁 狗 隨 狗

jià gǒu suí gǒu

แต่งงาน หมา ตาม หมา

แต่งงานกับไก่ยอมตามไก่ แต่งงานกับหมายอมตามหมา

彩 鳳 隨 鴉

ดอกฟ้ากับหมาวัด

cǎi fèng suí yā

สีสังดงาม หงส์ ตาม อีกา

หงส์ที่มีสีสังดงามติดตามอีกา

4.2.1.8 ด้านการคมนาคมขนส่ง ในสมัยก่อนการเดินทางหรือขนส่งสินค้าของคนจีนจะใช้ยานพาหนะ เช่น ม้า วัว รถม้า เป็นส่วนใหญ่ ส่วนคนไทยนิยมใช้เกวียนและเรือ เนื่องจากประเทศไทยมีแม่น้ำคูคลองน้อยใหญ่มากมาย การเดินทางโดยใช้เรือจึงเป็นที่นิยมกัน ดังตัวอย่าง

¹⁶สำนวน “ปลาติดหลังแห” ยังตรงกับสำนวนจีนอีกสำนวนหนึ่ง ดังที่กล่าวไว้ในตัวอย่างที่ 3 ข้อ 3.4.1 ดูคำอธิบายเกี่ยวกับสำนวนนี้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หน้า 73-74

¹⁷ดูคำอธิบายเกี่ยวกับสำนวนนี้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หน้า 72-73

¹⁸ดูคำอธิบายเกี่ยวกับสำนวนไทยนี้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หน้า 45

老 牛 破 車 (อืดเป็นเรือเกลือ)

lǎo niú pò chē

แก่ จัว เก่า รถ

จัวก็แก่รถก็เก่า

一 馬 當 先 (หัวเรือใหญ่)

yī mǎ dāng xiān

หนึ่ง ม้า เป็น ก่อน

ม้าตัวหนึ่งเป็นตัวนำหน้าขบวนก่อน

4.2.2 คติความเชื่อ

คติความเชื่อของคนจีนและคนไทยมีที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างกัน เนื่องจากสภาพแวดล้อม ศาสนา ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวิถีชีวิตที่เหมือนและต่างกัน เช่น คนจีนนับถือศาสนาพุทธเหมือนกับคนไทย แต่ต่างกันตรงที่คนจีนนับถือศาสนาพุทธนิกายมหายาน ส่วนคนไทยนับถือศาสนาพุทธนิกายเถรวาท ศาสนาพุทธนิกายมหายานของจีน จะเน้นเรื่องพระโพธิสัตว์และการสำเร็จมรรคผล เพื่อจะได้ขึ้นสวรรค์ไปเป็นเทพ ส่วนศาสนาพุทธนิกายเถรวาทของไทยไม่ได้เน้นเรื่องพระโพธิสัตว์ แต่เน้นเรื่องการหลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิดในวัฏสงสาร นอกจากนี้คนจีนและคนไทยยังเชื่อเกี่ยวกับการถือศีลและความบริสุทธิ์ทางใจด้วย ดังตัวอย่าง

一 人 得 道 , 雞 犬 升 天 (ชายผ้าเหลือง)

yī rén dé dào, jī quǎn shēng tiān

หนึ่ง คน ได้ มรรคผล ไก่ สุนัข ขึ้น สวรรค์

คนหนึ่งคนสำเร็จมรรคผล แม้แต่ไก่อกับสุนัขที่เลี้ยงไว้ก็ได้ขึ้นสวรรค์ด้วย

佛 口 蛇 心 (มือถือสาکปากถือศีล)

fó kǒu shé xīn

พระ ปาก งู ใจ

ปากเหมือนกับพระที่ถือศีลแต่จิตใจเหมือนงูพิษ

4.2.3 นิทาน วรรณคดี เรื่องราวในประวัติศาสตร์

นิทาน วรรณคดี และเรื่องราวในประวัติศาสตร์ของจีนและไทยสะท้อนให้เห็นในสำนวนเป็นจำนวนมาก ซึ่งมีทั้งที่เหมือนและต่างกันไป ดังต่อไปนี้

4.2.3.1 ด้านนิทาน คนจีนและคนไทยมีนิทานหรือเรื่องเล่าที่คล้ายคลึงกัน เช่น นิทานชาดก หรือ นิทานพื้นบ้าน ดังตัวอย่าง

盲人摸象

ตาบอดคลำช้าง¹⁹

máng rén mō xiàng

ตาบอด คน คลำ ช้าง

คนตาบอดคลำช้าง

杯弓蛇影

กระต่ายตื่นตูม

bēi gōng shé yǐng

ถ้วย ฆู งู เงา

เงาของธนูสะท้อนลงในถ้วยเหล้าแล้วเห็นเป็นภาพงู

สำนวนจีนนี้หมายถึง ยังไม่รู้เรื่องราวเป็นอย่างไร เกิดอะไรขึ้น ก็ตื่นตระหนกตกใจไปเองก่อน มาจากนิทานเรื่องเล่าที่ว่า มีชายคนหนึ่งนั่งดื่มเหล้าอยู่ พอเมาแล้ว ก็มองเห็นเงาของธนูที่แขวนไว้สะท้อนลงบนเหล้าในถ้วยเป็นภาพของงู เขาก็ตื่นตกใจนึกว่ามีงูอยู่ในถ้วยเหล้า จึงไม่กล้าดื่มเหล้าถ้วยนั้น (Wáng Lì, 1999: 50) สำนวน “กระต่ายตื่นตูม” มาจากนิทานชาดก เรื่องมีอยู่ว่า กระต่ายตัวหนึ่งนอนหลับอยู่ในกอกหญ้าใต้ต้นมะตูมซึ่งมีลูกกำลังสุก ได้ยินเสียงดังตึกตักตึงตึงก็ตกใจตื่น ด้วยความหวาดระแวงในใจ ทำให้ได้ยินเสียงนั้นเหมือนเสียงดังกรีน กราน จึงวิ่งร้องตะโกนว่าแผ่นดินถล่ม บรรดาสัตว์ป่าต่างตื่นตระหนกวิ่งหนีกัน พญาราชสีห์ได้ออกมาห้ามสัตว์ป่าให้หยุดวิ่งและสอบถามสาเหตุ กระต่ายจึงได้พาพญาราชสีห์มายังที่เกิดเหตุ พญาราชสีห์เดินเข้าไปดูก็เห็นลูกมะตูมสุกตกอยู่ พญาราชสีห์จึงประกาศให้สัตว์ต่าง ๆ ทราบความจริงว่า เสียงที่กระต่ายเข้าใจผิดคิดว่าเป็นเสียงแผ่นดินถล่มนั้นคือ เสียงลูกมะตูมสุกร่วงหล่นจากต้นลงดินนั่นเอง (จรัส ดวงฉัตร, 2534: 86-96)

อย่างไรก็ตาม บางสำนวนก็เป็นเรื่องเล่าซึ่งมาจากแหล่งที่มาซึ่งแตกต่างกัน ดังตัวอย่าง

老馬識途

(อาบน้ำร้อนมาก่อน)

lǎo mǎ shí tú

แก่ ม้า ชำนาญ ทาง

ม้าแก่ชำนาญทาง

สำนวนจีน “ม้าแก่ชำนาญทาง” มีตำนานเล่ากันมาว่า ปีหนึ่งในฤดูใบไม้ผลิ 管仲

Guǎnzhòng กวนจิ่ง ซึ่งเป็นขุนนางผู้ใหญ่ได้ติดตามพระเจ้า 齊桓公 Qíhuángōng ฉีหวนกง (ก่อน ค.ศ. 719 – ก่อน ค.ศ. 696) แห่งรัฐ 齊 Qí ฉี ยกทัพไปตีรัฐ 孤竹 Gūzhú กูจู่ ทั้งสองฝ่ายรบพุ่งกันเป็นเวลานาน จนย่างเข้าฤดูหนาวจึงได้ยุติ ในขณะที่ยกทัพกลับนั้น กองทัพของรัฐฉีต้องเดินผ่านทะเลทรายที่เว้งว่าง จึงทำให้หลงทาง กวนจิ่งจึงคิดม้าแก่มาหลายตัวให้เดินนำหน้ากองทหาร ในที่สุดก็มาถึงเส้นทางที่จะยกทัพกลับได้

¹⁹สำนวน “ตาบอดคลำช้าง” มีความหมายตรงกับสำนวนจีนอีกสำนวนหนึ่ง ดังที่กล่าวไว้ในตัวอย่างที่ 2 ข้อ 3.4.2 คุณคำอธิบายเกี่ยวกับสำนวนนี้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หน้า 74-75

(*Wáng Lì*, 1999: 713-714) ส่วนสำนวน “อาบนํ้าร้อนมาก่อน” มาจากประเพณีการเกิดของคนไทย ซึ่งต้องเตรียมนํ้าร้อนเอาไว้ เมื่อเด็กเกิดมาก็ต้องเอาเด็กลงอาบนํ้าร้อนทันที (สง่า กาญจนาคพันธุ์, 2538: 672)

守 株 待 兔 (ราชรถมาเกย)

shǒu zhū dài tù

เฝ้า ลำต้นไม้ รอคอย กระจ่าง²⁰

สำนวน “ราชรถมาเกย” มาจากราชประเพณีโบราณ เมื่อพระเจ้าแผ่นดินสวรรคต ไม่มีผู้รับราชสมบัติ เหล่าเสนาอำมาตย์ต่างก็พร้อมใจกันเอาราชรถมาเสียด โดยให้ราชรถแล่นไป ราชรถไปหยุดที่บุคคลผู้ใด ก็เชิญผู้นั้นมาครองราชสมบัติเป็นพระเจ้าแผ่นดินสืบไป โดยถือว่าผู้นั้นมีบุญ (สง่า กาญจนาคพันธุ์, 2538: 476)

4.2.3.2 ด้านประวัติศาสตร์ สำนวนจีนสามารถสะท้อนเรื่องราวในประวัติศาสตร์จีนได้ ดังตัวอย่าง

指 鹿 為 馬 (กลับผิดเป็นถูก กลับถูกเป็น

zhǐ lù wéi mǎ ผิด)

ชี้ กวาง เป็น ม้า²¹

สำนวนจีน “ชี้กวางเป็นม้า” มาจากเรื่องราวในประวัติศาสตร์จีน ในสมัยของพระเจ้า 二世 Èrshì เอ๋อฉือ (ก่อน ค.ศ. 209 – ก่อน ค.ศ. 206) แห่งราชวงศ์ 秦 Qín ฉิน (ก่อน ค.ศ. 221 – ก่อน ค.ศ. 206) อัครเสนาบดี 趙高 Zhàogāo เจ้าเกา คิดจะก่อการกบฏ แต่กลัวว่าขุนนางผู้อื่นจะไม่คล้อยตาม ก็เล่ห์เหลี่ยมหลอกลวงใจก่อน เขาได้นำเอากวางตัวหนึ่งมาถวายให้พระเจ้าเอ๋อฉือและทูลว่านี่คือม้า พระเจ้าเอ๋อฉือทรงแยมพระสรวลและตรัสว่าท่านพลาดไปแล้ว เพราะเรียกกวางเป็นม้า แล้วก็ทรงตรัสถามคนอื่นที่อยู่ข้าง ๆ บางคนก็ไม่ยอมพูด บางคนทูลว่าเป็นม้า บางคนทูลว่าเป็นกวาง ดังนั้นเจ้าเกาจึงลอบสังหารขุนนางที่พูดว่าเป็นกวาง เพื่อขจัดผู้ซึ่งจะขัดขวางแผนการของตนเองเสีย (*Zhōngguó Shèhuì Kēxuéyuàn Yǔyán Yánjiūsuǒ*, 1999: 1619)

祖 龍 一 炬 (ราพนาสูร)

zǔ lóng yī jù

บรรพบุรุษ มังกร หนึ่ง คบเพลิง

คบเพลิงหนึ่งอันของบรรพบุรุษมังกร

สำนวนจีน “คบเพลิงหนึ่งอันของบรรพบุรุษมังกร” นี้มาจากเรื่องราวในประวัติศาสตร์จีน คำว่า “บรรพบุรุษมังกร” หมายถึง พระเจ้า 秦始皇 Qínshǐhuáng ฉินฉื่อหวง (พระเจ้าฉินซี ครองราชย์ ก่อน ค.ศ. 246 – ก่อน ค.ศ. 209) แห่งราชวงศ์ฉิน ทรงมีพระราชโองการให้เผาทำลายหนังสือและตำราต่าง ๆ ของสำนัก

²⁰ ดูคำอธิบายเกี่ยวกับสำนวนนี้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หน้า 17

²¹ ดูคำอธิบายเกี่ยวกับสำนวนนี้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หน้า 22

ปราชญ์และของประชาชนที่เก็บเอาไว้ให้หมดสิ้น รวมทั้งสังหารนักปราชญ์ไปประมาณ 460 คน ดังนั้น สำนักนี้ จึงหมายถึง เรื่องราวที่พระเจ้าจินฉื่อหวงเผาทำลายหนังสือและตำราต่าง ๆ (Wáng Lì, 1999: 1805)

นอกจากนี้ สำนักไทยก็สามารถสะท้อนเรื่องราวในประวัติศาสตร์และพงศาวดารไทยได้ ดังตัวอย่าง

“คนรักใหญ่เท่ารอยตีนเสือ คนชังคนเบื่อกว้างเท่าเสืออำพัน” มาจากพงศาวดารโยนก และ “แรงถามหา” มาจากเรื่องราวสมัยโบราณเกี่ยวกับการนำศพคนตายไปไว้ที่วัดสระเกษ แล้วให้แรงในวัดกินกัน (เพ็ญแข วัจนสุนทร, 2528: 12)

4.3 ทักษะคติและค่านิยมอื่น ๆ

ทักษะคติและค่านิยมอื่น ๆ ของคนจีนและคนไทยที่มีต่อสิ่งรอบข้างมีทั้งที่เหมือนและต่างกันไป เช่น ทักษะคติที่มีเกี่ยวกับสัตว์ คนจีนและคนไทยมีทักษะคติต่อสัตว์ต่าง ๆ ทั้งที่เหมือนและต่างกัน ดังต่อไปนี้

คนจีนมีความเชื่อเกี่ยวกับสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ 4 ชนิด ได้แก่ มังกร หงส์ กิเลน และเต่า โดยคนจีนถือว่ามังกรเป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ มีอิทธิฤทธิ์ตามตำนานความเชื่อของคนจีน และเป็นสัญลักษณ์ของกษัตริย์ ต่อมานำมาใช้เปรียบเทียบกับวีรบุรุษด้วย หงส์เป็นนกในตำนานตามความเชื่อของจีน ถือว่าเป็นเจ้าแห่งบรรดานกทั้งหมด และเป็นสัญลักษณ์ของความเป็นสิริมงคล ส่วนกิเลนเป็นสัตว์ในตำนานชนิดหนึ่งมีลักษณะคล้ายสิงโต คนจีนถือว่าถ้าปรากฏตัวออกมาเมื่อไร ก็จะเป็นนิมิตดี และจีนถือว่าเต่าเป็นสัญลักษณ์ของการมีอายุยืนด้วย (Xiàng Guāngzhōng, 1979: 137-138) ซึ่งคนไทยไม่มีความเชื่อเกี่ยวกับสัตว์ทั้ง 4 ชนิดนี้เหมือนจีน ดังตัวอย่าง

烹 龍 炮 鳳 หมูเห็ดเป็ดไก่

pēng lóng pào fèng

ผัด มังกร คั่ว หงส์²²

鳳 毛 麟 角 หนวดเต่าเขากระต่าย²³

fèng máo lín jiǎo

หงส์ ขน กิเลน เขา

ขนหงส์เขากิเลน

นอกจากนี้ คนจีนและคนไทยยังมีทักษะคติต่อสัตว์ต่าง ๆ ที่เหมือนกัน เช่น คนจีนและคนไทยเห็นว่าเสือเป็นสัตว์ที่ดุร้าย ในทักษะคติของคนจีนนั้น เสือนอกจากจะเป็นสัตว์ที่หมายถึงการคุกคามแล้ว ยังหมายถึงความปลอดภัยและการปกป้องคุ้มครองอีกด้วย นอกจากนี้เสือก็ยังเป็นสัญลักษณ์ของเพศหญิงด้วย ในปัจจุบันนี้เสือ

²² ดูคำอธิบายเกี่ยวกับสำนวนนี้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หน้า 67

²³ สำนวน “หนวดเต่าเขากระต่าย” มีความหมายตรงกับสำนวนจีนอีกสำนวนหนึ่ง ดังที่กล่าวไว้ในตัวอย่างที่ 1 ข้อ 3.1.2 ดูคำอธิบายเกี่ยวกับสำนวนนี้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หน้า 50-51

ถูกนำมาใช้ในความหมายของความแข็งแรงมีพลังและการมีอำนาจ รวมทั้งความรู้สึกถึงความปลอดภัยที่ว่าเสือจะช่วยปกป้องคุ้มครองตนเองหรือครอบครัวจากสิ่งไม่ดีต่าง ๆ ด้วย (Lin Xili, 1998: 96) ในสำนวนจีนและสำนวนไทยมีการนำเสือมาเปรียบเทียบกับคนร้าย คนที่ดุร้าย คนที่มีอำนาจหรือพลังกำลังมาก หรือคนที่เบียดเบียนผู้อื่น ดังตัวอย่าง

養 虎 遺 患	เลี้ยงลูกเสือลูกจะเข้
yǎng hǔ yí huàn	
เลี้ยง เสือ ให้ ภัย ²⁴	
兩 虎 相 鬥	สิงห์พบเสือ
liǎng hǔ xiāng dòu	
สอง เสือ กัน สู้	
สองเสือสู้กัน ²⁵	

ทัศนคติเกี่ยวกับปลาสำหรับคนจีนนั้น คนจีนมีความผูกพันกับปลามาตั้งแต่สมัยโบราณแล้ว ชาวจีนชอบที่ถือว่าปลาเป็นเครื่องหมายและสัญลักษณ์ประจำชาติอย่างหนึ่งของจีน และเป็นสัญลักษณ์ของความร่ำรวยและความอุดมสมบูรณ์ด้วย ในปัจจุบันนี้ ปลาก็ยังคงเป็นสัญลักษณ์ของการมีทรัพย์สินเหลือเฟือและความมั่งคั่งมากขึ้นมา โดยเสียงของคำว่า “ปลา” มีเสียงพ้องกับคำที่มีความหมายว่า “มีเหลือเฟือ” ในภาษาจีน (Lin Xili, 1998: 62) สำหรับคนไทยก็เชื่อว่าปลาเป็นสัญลักษณ์ของความอุดมสมบูรณ์เช่นกัน ตัวอย่างเช่น ปลาตะเพียน เป็นสัญลักษณ์แห่งความอุดมสมบูรณ์ของทุ่งนาและท้องน้ำ และยังมีเสียงพ้องกับคำที่มีความหมายถึงความพากเพียร มานะบากบั่นด้วย ดังนั้นสำนวนจีนและสำนวนไทยสะท้อนให้เห็นว่า ปลาเป็นสัญลักษณ์ของสิ่งมีค่า ดังตัวอย่าง

如 魚 得 水	ปลากะต๋ได้น้ำ
rú yú dé shuǐ	
ตั้ง ปลา ได้ น้ำ ²⁶	
以 蚓 投 魚	เอากุ้งฝอยไปตกปลากะพง
yǐ yǐn tóu yú	
เอา ไล่เดือน หย่อน ปลา	
เอาไล่เดือนมาหย่อนล่อปลา ²⁷	

²⁴ ดูคำอธิบายเกี่ยวกับสำนวนนี้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หน้า 57

²⁵ ดูคำอธิบายเกี่ยวกับสำนวนนี้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หน้า 57-58

²⁶ ดูคำอธิบายเกี่ยวกับสำนวนนี้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หน้า 72

²⁷ ดูคำอธิบายเกี่ยวกับสำนวนนี้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หน้า 72-73

นอกจากสัตว์ต่าง ๆ เหล่านี้แล้ว สัตว์เลี้ยงในบ้านซึ่งเป็นสัตว์ที่อยู่ใกล้ชิดกับมนุษย์มากที่สุดนั้น คนจีนมีทัศนคติต่อสัตว์เลี้ยงต่าง ๆ เหล่านี้ เช่น ทัศนคติและค่านิยมที่คนจีนมีต่อม้า นั่นคือ ม้าเป็นสัตว์ที่มีค่าสูง คนจีนนิยมชมชอบม้ากันมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ม้าพันธุ์ (千里馬 *qiānlǐmǎ*) ซึ่งเป็นม้าพันธุ์ดี สามารถวิ่งได้รวดเร็วมาก มีคนไม่น้อยที่นำม้าที่มีความหมายว่าม้าพันธุ์ดีมาตั้งเป็นชื่อด้วย เช่น 駒 *jū* ม้าหนุ่ม และ 駿 *jùnm* ม้าพันธุ์ดี เป็นต้น ตั้งแต่โบราณกาลแล้ว ม้าถูกนำมาใช้ในการศึกสงคราม โดยนำมาขี่ นำมาลากรถ ดังนั้นม้าจึงก่อให้เกิดสำนวนเกี่ยวกับการศึกสงครามมากมาย สำหรับคนไทยนั้นไม่ค่อยนิยมใช้ม้า แต่จะใช้ช้างมากกว่า เนื่องจากช้างมีมากและพบได้ทั่วไปในประเทศไทย คนไทยนิยมใช้ช้างในกิจการงานต่าง ๆ มากกว่าม้า และในขณะที่คนจีนนำคำว่าม้าพันธุ์ดีมาตั้งชื่อ แต่คนไทยไม่ยิมนำความหมายเกี่ยวกับม้ามาตั้งชื่อเลย กลับนำความหมายเกี่ยวกับช้างมาตั้งชื่อแทน และมีความหมายเป็นมงคล เช่น ชื่อของเด็กผู้ชายไทยสมัยก่อน นิยมตั้งชื่อโดยมีคำว่า “พลาย” ซึ่งหมายถึง “ช้าง” นำหน้าชื่อประกอบไปด้วย ดังตัวอย่าง

馬 前 卒

ม้าใช้

mǎ qián zú

ม้า หน้า พลทหาร

พลทหารที่อยู่ข้างหน้าม้า²⁸

兵 荒 馬 亂

(บ้านแตกสาแหรกขาด)

bīng huāng mǎ luàn

ทหาร วุ่น ม้า วุ่น

ทหารและม้าเกิดความโกลาหลวุ่นวาย

ทัศนคติที่มีต่อสัตว์เลี้ยงชนิดอื่น ๆ เช่น ทัศนคติที่มีต่อวัว ในสมัยก่อนคนจีนใช้เนื้อวัวในการทำพิธีกรรม เช่น ไหว้บรรพบุรุษหรือเทพเจ้า และจะรับประทานเนื้อวัวเฉพาะแต่ในงานพิธีสำคัญต่าง ๆ เท่านั้น ไม่เหมือนกับเนื้อสัตว์ชนิดอื่น ๆ ที่สามารถรับประทานได้ตลอด ในบริเวณพื้นที่ทางตะวันตกเฉียงใต้ของประเทศจีน ยังคงมีความเชื่อเกี่ยวกับวัว คือ หัววัวเป็นสัญลักษณ์ของความร่ำรวยความอุดมสมบูรณ์และความมีอำนาจด้วย (*Lǐ Xīlì*, 1998: 119-121) วัวเป็นสัตว์ที่ช่วยมนุษย์ในการผลิตทางการเกษตร นำมาลากคันไถเพื่อไถนา ซึ่งคนไทยจะใช้ควายในการทำนาแทน สำหรับคนไทยในสมัยก่อน เนื้อวัวเป็นสิ่งที่มีความราคาแพง บ้านใดมีวัวหรือควายมากก็เป็นสิ่งที่บอกฐานะของครอบครัวได้ ถือเป็นสัญลักษณ์ของความร่ำรวย ความอุดมสมบูรณ์ ส่วนการรับประทานเนื้อวัวจะมีเฉพาะในงานพิธีสำคัญต่าง ๆ เช่นกัน ในปัจจุบันนี้ คนจีนและคนไทยนำวัวมาใช้ในความหมายว่า โง่ ไม่ฉลาดหรือไม่ทันคนอื่น และหมายถึงคนที่ทำงานช้าด้วย มีสำนวนจีนและสำนวนไทยที่สะท้อนให้เห็นว่าวัวและควายหมายถึง คนที่โง่หรือไม่ฉลาด ดังตัวอย่าง

對 牛 彈 琴

สืซอให้ควายฟัง

duì niú tán qín

²⁸ ดูคำอธิบายเกี่ยวกับสำนวนนี้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หน้า 48

ต่อ จัว ดิด พิน

ดิดพินให้จิวฟัง²⁹

老 牛 破 車

(อืดเป็นเรือเกลือ)

lǎo niú pò chē

แก่ จิว เก่า รถ

จิวก็แก่รถก็เก่า

แพะเป็นสัตว์ที่คนจีนก็นำมาใช้ในพิธีกรรมเช่นไหว้เช่นกัน แต่ไม่ค่อยนิยมเหมือนกับวัว คนจีนนำเนื้อแพะมารับประทานกันมาก โดยเฉพาะบริเวณทางเหนือของประเทศจีนจะรับประทานกันเป็นอาหารหลักทีเดียว นอกจากนี้ยังนำขนแพะมาทำเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มต่าง ๆ อีกด้วย ในปัจจุบันนี้ ผู่แพะเป็นตัวแทนของความเป็นสิริมงคลและโชคดี และแพะก็ยังมีความหมายถึงความอ่อนแอ ความเมตตาและความสุภาพอ่อนโยนด้วย ในประเทศไทยไม่ค่อยนิยมเลี้ยงแพะกัน ดังนั้นจึงไม่ค่อยเห็นสำนวนไทยกล่าวถึงแพะนัก ดังตัวอย่าง

亡 羊 補 牢

จิวหายล้อมคอก

wáng yáng bǔ láo

หาย แพะ ล้อม คอก

แพะหายล้อมคอก³⁰

羊 落 虎 口

เนื้อเข้าปากเสือ³¹

yáng luò hǔ kǒu

แพะ ตกลง เสือ ปาก

แพะตกอยู่ในปากเสือ

สำหรับคนจีนแล้วหมูเป็นสัตว์เลี้ยงที่ดีที่สุดเพราะเลี้ยงง่าย ในโครงสร้างสังคมเกษตรกรรมแบบเก่าของจีนนั้น หมูเป็นสัตว์ที่มีค่ามากที่สุด เพราะทุกส่วนของตัวหมูสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ทั้งหมด และเนื้อหมูยังเป็นเนื้อสัตว์ที่คนจีนชอบรับประทานมากที่สุดด้วย สำนวนจีนที่มีค่าเกี่ยวกับหมูนั้นมีไม่มากนัก โดยทั่วไปแล้วคนจีนและคนไทยเห็นว่าหมูเป็นสัตว์ที่หมายถึงความเกียจคร้านและความสกปรกด้วย มีสำนวนจีนที่กล่าวถึงหมูว่าเป็นสัตว์ที่ต่ำต้อย ดังตัวอย่าง

一 龍 一 豬

สังกะสีปนนาค

yī lóng yī zhū

²⁹ คำอธิบายเกี่ยวกับสำนวนนี้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หน้า 33

³⁰ คำอธิบายเกี่ยวกับสำนวนนี้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หน้า 16

³¹ สำนวน “เนื้อเข้าปากเสือ” มีความหมายเหมือนกับสำนวนจีนอีกสำนวนหนึ่ง ดังที่กล่าวไว้ในตัวอย่าง

ที่ 1 ข้อ 3.4.2 คำอธิบายเกี่ยวกับสำนวนนี้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หน้า 74

หนึ่ง มังกร หนึ่ง หมู³²

指 豬 罵 狗

โกรธหมาด่าหมาแดง³³

zhǐ zhū mà gǒu

ชี้ หมู ด่า หมา

ทัศนคติของคนจีนที่มีต่อสุนัขนั้น คนจีนเห็นว่าสุนัขเป็นสิ่งไม่ดี ดังนั้นจะเห็นได้ว่าสำนวนจีนที่มีคำว่า สุนัข จะมีความหมายไม่ดีเป็นส่วนใหญ่ อย่างไรก็ตาม คนจีนก็นำคำว่าสุนัขหรือหมามาตั้งเป็นชื่อด้วย เชื่อว่าจะ ทำให้เด็กเลี้ยงง่าย เลี้ยงรอดและอายุยืน (Lín Xili, 1998: 111-112) คนไทยสมัยก่อนและตามชนบท บางแห่งในปัจจุบัน ก็ยังคงมีแนวความเชื่อคล้ายกันทำนองนี้ด้วย คือ ถ้าเด็กเจ็บป่วยบ่อย ๆ หรือเห็นว่ชื่อเดิมไม่เป็นมงคล ก็อาจตั้งชื่อเสียใหม่ เพื่อให้ผีเข้าใจผิดว่าเป็นคนละคน จะได้ไม่รบกวนทำให้เจ็บป่วย ๆ ซึ่งเป็นอาการที่ผีจะมาเอาตัวไป ชื่อที่มีผู้ใช้กัน เช่น หมู หมา กบ เขียด ดั่ง เป็นต้น เป็นชื่อตั้งขึ้นเพื่อหลอกดวงผีว่าไม่ใช่คน เป็นแค่หมูหมา ผีจะได้ตายใจไม่เอาตัวไป การตั้งชื่อแบบนี้จะมีอยู่ในประเพณีเดิมของทุกชาติทุกภาษา (เสฐียรโกเศศ, 2531: 99) นอกจากนี้คนจีนยังรับประทานเนื้อสุนัขกันด้วย เพราะถือว่าเป็นอาหารชั้นดี โดยเฉพาะทางใต้ ของจีนจะพบเห็นร้านอาหารขายเนื้อสุนัขมากมาย มีสำนวนจีนที่สะท้อนให้เห็นว่าสุนัขเป็นสิ่งไม่ดี และนำมาใช้ในการว่ากล่าวต่าหนิคน ดังตัวอย่าง

狗 血 噴 頭

(สาดเสียเทเสีย)

gǒu xuè pēn tóu

หมา เลือด ฟน หัว

เลือดหมาฟนหัว

狐 群 狗 黨

เลื้อสิงห์กระทิงแรด³⁴

hú qún gǒu dǎng

สุนัขจิ้งจอก ผู่ง หมา กลุ่ม

ฝูงสุนัขจิ้งจอกและกลุ่มหมา

นอกจากสัตว์เลี้ยงเหล่านี้แล้ว คนจีนและคนไทยยังมีสัตว์เลี้ยงชนิดอื่น ๆ อีก เช่น ไก่ แมว เป็ด ลา เป็นต้น ซึ่งสัตว์เลี้ยงเหล่านี้ล้วนมีความผูกพันกับสังคมเกษตรกรรมของจีนและไทยมาช้านานแล้ว ดังนั้นเมื่อคนจีนและคนไทยมีความใกล้ชิดและผูกพันกับสัตว์ต่าง ๆ จึงก่อให้เกิดสำนวนที่เกี่ยวกับสัตว์ขึ้นเป็นจำนวนมาก

³² คำอธิบายเกี่ยวกับสำนวนนี้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หน้า 64-65

³³ คำอธิบายเกี่ยวกับสำนวนไทยนี้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หน้า 36-37

³⁴ สำนวน “เลื้อสิงห์กระทิงแรด” มีความหมายเหมือนกับสำนวนจีนอีกสำนวนหนึ่ง ดังที่กล่าวไว้ในตัวอย่างที่ 3 ข้อ 3.1.2 คำอธิบายเกี่ยวกับสำนวนนี้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หน้า 51-52

สำนวนที่มีคำเกี่ยวกับสัตว์ต่าง ๆ สะท้อนให้เห็นถึงสภาพสิ่งแวดล้อม ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ต่าง ๆ ตลอดจนทัศนคติและค่านิยมของชาวจีนและชาวไทยได้ เห็นได้ว่า การศึกษาเปรียบเทียบสำนวนจีนและสำนวนไทยช่วยให้เห็นถึงลักษณะของความสัมพันธ์กันในหลาย ๆ ด้านของชาวจีนและชาวไทยดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ซึ่งมีทั้งที่เหมือนกันและต่างกันไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

การศึกษาเปรียบเทียบสำนวนจีนที่มีคำเกี่ยวกับสัตว์กับสำนวนไทยนั้น ทำให้เห็นถึงลักษณะต่าง ๆ ทั้งที่เหมือนและต่างกันของสำนวนจีนและสำนวนไทย ซึ่งพอจะสรุปได้ดังนี้

ลักษณะทั่วไปของสำนวนจีนและสำนวนไทยมีทั้งที่เหมือนและต่างกัน ดังนี้

1. จำนวนคำในสำนวนจีนและไทย จำนวนคำในสำนวนจีนที่มีคำเกี่ยวกับสัตว์ จะประกอบด้วยคำตั้งแต่ 3 คำจนถึง 8 คำ และบางสำนวนอาจมีถึง 10 คำก็ได้ สำนวนที่มีคำตั้งแต่ 6 คำขึ้นไป มักจะแบ่งออกได้เป็น 2 วรรค ส่วนสำนวนไทยนั้นมีจำนวนคำได้ตั้งแต่ 1 คำจนถึง 16 คำ ซึ่งส่วนใหญ่แล้ว สำนวนที่มีจำนวนคำตั้งแต่ 2 คำขึ้นไปจะเป็นวลีหรือประโยคสั้น ๆ

2. โครงสร้างทางไวยากรณ์ของสำนวนจีนและไทย สำนวนจีนสามารถแบ่งโครงสร้างทางไวยากรณ์ออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ สำนวนที่สามารถแบ่งออกได้เป็นสองส่วนแบบความสัมพันธ์หน้า-หลัง ได้แก่ ความสัมพันธ์แบบคู่ขนาน แบบคู่กัน แบบอนุกรมหรือต่อเนื่อง แบบแสดงจุดมุ่งหมาย แบบเป็นเหตุเป็นผล และสำนวนที่ไม่สามารถแบ่งออกได้เป็นสองส่วน ได้แก่ ความสัมพันธ์แบบภาคประธาน-ภาคแสดง แบบภาคแสดง-หน่วยกรรม แบบคำทำสองหน้าที่ และแบบคำขยาย-คำหลัก

ส่วนโครงสร้างทางไวยากรณ์ของสำนวนไทยนั้น มีลักษณะเด่นอยู่ที่ส่วนประกอบของถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวน ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ ลักษณะที่มีส่วนประกอบเป็นคำ ได้แก่ คำเดี่ยวและคำประสม ลักษณะที่มีส่วนประกอบเป็นวลี ได้แก่ วลีที่ประกอบด้วยคำและหน่วยขยาย และวลีที่ประกอบด้วยคำและหน่วยขยายเป็นแบบเสริมสร้อย และลักษณะที่มีส่วนประกอบเป็นประโยค ได้แก่ แบบภาคประธาน-ภาคแสดง แบบภาคประธาน-ภาคแสดง-หน่วยกรรม แบบภาคประธาน-ภาคแสดง-หน่วยเสริมกริยา และแบบภาคประธาน-ภาคแสดง-หน่วยกรรม-หน่วยเสริมกริยา

3. หน้าที่ของสำนวนจีนและไทยในประโยค หน้าที่ของสำนวนจีนและสำนวนไทยในประโยคนั้น สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ เหมือนกัน คือ สำนวนที่มีหน้าที่เหมือนคำประเภทต่าง ๆ ได้แก่ เหมือนคำนาม คำกริยา คำคุณศัพท์ คำกริยาวิเศษณ์ และสำนวนที่มีหน้าที่เหมือนประโยค

4. ความหมายต่าง ๆ ของสำนวนจีนและไทย ความหมายต่าง ๆ ของสำนวนจีนและสำนวนไทยนั้น สามารถแบ่งออกได้เป็นประเภทต่าง ๆ เหมือนกัน ดังนี้ ความหมายเกี่ยวกับการเมืองการปกครองประเทศ การบริหารราชการ การทำงานในชีวิตประจำวัน การเรียนการศึกษา ความรู้ การสนทนาหรือการพูด การเขียน ศิลปะ และดนตรี การแต่งงาน และความเชื่อในสังคม

การเปรียบเทียบสำนวนจีนที่มีคำเกี่ยวกับสัตว์ 4 ชนิด คือ ม้า เสือ มังกร และ ปลา กับสำนวนไทย สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ สำนวนจีนและสำนวนไทยที่มีคำเกี่ยวกับสัตว์ชนิดนั้น ๆ เหมือนกัน สำนวนจีนมีคำเกี่ยวกับสัตว์ชนิดนั้น ๆ แต่สำนวนไทยใช้คำเกี่ยวกับสัตว์ชนิดอื่น ๆ และสำนวนจีนมีคำเกี่ยวกับสัตว์ชนิดนั้น ๆ แต่สำนวนไทยไม่ได้กล่าวถึงสัตว์เลย

ภาพสะท้อนจากสำนวนจีนและสำนวนไทยที่มีคำเกี่ยวกับสัตว์ต่าง ๆ สะท้อนให้เห็นถึงสภาพสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม อันประกอบด้วย ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ สัตว์ต่าง ๆ วิธีชีวิตความเป็นอยู่ คติความเชื่อนิทาน วรรณคดี เรื่องราวในประวัติศาสตร์ รวมทั้งทัศนคติและค่านิยมอื่น ๆ ของชาวจีนและชาวไทยที่มีทั้งความเหมือนและความแตกต่างกัน

5.2 ข้อเสนอแนะ

ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยศึกษาวิเคราะห์เฉพาะสำนวนจีนที่มีคำเกี่ยวกับสัตว์ต่าง ๆ เท่านั้น และได้ศึกษาเจาะจงลงไปเฉพาะสำนวนที่มีคำเกี่ยวกับสัตว์ 4 ชนิด คือ ม้า เสือ มังกร และ ปลา โดยเปรียบเทียบกับสำนวนไทย

จากการศึกษาวิจัยและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสำนวนจีนและไทยนั้น ทำให้ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่า ยังมีเรื่องอื่น ๆ ทางไวยากรณ์อีกที่น่าสนใจเกี่ยวกับสำนวนจีนที่ควรแก่การนำมาศึกษาวิจัย เช่น การศึกษาสำนวนจีนที่มีโครงสร้างแบบประธาน-กริยา แบบกริยา-กรรม หรือ แบบกริยา-นาม การศึกษาสำนวนจีนที่มีคำไม่แท้ประกอบอยู่ในสำนวน การศึกษาสำนวนจีนที่มีคำประสมประกอบอยู่ การศึกษาการเปลี่ยนแปลงความหมายของสำนวนจีนเดิมมาเป็นสำนวนจีนที่ใช้กันในปัจจุบัน การศึกษาสำนวนจีนสมัยใหม่ เช่น สำนวนภาษาหนังสือพิมพ์ สำนวนภาษาแสดง สำนวนภาษาโฆษณา ฯลฯ การศึกษาสำนวนจีนที่มักใช้ผิด เนื่องจากความใกล้เคียงกันของความหมายหรือตัวอักษรในสำนวน เช่น คำพ้องรูป คำพ้องเสียง คำพ้องความหมาย ฯลฯ การศึกษาสำนวนภาษาจีนของผู้ที่เริ่มเรียนภาษาจีน การศึกษาสำนวนจีนที่ได้รับอิทธิพลมาจากสำนวนภาษาต่างประเทศ เป็นต้น

นอกจากการศึกษาสำนวนจีนทางด้านโครงสร้างและความหมายแล้ว สำนวนในวรรณคดีก็ควรแก่การศึกษาด้วยเช่นกัน ตัวอย่างเช่น การศึกษาสำนวนจีนที่ปรากฏในวรรณคดีเรื่องต่าง ๆ เช่น เรื่องสามก๊ก ไซอิ๋ว ความรักในหอแดง ฯลฯ การศึกษาสำนวนจีนที่ปรากฏอยู่ในวรรณคดีสมัยต่าง ๆ เช่น สมัยราชวงศ์ถัง ราชวงศ์ฮั่น ราชวงศ์ซิง ฯลฯ การศึกษาอิทธิพลของสำนวนภาษาต่างประเทศที่มีต่อสำนวนจีนในวรรณคดีเรื่องต่าง ๆ หรือในวรรณคดีสมัยต่าง ๆ เป็นต้น

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังสังเกตเห็นว่า มีสำนวนจีนอีกเป็นจำนวนมากที่ประกอบด้วยคำที่มีจำนวนคำมากหรือน้อยกว่า 4 คำ และสำนวนที่มีคำเกี่ยวกับสิ่งอื่น ๆ ที่น่าสนใจ เช่น พืช กล้วยไม้ สิ่งของมีค่า สีต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งมีความหมายเหมือนหรือคล้ายคลึงกับสำนวนไทย แต่ยังมีได้มีผู้ศึกษาวิจัย ดังนั้น สำนวนดังกล่าวควรที่จะได้มีการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบกับสำนวนไทยต่อไป ทั้งนี้เพื่อให้การศึกษาเกี่ยวกับเรื่องสำนวนจีนและสำนวนไทยมีความหลากหลาย กว้างขวาง และสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- จำรัส ดวงธิดาสาร. 2534. นิทานชาดก. เล่มที่ 1. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: กรมวิชาการ กระทรวง
ศึกษาธิการ.
- ฉิน หยงหลิน. 2526. สำนวนจีนและสำนวนไทย : การศึกษาเปรียบเทียบ (Chinese and Thai Idiomatic
Expressions : A Comparative Study). วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษร ศาสตร-
มหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เกียรติชัย เอี่ยมวรเมธ. 2535. พจนานุกรมจีน-ไทย ฉบับใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
รวมสาส์น.
- บุญศิริ สุวรรณ เพ็ชร. 2539. ปทานุกรมสำนวน สุภาษิต และคำพังเพยไทย. พิมพ์ครั้งที่ 1.
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เอส แอนด์ เค บุคส์.
- ประพิณ มโนมัยวิบูลย์. 2537. ภาษาจีนกลางขั้นพื้นฐาน 1. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประพิณ มโนมัยวิบูลย์. 2541. ไวยากรณ์จีนกลาง. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประยงค์ อนันทวงศ์. 2540. หล่นบนโต๊ะจีน. ชุดที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน.
- ปรัชญาชีวิตในสุภาษิตจีน. 2530. แปลโดย ก. กุณนที. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธรรมชาติ.
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. 2538. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อักษร
เจริญทัศน์.
- เพ็ญแข วัจนสุนทร. 2528. คำนิยมในสำนวนไทย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- มอร์เกนสเติร์น, มานเฟร็ด. 2542. ประเทศจีน. แปลโดย ชุตติมา ศิริสมรรถการ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
หน้าต่างสู่โลกกว้าง.
- รัชนี ซอโสดติกุล. 2542. สำนวน ภาษิต และ คำพังเพยของไทยที่น่าสนใจมาเปรียบเทียบ. กรุงเทพ
มหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วาสนา บุญสม และ สมบัติ ตั้งก่อเกียรติ. 2540. สำนวนสิบสองราศี. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ประกาย
แสง.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. กรมสามัญศึกษา ร่วมกับ บริษัท ซี.พี. เซเวนอีเลฟเว่น จำกัด. สิ่งดีในวิถีชีวิตไทย-จีน.
2539. กรุงเทพมหานคร: กรมสามัญศึกษา.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. 2539. มหกรรมวัฒนธรรมเฉลิมพระ
เกียรติ กาญจนภิเษก 23-29 พฤศจิกายน 2539 จังหวัดลำปาง. กรุงเทพ มหานคร: โรงพิมพ์คุรุ
สภาลาดพร้าว.
- ส. พลายน้อย. 2539. พญานาค. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์น้ำฝน.
- ส. พลายน้อย. 2543. เล่าเรื่องมังกร. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ข้าวฟ่าง.
- สง่า กาญจนาคพันธุ์. 2538. สำนวนไทย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี
(ไทย-ญี่ปุ่น).
- สุทธิลักษณ์ อำพันวงศ์. 2540. ช้างไทย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน.

- สุนทร ชูตินทรานนท์, บรรณาธิการ. 2540. ชีวิตชุมชนริมน้ำอโยธยา มรดกไทย มรดกโลก. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แปลน โมทีฟ.
- เสฐียรโกเศศ. 2531. การเกิด : ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แม่คำฝาง.
- อภิโชค แซ่ไคว้. 2541. วิวัฒนาการยานพาหนะทางบกของไทย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ เอส.ที.พี. เวิลด์ มีเดีย.
- เอกฉัท จารุเมธีชน. 2537. ภาษาไทยสำหรับครู. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

ภาษาจีน

- Chén, Guóqìng 陳國慶. 1994. *Chéngyǔ yǔ Shèhuì Shēnghuó* 成語與社會生活. (สำนวนกับการดำรงชีวิตในสังคม) *Yǔwén Xuéxí* 語文學習. (การเรียนรู้ภาษา) 11: 40-41.
- Lín, Xīlì 林西莉. 1998. *Hànzì Wángguó* 漢字王國. (อาณาจักรแห่งอักษรจีน) 1st ed. Shāndōng 山東: Shāndōng Huàbào Chūbǎnshè 畫報出版社.
- Liú, Jiéxiū 劉潔修. 1985. *Hànyǔ Zhīshì Cóngshū Chéngyǔ* 漢語知識叢書成語. (ชุดความรู้ภาษาจีนเรื่องสำนวน) 1st ed. Běijīng 北京: Shāngwù Yìnshūguǎn 商務印書館.
- Liú, Péihuá 劉培華. 1995. *Chéngyǔ yǔ Mínzú Wénhuà Bèijīng* 成語與民族文化背景. (สำนวนกับภูมิหลังทางวัฒนธรรมแห่งชาติ) *Yǔyán yǔ Fānyì* 語言與翻譯. (ภาษากับการแปล) 3: 109-115.
- Mǎ, Guófán 馬國凡. 1998. *Chéngyǔ* 成語. (สำนวน) 3rd ed. Nèiménggǔ 內蒙古: Nèiménggǔ Rénmín Chūbǎnshè 內蒙古人民出版社.
- Mǎ, Guófán and Gāo, Gēdōng 馬國凡和高歌東. 1998. *Guànyòngyǔ* 慣用語. (สำนวนที่ใช้บ่อย) 3rd ed. Nèiménggǔ 內蒙古: Nèiménggǔ Rénmín Chūbǎnshè 內蒙古人民出版社.
- Máo, Xuéhé 毛學河. 1994. *Chéngyǔ Shì Gǔhànyǔ Tèdiǎn de Suōyǐng* 成語是古漢語特點的縮影. (สำนวนคือภาพลักษณะเด่นในภาษาจีนโบราณ) *Hànyǔ Xuéxí* 漢語學習. (การเรียนรู้ภาษาจีน) 1: 28-31.
- Qīng, Yáng 青陽. 1994. *Chéngyǔ yǔ Mínzú Wénhuà* 成語與民族文化. (สำนวนกับวัฒนธรรมแห่งชาติ) *Yǔyán yǔ Fānyì* 語言與翻譯. (ภาษากับการแปล) 1: 78-83.
- Shǐ, Xīyáo 史錫堯. 1993. *Chéngyǔ, Shúyǔ Zhōng de Jiāchù* 成語, 熟語中的家畜. (สัตว์เลี้ยงต่าง ๆ ในสำนวนและสุภาษิต) *Yǔwén Yuèkǎn* 語文月刊.

(วารสารภาษารายเดือน) 12: 6-7.

- Sūn, Wéizhāng 孫維張. 1989. Hànyǔ Shúyǔ Xué 漢語熟語學. (การเรียน
สุภาชิตจีน) 1st ed. Jílín 吉林: Jílín Jiàoyù Chūbǎnshè 吉林教育出
版社.
- Wáng, Lì 王力. 1999. Zhōngguó Chéngyǔ Dàcídiǎn 中國成語大辭典.
(พจนานุกรมสำนวนของจีนฉบับใหญ่) 1st ed. Shànghǎi 上海: Shànghǎi Císhū
Chūbǎnshè 上海辭書出版社.
- Wáng, Qín; Mǎ, Guófán; Xǔ, Zhèngyuán; and Sūn, Yùzhēn 王
勤, 馬國凡, 許正元, 和孫玉溱. 1995. Fēnlèi Hànyǔ Chéngyǔ
Dàcídiǎn 分類漢語成語大辭典. (พจนานุกรมการแบ่งประเภทสำนวนจีนฉบับใหญ่) 2nd
ed. Shāndōng 山東: Shāndōng Jiàoyù Chūbǎnshè 山東教育出版
社.
- Wáng, Zìqiáng 王自強. 1998. Xiàndài Hànyǔ Xūcí Cídiǎn 現代漢語
虛詞詞典. (พจนานุกรมคำไม่แท้ในภาษาจีนปัจจุบัน) 1st ed. Shànghǎi 上海:
Shànghǎi Císhū Chūbǎnshè 上海辭書出版社.
- Wǔ, Tiěpíng 伍鐵平. 1994. Shuō "Jiàjī Suíjī, Jiàgǒu Suígǒu" 說“
嫁雞隨雞, 嫁狗隨狗”. (พูดเรื่องสำนวน “แต่งงานกับไก่ยอมตามไก่ แต่งงานกับหมายอม
ตามหมา”) Yǔwén Xuéxí 語文學習. (การเรียนรู้ภาษา) 11: 36-39.
- Xiàng, Guāngzhōng 向光忠. 1979. Chéngyǔ yǔ Mínzú Zìrán Huán
jìng, Wénhuà Chuántǒng, Yǔyán Tèdiǎn de Guānxì 成語與
民族自然環境, 文化傳統, 語言特點的關係. (สำนวนกับความสัมพันธ์ทางด้าน
สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ การสืบทอดทางวัฒนธรรม และลักษณะเด่นทางภาษาของชนชาติ)
Zhōngguó Yǔwén 中國語文. (ภาษาของประเทศจีน) 2: 135-139.
- Xīn, Xiàng 欣向. 1958. Chéngyǔ de Tèxìng 成語的特性. (ลักษณะพิเศษของ
สำนวน) Zhōngguó Yǔwén 中國語文. (ภาษาของประเทศจีน) 10: 474-476.
- Yōng, Hè 雍賀. 1998. Qīngsōng Xué Chéngyǔ 輕鬆學成語. (วิธีง่าย ๆ ในการ
เรียนสำนวน) Běijīng 北京: Xīn Shìjiè Chūbǎnshè 新世界出版社.
- Zhēng, Róng and Guàn, Fēng 征溶和冠峰. 1999. Xīn Hànyǔ Chéngyǔ
Cídiǎn 新漢語成語辭典. (พจนานุกรมสำนวนจีนฉบับใหม่) 2nd ed. Nánjīng 南
京: Nánjīng Dàxué Chūbǎnshè 南京大學出版社.
- Zhōngguó Shèhuì Kēxuéyuàn Yǔyán Yánjiūsuǒ 中國社會科學院語言
研究所. 1999. Xiàndài Hànyǔ Cídiǎn 現代漢語詞典. (พจนานุกรม

ภาษาจีนกลางปัจจุบัน) 3rd ed. *Běijīng* 北京: *Shāngwù Yìnshūguǎn* 商務印書館.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวกนี้ คือ การแปลสรุปความวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นภาษาจีน

有關動物的中國成語及泰國成語比較研究

§ 1. 引言

1.1 問題的提出

各國悠久的語言發展使它們很多舊式和新式的成語產生起來。從古以來，泰國和中國產生很多成語，這些成語有的是受到自然環境的影響而產生的，例如各種各樣的植物和動物等等。人們喂養動物，依賴它們，跟它們有重要的關係，所以人們學習和了解它們的自然性和個性，而且在成語裡就把它們來比較。在中文和泰文中有非常多的有關動物的成語。雖然有人把中國成語跟泰國成語來比較了，但是還沒有人把有關動物的中國成語與泰國成語來比較。所以本文就把有關動物的中國成語及泰國成語作比較研究，而且研究這些動物成語反映的文化內容。

1.2 研究目的

1. 研究有關動物的中國成語與泰國成語的結構和運用。
2. 分析有關4種動物馬、虎、龍、魚的中國成語與泰國成語的比較方法。
3. 研究有關動物的中國成語與泰國成語反映的文化內容，例如：中國和泰國的自然環境、文化傳統和生活方式等。

1.3 研究假定

1. 馬、虎、龍、魚跟中國人的生活方式有重要的關係，在中國成語中反映出來。
2. 有關動物的中國成語與泰國成語的相似跟不同的比較方法，反映出相同跟不同的中國和泰國的自然環境、文化傳統和生活方式。

1.4 研究範圍

1. 只以有關馬、虎、龍、魚的中國動物成語作比較研究。
2. 泰國成語不限于動物成語，可包括別的東西作比較研究。

1.5 研究的意義和作用

1. 使學習者了解有關動物的中國成語和泰國成語的意義、結構和運用。
2. 使學習者了解中國和泰國的自然環境、文化傳統和生活方式等。
3. 使學習漢語為第二語言的泰國學者和學習泰語為第二語言的中國學者能用有關動物的成語來正確地表達意義。

1.6 研究方法

首先研究前人對有關動物的中國成語跟泰國成語的理論和中國學者研究中國成語與泰國成語的論文，再對從《中國成語大辭典》、《新漢語成語詞典》和泰國成語詞典選出來的有關動物成語做研究，最後是比較研究，總結寫成本論文。

§ 2. 中國成語與泰國成語的結構和運用

2.1 中國成語的意義

成語是人們長期以來習用的、簡潔精辟的定型詞組或短句。漢語的成語大多由四個字組成，一般都有出處。有些成語從字面上不難理解，有些成語必須知道來源或典故才能懂得意思。(中國社會科學院語言研究所, 1999: 160)

還有一個很有意思的對成語的說法：

成語是漢語詞匯中的瑰寶。它的語言精煉，結構嚴謹，含義深刻，富有表現力。一條成語用得好可使語言生色，文筆增輝。它是歷代人民群眾喜聞樂見的表情達意的工具，廣泛地運用於口語和書面語之中。(王勤，馬國凡，許正元，和孫玉濤，1995: 1)

2.2 成語的結構和運用

2.2.1 中國成語的結構和運用

2.2.1.1 成語的數字

漢語成語由兩個單音詞組合至十六個單音詞組合而成，有關動物成語由三個單音詞組合至十個單音詞組合而成。漢語成語幾乎大多數都是四個字。有關動物的漢語成語三字至十字，例如：

三字例：

執牛耳¹：指在某一方面居領導地位。

下馬威：指先給對方一點厲害，以示威。

四字例：

殺雞取卵：比喻只圖眼前好處，不顧長遠利益。

飛蛾投火：比喻自尋死路，自取滅亡。

五字例：

鹿死不擇蔭：比喻只求安身，不擇處所。亦比喻情況危急，無法慎重考慮。

千里送鵝毛：比喻禮物雖輕而情意深厚。

六字例：

¹古代諸侯歃血為盟，割牛耳取血，盛牛耳於珠盤，由主盟者執盤，因稱主盟者為“執牛耳”。(王力，1999: 1737)

掛羊頭，賣狗肉：比喻用好東西做招牌，兜售劣等物品。也比喻用好的名義做幌子，實際上做壞事。

九牛二虎之力：比喻很大的氣力或很大的力量。

七字例：

心有靈犀一點通：比喻青年戀人心心相印。後亦指雙方心意相通，對彼此的意蘊都能心領神會。

天下烏鴉一般黑：比喻同類事物的本質是一樣的。現多用來比喻世上的壞人都一樣的壞。

八字例：

鷸蚌相爭，漁翁得利：比喻雙方相爭，使第三者從中得利。

一犬吠形，百犬吠聲：比喻不了解事情真相，隨聲附和。

十字例：

路遙知馬力，日久見人心：路途遙遠才可以知道馬的耐力強弱，時間長久了才可以看出人心的好壞。

一度著蛇咬，怕見斷井索：比喻在某件事情上吃了苦頭，以後遇到類似情況就感到害怕。

2.2.1.2 成語的語法結構

從語法角度分析成語內部結構，可以把成語分成兩大類。第一類是從結構上明顯地把成語分成前後兩截或兩段，第二類是不分兩截或兩段。(馬國凡，1998:

1. 分前後兩截的成語

1) 并列關係 這類成語的前後兩截沒有先後主次等分別，兩個部份的意義基本一樣，實際上是一種重複性的強調。並且大部份成語前後兩段可以顛倒使用。如：

龍潭虎穴：比喻危險的境地。

“龍潭”與“虎穴”明顯地分為一前一後兩段，“龍潭”與“虎穴”沒有先後主次的分別；在意義上，“龍潭”和“虎穴”是同一意義的加強。並且“龍潭虎穴”可以顛倒為“虎穴龍潭”。

生龍活虎：比喻活潑矯健，生氣勃勃。

“生龍”與“活虎”明顯地分為一前一後兩段，“生龍”與“活虎”沒有先後主次的分別；在意義上，“生龍”和“活虎”，是同一意義的加強。並且“生龍活虎”可以顛倒為“活虎生龍”。

2) 對舉關係 這類成語，前後兩截互相映襯，每一截都不能單獨表示成語的意義。并列關係的一截就可以表示全成語的意義，對舉關係必須兩截對舉才能襯托出全部成語意義。這類成語的特點是：前截與後截的意義相反或相對，因此，使用反義詞就較多，並且對稱地分用在兩截裡。如：

羊質虎皮：比喻外表嚇人而實際懦弱。

“羊質虎皮”中的“羊質”或“虎皮”無法表示全成語的意思，前後兩截互相映襯，而且前截與後截使用對比詞“羊”和“虎”、“質”和“皮”。本來是羊，披上虎皮，羊雖披上虎皮，怯弱本質不變。

龍頭蛇尾：比喻做事前緊後鬆，有始無終。

“龍頭蛇尾”中的“龍頭”或“蛇尾”無法表示全成語的意思，前後兩截互相映襯，而且前截與後截使用對比詞“龍”和“蛇”、“頭”和“尾”。

3) 承接關係 這一類成語是後截承接前截而來，在意思上，前截在先，後截在後。有承接關係的分兩截的成語，因為意念上有順序的先後，所以前截與後截不能做次序上的變換。如：

亡羊補牢：比喻事情出了差錯，及時設法補救。

“亡羊補牢”中的“亡羊”在先，“補牢”在後，一先一後，連貫而出。丟失了羊，趕快修補羊圈。它的意念有順序的先後，不能變換。

亡羊得牛：比喻損失小，收益大。

“亡羊得牛”中的“亡羊”在先，“得牛”在後，一先一後，連貫而出。丟了羊而得了牛。它的意念有順序的先後，不能變換。

4) 目的關係 這一類前截所表示的行為是以後截所表示的行為為目的的。如：

守株待兔：比喻不主動努力爭取，而希望得到意外收獲。

“守株待兔”可以分成“守株”與“待兔”兩段，“守株”是為了“待兔”，“待兔”是“守株”的目的。

按圖索驥：比喻作事拘泥成法，不會靈活變通。亦比喻按照線索去尋找事物。

“按圖索驥”可以分成“按圖”與“索驥”兩段，“按圖”是為了“索驥”，“索驥”是“按圖”的目的。

5) 因果關係 這一類前後兩截是一種原因與結果的關係，前截是原因，後截是結果。如：

打草驚蛇：比喻行事不密，使對方有所警戒。

“打草驚蛇”中的“打草”是原因，“驚蛇”是結果。

物腐蟲生：比喻禍患的由來必有其內部原因。

“物腐蟲生”中的“物腐”是原因，“蟲生”是結果。

2. 不分兩截的成語

1) 主謂關係 可分為三種形式：

(1) 主 -- 謂型

鸚鵡學舌：比喻人家怎麼說，他也怎麼說。

“鸚鵡學舌”中的“鸚鵡”是“主”的部份，“學舌”是“謂”的部份。

貓鼠同眠：比喻上級失職，縱容下屬為奸。也指主仆相處，不分上下。

“貓鼠同眠”中的“貓鼠”是“主”的部份，“同眠”是“謂”的部份。

(2) 主 -- 謂 -- 賓型

塞翁失馬：比喻雖然暫受損失，事後卻因此得益。亦指壞事在一定條件下可變為好事。

“塞翁失馬”中的“塞翁”是“主”的部份，“失”是“謂”的部份，“馬”是“賓”的部份。

蚍蜉撼樹：比喻不自量力。

“蚍蜉撼樹”中的“蚍蜉”是“主”的部份，“撼”是“謂”的部份，“樹”是“賓”的部份。

(3) 主 -- 謂 -- 補型

鶴立雞群：形容儀表或才能出眾。

“鶴立雞群”中的“鶴”是“主”的部份，“立”是“謂”的部份，“雞群”是“補”的部份。

魚目混珠：比喻以假亂真。

“魚目混珠”中的“魚目”是“主”的部份，“混”是“謂”的部份，“珠”是“補”的部份。

2) 謂賓關係 可分為兩種形式：

(1) 謂 --- 賓型

歧路亡羊：比喻事理複雜多變，因辨不清正確方向而誤入歧途。

“歧路亡羊”中的“歧路亡”是“謂”的部份，“羊”是“賓”的部份。

緣木求魚：比喻方法不對頭，勞而無功。

“緣木求魚”中的“緣木求”是“謂”的部份，“魚”是“賓”的部份。

(2) 賓 --- 謂型

雞犬不留：形容斬盡殺絕。

“雞犬不留”中的“雞犬”是“賓”的部份，“不留”是“謂”的部份。

雞犬不驚：形容軍紀嚴明，百姓平安無事。

“雞犬不驚”中的“雞犬”是“賓”的部份，“不驚”是“謂”的部份。

3) 兼語關係 這一類成語是成語的第二個字是兼語，兼語是前面“謂部”的“賓語”，而後面“謂部”的“主語”。如：

引狼入室：比喻引進壞人，招來災禍。

“引狼入室”中的“狼”是前面“引”的“賓語”，是後面“入室”的“主語”。

指鹿為馬：比喻公然歪曲事實，顛倒是非。

“指鹿為馬”中的“鹿”是前面“指”的“賓語”，是後面“為馬”的“主語”。

4) 偏正關係 這一類成語是前面不佔主要地位的、是輔助的稱為“定語”，而後面是主要地位的稱為“中心語”。如：

井底之蛙：比喻見識短淺的人。

“井底之蛙”中前面的“井底之”是“定語”，後面的“蛙”是“中心語”。

驚弓之鳥：比喻經歷過災禍，遇事心有余悸的人。

“驚弓之鳥”中前面的“驚弓之”是“定語”，後面的“鳥”是“中心語”。

2.2.1.3 成語的語法作用

成語的語法作用可分成兩大類，第一類是充當句子的成份，第二類是充當句子的句子性。(馬國凡, 1998: 288-297)

1. 成語充當句子的成份 可分為四種類別，如下：

1) 充當句子的名詞性

魚米之鄉：指農產富庶之地。

例如²：

一、兄長，你不見滿江都是漁船，此間正是農業區，如何沒有鮮魚？

二、兄長，你不見滿江都是漁船，此間正是魚米之鄉，如何沒有鮮魚？

第一例的“農業區”是名詞性詞組，可把“魚米之鄉”代替“農業區”成為第二例。而且“魚米之鄉”跟第二例的詞組的語法關係與“農業區”跟第一例的詞組的語法關係是一樣的，因此可說“魚米之鄉”充當句子的名詞性。

彪形大漢：指身材高大，結實的男子。

例如：

一、金奎也選了二十名身材高大的男子，教他們十八般武藝。

²本文的這些句子的第二例從王力(1999)的《中國成語大辭典》引來。

二、金奎也選了二十名彪形大漢，教他們十八般武藝。

第一例的“身材高大的男子”是名詞性詞組，可把“彪形大漢”代替“身材高大的男子”成為第二例。而且“彪形大漢”跟第二例的詞組的語法關係與“身材高大的男子”跟第一例的詞組的語法關係是一樣的，因此可說“彪形大漢”充當句子的名詞性。

2) 充當句子的動詞性

泥牛入海：比喻一去不返，杳無消息。

例如：

一、三腳驢兒跳上天，一去不返無蹤跡。

二、三腳驢兒跳上天，泥牛入海無蹤跡。

第一例的“一去不返”是動詞性詞組，可把“泥牛入海”代替“一去不返”成為第二例。而且“泥牛入海”跟第二例的詞組的語法關係與“一去不返”跟第一例的詞組的語法關係是一樣的，因此可說“泥牛入海”充當句子的動詞性。

狼狽為奸：比喻壞人互相勾結做壞事。

例如：

一、安祿山向同李林甫互相勾結做壞事。

二、安祿山向同李林甫狼狽為奸。

第一例的“互相勾結做壞事”是動詞性詞組，可把“狼狽為奸”代替“互相勾結做壞事”成為第二例。而且“狼狽為奸”跟第二例的詞組的語法關係與“互相勾結做壞事”跟第一例的詞組的語法關係是一樣的，因此可說“狼狽為奸”充當句子的動詞性。

3) 充當句子的形容詞性

花香鳥語：形容春天媚人的景像。

例如：

³傳說狼是一種獸，前腿特別短，走路時要趴在狼身上，沒有狼它就不能行動，所以用“狼狽”形容困苦或受窘的樣子。（中國社會科學院語言研究所，1999: 752）

- 一、麗日和風春淡蕩，美好春天物昭蘇。
- 二、麗日和風春淡蕩，花香鳥語物昭蘇。

第一例的“美好春天”是形容詞性詞組，可把“花香鳥語”代替“美好春天”成為第二例。而且“花香鳥語”跟第二例的詞組的語法關係與“美好春天”跟第一例的詞組的語法關係是一樣的，因此可說“花香鳥語”充當句子的形容詞性。

鼠目寸光：形容目光短淺。

例如：

- 一、他的眼睛很近，根據“目光如豆”的成語，我們又號他為“如豆先生”。
- 二、他的眼睛很近，根據“鼠目寸光”的成語，我們又號他為“寸光先生”。

第一例的“目光如豆”是形容詞性詞組，可把“鼠目寸光”代替“目光如豆”成為第二例。而且“鼠目寸光”跟第二例的詞組的語法關係與“目光如豆”跟第一例的詞組的語法關係是一樣的，因此可說“鼠目寸光”充當句子的形容詞性。

4) 充當句子的副詞性

門可羅雀：比喻門庭冷落，賓客稀少。

例如：

- 一、如此過了數星期，那些日商洋行弄得門庭冷落，誰也不再上門。
- 二、如此過了數星期，那些日商洋行弄得門可羅雀，誰也不再上門。

第一例的“門庭冷落”是副詞性詞組，可把“門可羅雀”代替“門庭冷落”成為第二例。而且“門可羅雀”跟第二例的詞組的語法關係與“門庭冷落”跟第一例的詞組的語法關係是一樣的，因此可說“門可羅雀”充當句子的副詞性。

馬馬虎虎：疏忽大意，處事輕率。

例如：

- 一、終身大事要慎重，怎麼能隨隨便便？
- 二、終身大事要慎重，怎麼能馬馬虎虎？

第一例的“隨隨便便”是副詞性詞組，可把“馬馬虎虎”代替“隨隨便便”成為第二例。而且“馬馬虎虎”跟第二例的詞組的語法關係與“隨隨便便”跟第一例的詞組的語法關係是一樣的，因此可說“馬馬虎虎”充當句子的副詞性。

2. 成語充當句子的句子性

割雞焉用牛刀：比喻不必小題大做或不要大材小用。

例如：

一、太師用兵多年，如今為何顛倒！料西岐不過是姜尚、黃飛虎等，何必小題大做？

二、太師用兵多年，如今為何顛倒！料西岐不過是姜尚、黃飛虎等，割雞焉用牛刀？

第一例其中有兩個句子：一是“料西岐不過是姜尚、黃飛虎等”，二是“何必小題大做”，可把“割雞焉用牛刀”代替“何必小題大做”成為第二例。而且“割雞焉用牛刀”跟第二例的第一句的語法關係與“何必小題大做”跟第一例的第一句的語法關係是一樣的，因此可說“割雞焉用牛刀”充當句子的句子性。

老虎頭上撲蒼蠅：比喻膽大妄為。

例如：

一、膽大妄為，怎的？落得做好好先生。

二、老虎頭上撲蒼蠅，怎的？落得做好好先生。

第一例有兩個句子：一是“膽大妄為，怎的”，二是“落得做好好先生”，可把“老虎頭上撲蒼蠅”代替“膽大妄為”成為第二例。而且“老虎頭上撲蒼蠅”跟第二例的第二句的語法關係與“膽大妄為”跟第一例的第二句的語法關係是一樣的，因此可說“老虎頭上撲蒼蠅”充當句子的句子性。

2.2.1.4 成語的分類

成語的分類可分為許多方面，其中最重要的有十個方面，如下：(王勤，馬國凡，許正元，和孫玉濤，1995: 1-167)

1. 政治類 如：

鹿死誰手：比喻不知誰能取得天下，奪取政權。

如狼牧羊：比喻官吏殘酷地欺壓人民。

2. 軍事類 如：

雞犬不寧：形容因戰爭或壞人的騷擾，百姓生活不得安寧。

雞犬不驚：形容軍紀嚴明，百姓平安無事。

3. 工作類 如：

雞鳴而起：形容工作或學習十分勤奮。

馬到成功：形容做事十分順手，一開始就迅速取得成功。

4. 學習類 如：

駑馬十駕⁴：比喻能力差的人，只要堅持不懈，同樣能取得成就。

走馬看花：比喻觀察事物不深入細緻。

5. 學問類 如：

夏蟲不可語冰：比喻經歷限制人的見識。也比喻人的見識短淺。

馬齒徒增：比喻年齡增長了，而學問沒有長進，事業沒有成就，白白地混過了日子。

6. 言語類 如：

對牛彈琴：比喻對無知的人談學問或講道理，也譏笑人說話不看對象。

狗嘴吐不出象牙：比喻壞人嘴裡說不出好話。

7. 文章類 如：

羚羊掛角：比喻詩文意境超脫，不著形跡。

⁴駕指用馬拉車，一天叫做一駕，十駕就是積十天的路程。(征溶和冠峰，1999: 296)

畫龍點睛：比喻作文或說話，在關鍵的地方用一兩句點明要旨，使文章或說話更為精闢有力。

8. 藝術類 如：

龍吟虎嘯：形容人歌吟的聲音嘹亮。

春蚓秋蛇：比喻書法拙劣，像春天蚯蚓和秋天的蛇的形跡一樣。

9. 婚姻類 如：

鳳凰於飛：比喻夫妻相親相愛。常作為結婚的祝辭。

別鶴孤鸞：比喻夫妻離散。

10. 迷信類 如：

一人得道，雞犬升天：比喻一個人得勢，與他有關的人也隨之發跡。

牛鬼蛇神：比喻虛幻荒誕。也比喻各種各樣的壞人。

2.2.2 泰國成語的結構和運用

2.2.2.1 成語的數字

泰國成語由一個單音詞組合至十六個單音詞組合而成，並且大部份都是詞組、短語或短句子。有關動物的泰國成語一字至十六字，例如：

一字例：

หมู : 比喻容易的，方便的，做事沒有困難的，輕而易舉。

二字例：

แกะดำ : 指壞人混在一群好人之中。

三字例：

จิวพันหลัก : 事情弄不清楚，糾纏不清，徘徊其中。不能自拔，要負起責任。

四字例：

ผ่าข้างเอางา : 把美好的東西糟蹋了。只取其中少數來用。

五字例：

เนื้อหนูใส่เนื้อช้าง : 把自己只有少數的東西分給其他人，使他人比自己更多，而自己更少了。

六字例：

โกรธหมาคำทำหมาแดง : 指生這個人的氣而不敢發，而找另外一個人來出氣。

七字例：

นกยูงย่อมมีแววที่หาง : 是說尊貴的人，他的品貌一定出眾的。

八字例：

ไถ่งามเพราะชน คนงามเพราะแต่ง : 指人要十全十美一定要裝飾自己。

九字例：

ราชสีห์สองตัวอยู่ถ้ำเดียวกันไม่ได้ : 指兩個強人不能相處的意思。

十字例：

น้ำขึ้นปลาकिनมด น้ำลดมดกินปลา : 指人靠時運。有財有勢的時候為所欲為，遇到沒財沒勢時，別人也會用同一手法來報復他的。

十一字例：

ไม่เห็นน้ำตดกระบอก ไม่เห็นกระบอกโถงหน้าไม้ : 是說在時機還沒到之時，先做好安排，後果不一定會符合理想的。

十二字例：

เล่นกับหมาหมาเลียปาก เล่นกับสากสากตอยหัว : 把自己的尊貴放低，跟下人混在一起，在下人眼中自己就沒有尊嚴了。

十三字例：

ถูกไถ่อยู่ในมือ จะบีบก็ตายจะคลายก็รอด : 形容在他人的權勢下不得不服從。

十四字例：

อยู่บ้านท่านอย่าดูดาย ปั่นวับปั่นควายให้ลูกท่านเล่น : 形容依靠他人, 寄人家中, 不要懶, 要幫助做家務。

十五字例:

ปลาห้องเดียวกัน ตัวหนึ่งเน่าก็พาตัวอื่นพลอยเหม็นไปด้วย : 在一夥人中, 如有一人做壞事必會影響到眾人的名譽。

十六字例:

ไม่รู้จักร็เอาเรือมาจอด ไม่รู้จักมอดเอาไม้มาวาง : 做事不小心, 沒仔細看清楚就做, 後果一定不符合理想。

2.2.2.2 成語的語法結構

從語法角度分析成語內部結構, 可以把成語分成三大類。第一類是詞組合而成, 第二類是詞組組合而成, 第三類是句子組合而成。 (เอกฉัท จารุเมธีชน, 2537: 123-128)

1. 詞組合而成的類型 是用單音詞來組成, 可分為兩種形式:

1) 單純詞 可分為兩種形式, 如下:

(1) 名詞性的單純詞

เสือ: 指壞人、惡人, 使別人覺得可怕的人。

(2) 副詞性的單純詞

หมู: 指容易的, 方便的, 做事沒有困難的, 輕而易舉, 毫無阻礙。

2) 合成詞 可分為四種形式, 如下:

(1) 名 -- 名型

หมูสนาม: 指弱手, 沒有抵抗力的意思。

(2) 名 -- 動型

นกรู้: 指有先知之人, 能先預料到還沒發生的事情的後果。

(3) 名 -- 副型

ม้ามีด: 指出乎預料之外, 意外的收穫。

(4) 動 -- 名型

ปล่อยไก่: 指土頭土腦, 常惹人譏笑的人。

2. 詞組組合而成的類型 是用單詞和定語來組成, 可分為兩種形式:

1) 單詞和定語組成 可分為三種形式:

(1) 名詞組 是用名詞和定語來組成, 如:

นกสองหัว: 指討好兩方的人, 不誠實的人, 說話不可靠的人, 只為自己的利益, 不惜討好敵對雙方的人。

“นกสองหัว” 中的 “นก” 是 “中心語” 的部份, “สองหัว” 是 “定語” 的部份。

(2) 動詞組 是用動詞和定語來組成, 如:

ถอยหลังเหมือนกิ้ง: 指不敢前進, 不敢面對事實、膽怯的人。

“ถอยหลังเหมือนกิ้ง” 中的 “ถอยหลัง” 是 “中心語” 的部份, “เหมือนกิ้ง” 是 “定語” 的部份

o

(3) 副詞組 是用副詞和定語來組成, 如:

มากชี้ควาย หลายชี้ข้าง: 指太多, 但都是多餘沒益的東西。

“มากชี้ควาย หลายชี้ข้าง” 中的 “มาก” 和 “หลาย” 是 “中心語” 的部份, “ชี้ควาย” 和 “ชี้ข้าง” 是 “定語” 的部份。

2) 單詞和重疊性的定語組成

งู ๆ ปลา ๆ: 指一知半解, 不知其中的詳細情形。

“งูๆ ปลาๆ” 中的 “งู” 和 “ปลา” 是兩個單詞，而且用 “งู” 和 “ปลา” 來重疊成 “งูๆ ปลาๆ”，成為重疊性的定語。

3. 句子組合而成的類型 可分為四種形式：

1) 主謂結構的句子

ใจเป็นปลาชิว : 指沒有膽量，膽怯、不敢做。

“ใจเป็นปลาชิว” 中的 “ใจ” 是 “主” 的部份，“เป็นปลาชิว” 是 “謂” 的部份。

2) 主謂賓結構的句子

จระเข้ขวางคลอง : 指阻礙或刁難別人的人。

“จระเข้ขวางคลอง” 中的 “จระเข้” 是 “主” 的部份，“ขวาง” 是 “謂” 的部份，“คลอง” 是 “賓” 的部份。

3) 主謂補結構的句子

ปลาหมอตายเพราะปาก : 指喜歡批評別人，而招惹是非，致成對自己有害的事。

“ปลาหมอตายเพราะปาก” 中的 “ปลาหมอ” 是 “主” 的部份，“ตาย” 是 “謂” 的部份，“เพราะปาก” 是 “補” 的部份。

4) 主謂賓補結構的句子

นกน้อยทำรังแต่พอตัว : 指有自量力的人，做適合自己的地位和能力所能做的事情，不誇張。

“นกน้อยทำรังแต่พอตัว” 中的 “นกน้อย” 是 “主” 的部份，“ทำ” 是 “謂” 的部份，“รัง” 是 “賓” 的部份，“แต่พอตัว” 是 “補” 的部份。

2.2.2.3 成語的語法作用

成語的語法作用可分成兩大類，第一類是充當句子的成份，第二類是充當句子的句子性。(ฉิน หยงหลิน, 2526: 113-117)

1. 成語充當句子的成份 可分為四種類別, 如下:

1) 充當句子的名詞性

คางคกขึ้นวอ: 指本來是貧賤的人, 一旦有出息就忘了原本的人。

例如:

- 一、 บุญมาพอได้ดีขึ้นมากก็เป็นคนลืมหืมตา หืมตาดีที่เคยยากจนเที่ยวดูถูกคนอื่นอยู่เสมอ
- 二、 บุญมาพอได้ดีขึ้นมากก็เป็นคางคกขึ้นวอ หืมตาดีที่เคยยากจนเที่ยวดูถูกคนอื่นอยู่เสมอ

第一例的 “คนลืมหืมตา” 是名詞性詞組, 可把 “คางคกขึ้นวอ” 代替 “คนลืมหืมตา” 成為第二例。而且 “คางคกขึ้นวอ” 跟第二例的詞組的語法關係與 “คนลืมหืมตา” 跟第一例的詞組的語法關係是一樣的, 因此可說 “คางคกขึ้นวอ” 充當句子的名詞性。

2) 充當句子的動詞性

ขึ้นกบนปลายไม้: 指期望太高的人, 不一定能達到目的地的。

例如:

- 一、 การจะได้ไปเรียนต่อต่างประเทศนั้น บุญดีไม่อยากจะหวังเลย
- 二、 การจะได้ไปเรียนต่อต่างประเทศนั้น บุญดีไม่อยากจะขึ้นกบนปลายไม้เลย

第一例的 “หวัง” 是動詞, 可把 “ขึ้นกบนปลายไม้” 代替 “หวัง” 成為第二例。而且 “ขึ้นกบนปลายไม้” 跟第二例的詞組的語法關係與 “หวัง” 跟第一例的詞組的語法關係是一樣的, 因此可說 “ขึ้นกบนปลายไม้” 充當句子的動詞性。

3) 充當句子的形容詞性

หวานคอแรง: 指容易得到, 很容易的事情, 一下子就能成功。

例如:

- 一、 บุญสมชอบวางกระเป๋าเงินทิ้งไว้ อย่างนี้ก็ง่ายสำหรับพวกโจรที่จะขโมยนะสิ
- 二、 บุญสมชอบวางกระเป๋าเงินทิ้งไว้ อย่างนี้ก็หวานคอแรงสำหรับพวกโจรที่จะขโมยนะสิ

第一例的 “ง่าย” 是形容詞, 可把 “หวานคอแรง” 代替 “ง่าย” 成為第二例。而且 “หวานคอแรง” 跟第二例的詞組的語法關係與 “ง่าย” 跟第一例的詞組的語法關係是一樣的, 因此可說 “หวานคอแรง” 充當句子的形容詞性。

4) 充當句子的副詞性

ไม่ทันนกกกระจอกกินน้ำ : 指還沒有預料這麼快速, 一下子就辦好了。

例如 :

- 一、 บุญช่วยทำเล่นงัดข้อวัดกำลังกับเพื่อน ๆ แต่เขากลับแพ้อย่างรวดเร็ว
- 二、 บุญช่วยทำเล่นงัดข้อวัดกำลังกับเพื่อน ๆ แต่เขากลับแพ้อย่างไม่ทันนกกกระจอกกินน้ำ

第一例的 “รวดเร็ว” 是副詞, 可把 “ไม่ทันนกกกระจอกกินน้ำ” 代替 “รวดเร็ว” 成為第二例。而且 “ไม่ทันนกกกระจอกกินน้ำ” 跟第二例的詞組的語法關係與 “รวดเร็ว” 跟第一例的詞組的語法關係是一樣的, 因此可說 “ไม่ทันนกกกระจอกกินน้ำ” 充當句子的副詞性。

2. 成語充當句子的句子性

ความวุ่นไม่ทันหาย ความควายเข้ามาแทรก : 指一事還沒平息又有一事來麻煩, 一波未平一波又起的意思。

例如 :

- 一、 ยามนี้บุญมีกำลังลำบากจริง ๆ ปัญหานี้ยังแก้ไม่ตก ปัญหาใหม่ก็เกิดขึ้นอีกแล้ว
- 二、 ยามนี้บุญมีกำลังลำบากจริง ๆ ความวุ่นไม่ทันหาย ความควายเข้ามาแทรก

第一例其中有三個句子: 一是 “ยามนี้บุญมีกำลังลำบากจริง ๆ”、二是 “ปัญหานี้ยังแก้ไม่ตก”、三是 “ปัญหาใหม่ก็เกิดขึ้นอีกแล้ว”, 可把 “ความวุ่นไม่ทันหาย ความควายเข้ามาแทรก” 代替第二和第三句成為第二例。而且 “ความวุ่นไม่ทันหาย ความควายเข้ามาแทรก” 跟第二例的第一句的語法關係, 與第一例的第二和第三句跟第一句的語法關係是一樣的, 因此可說 “ความวุ่นไม่ทันหาย ความควายเข้ามาแทรก” 充當句子的句子性。

2.2.2.4 成語的分類

成語的分類可分為許多方面, 其中最重要的有十個方面, 如下 : (เพ็ญแข วัจนสุนทร, 2528: 27-40)

1. 政治類 如 :

กินชาหลุม : 指受賄賂的人。

2. 軍事類 如：

ปล่อยเสือเข้าป่า ปล่อยปลาดงน้ำ : 指把敵人放走, 有一天敵人強盛時, 會回來報復的。

3. 工作類 如：

เหยียบขี้ไก่ไม่ฝ่อ : 指做事不專心, 不耐勞, 不負責任的人。

4. 學習類 如：

สอนจระเข้ให้ว่ายน้ำ : 指教本來有好本事的人, 再學他所熟習的事。

5. 學問類 如：

ปัญญาแคหางอึ่ง : 指只有一點小技能, 沒有大學問的人。

6. 言語類 如：

หมิ่นก่น : 指唸唸不休的意思, 不滿意而自言自語的意思。

7. 文章類 如：

โก๋เขี่ย : 指凌亂不整的意思, 潦草得不能讀的書法。

8. 藝術類 如：

กาคาบพริก : 指皮膚黑的人穿紅色衣服或是指不懂裝扮的人, 不適合自身的事或是指黑色及紅色同在一起相映。

9. 婚姻類 如：

แม่สื่อแม่ชัก ไม่ได้เจ้าตัว เอาตัวพันหลัก : 指媒人做不成, 反而把自己拖進去給對方。

10. 迷信類 如：

วัวใครเข้าคอกคนนั้น : 指因果循環, 各有報應, 惡有惡報, 好有好報的事。

§ 3. 有關 4 種動物 馬、虎、龍、魚的中國成語與泰國成語的比較方法

有關 4 種動物 馬、虎、龍、魚 的中國成語與泰國成語的比較方法可分為三種形式：

1. 中國動物成語跟同意和用同樣動物的泰國成語來比較。
2. 中國動物成語跟同意而用異樣動物的泰國成語來比較。
3. 中國動物成語跟同意而不用動物的泰國成語來比較。

3.1 有關“馬”的中國成語跟泰國成語的比較

3.1.1 有關“馬”的中國成語和泰國成語的比較

- 1) 馬前卒 : 舊指在車馬前供奔走使役的人，後多用以比喻為別人效力的
 ม้าใช้ 人。 สุนัข
 รับใช้

例如：

但願作一個誓死不二的馬前卒，小嘍羅雖然並無大用，但也不妨令他搖幾下旗子。

ขอสมัครและสาบานเป็นม้าใช้ที่จงรักภักดีจนถึงที่สุด แม้ว่าพลทหารเล็ก ๆ จะทำการใหญ่ไม่ได้ แต่ก็สั่งให้พวกเขาทำหน้าที่โบกธงได้

- 2) 驀馬十駕 : 良馬一天能跑千里，劣馬十天也能跑千里。比喻能力差的
 ม้าตีนปลาย 人只要堅持不懈，同樣能達到目的。

例如：

他雖不大聰明，但努力不懈，終於畢業了，真是驀馬十駕呢！

แม้ว่าเขาไม่ค่อยเฉลียวฉลาด แต่มุ่งมั่นพยายามไม่ย่อท้อ ในที่สุดก็สำเร็จการศึกษาได้ สมกับเป็นม้าตีนปลายจริง ๆ

- 3) 不食馬肝 : 相傳馬肝有毒，食之能致人於死。比喻不應研討的事不去
 ดูตาม้าตาเรือ 研討。

例如：

你要仔細做事，別管不關聯的事，該記住“不食馬肝”這句話。

เธอต้องทำงานอย่างรอบคอบ อย่าเข้าไปยุ่งเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องด้วย ควรนึกถึงสำนวนที่ว่าทำอะไรต้องดูตาม้าตาเรือก่อน

3.1.2 有關“馬”的中國成語跟用異樣動物的泰國成語的比較

- 1) 烏頭白, 馬生角 : 烏頭變白, 馬首生角, 比喻不可能之事。

หมวดเต่าเขากระต่าย

例如:

照你意思, 便烏頭白馬生角, 也不能成功!

ตามความคิดของเธอ ต่อให้มีหมวดเต่าเขากระต่าย ก็ไม่สามารถประสบความสำเร็จได้

- 2) 非驢非馬 : 形容不倫不類的東西。

หัวมังกุท้ายมังกร

例如:

他裝成洋氣十足, 但對洋人生活只得一知半解, 結果弄得自己非驢非馬尷尬極了。

เขาอยากแต่งกายแบบรสนิยมตะวันตก แต่เมื่อพูดถึงวิถีชีวิตของชาวตะวันตกแล้วกลับรู้เพียงงู ๆ ปลา ๆ เท่านั้น ผลก็เลยทำให้ตนเองแต่งกายแบบหัวมังกุท้ายมังกรไป อึดอัดและขัดเงินเป็นที่สุด

- 3) 牛頭馬面 : 佛教指陰間鬼卒。後指猙獰可怕的鬼卒, 亦比喻各種兇
เสือสิงห์กระทิงแรด 惡的人。

例如:

街市上那班牛頭馬面的歹徒, 又在打小販的主意了。

ที่ย่านการค้าพวกเสือสิงห์กระทิงแรดเหล่านั้น คิดจะหาทางขูดรีดพวกพ่อค้าเร่อีกแล้ว

- 4) 一言既出, 駟馬難追: 一句話說出了口, 就是套四匹馬的車也追不上。形
วาจาเหมือนงาช้าง 容話一說出口, 無法再收回。即說話作數的意思。

例如:

你記住“大丈夫一言既出, 駟馬難追”, 不要反悔啊!

เธอจงจำไว้ “ลูกผู้ชายวาจาเหมือนงาช้าง” อย่าเสียใจภายหลังนะ

5) 害群之馬 : 後用來比喻危害集體的人。

ปลาช่องเดียวกัน ตัวหนึ่งเน่า ก็พาตัวอื่นพลอยเหม็นไปด้วย

แกะดำ

例如:

對這種害群之馬，我們絕不可姑息!

พวกเราไม่อาจปล่อยให้ปลาช่องเดียวกัน ตัวหนึ่งเน่า ก็พาตัวอื่นพลอยเหม็นไปด้วยแบบนี้ได้อย่างเด็ดขาด

3.1.3 有關“馬”的中國成語跟不用動物的泰國成語的比較

1) 一馬一鞍 : 比喻一夫一妻。

คู่ผ้าตัวเมีย

คู่เรียงเคียง

หมอน

例如:

你要是見到老關，就一定見到王小姐在旁，他倆真是一馬一鞍呢。

ถ้าหากเธอพบศักดิ์ชาย ก็จะได้เห็นคุณพี่อยู่ข้าง ๆ เสมอ พวกเขาสองคนสมเป็นคู่ผ้าตัวเมียกันจริง ๆ

2) 馬馬虎虎 : 謂處事草率。

สุกเอา

เผากิน

例如:

終身大事豈可馬馬虎虎!

เรื่องสำคัญของชีวิตจะทำ สุกเอาเผากินได้อย่างไร

3) 牛頭不對馬嘴 : 比喻兩下不符，毫不對頭。

ไปไหนมาสามวาสองศอก

例如:

你說清楚這一點，就不至于引起牛頭不對馬嘴的誤會了。

ฉันถามเธอครั้งใด เธอก็จะเฉไฉตอบแบบไปไหนมาสามวาสองศอกทุกทีไป

4) 東風吹馬耳 : 東風吹過馬耳邊，瞬間消逝。比喻漠然無聞，無動于衷。

เอาหูไปนาเอาตาไปไร่

例如:

我當初勸諫你多少來，你就當東風吹馬耳。

ตอนแรกฉันทัดทานเตือนเธอมาตั้งเท่าไรแล้ว เธอก็ทำเป็นเอาหูไปนาเอาตาไปไร่ แล้วในที่สุดก็เป็นอย่างที่ฉันคิดไว้จริง ๆ

5) 車馬盈門 : 車馬充滿門庭，比喻賓客很多。

หัวกระไดไม้แห้ง

例如：

我哥哥結婚那天車馬盈門，熱鬧非凡。

วันที่พี่ชายของฉันจัดพิธีแต่งงานนั้น หัวกระไดไม้แห้งเลย เอิกเกริกครึกครื้นสนุกสนานเหลือเกิน

3.2 有關“虎”的中國成語跟泰國成語的比較

3.2.1 有關“虎”的中國成語和泰國成語的比較

1) 養虎遺患 : 養著老虎，留下禍患。比喻庇護縱容敵人，自己留下後患。

เลี้ยงลูกเสือลูกจระเข้

例如：

要把我們隊伍中的不良分子及時清除出去，不然就會養虎遺患。

ต้องกำจัดพวกคนเลวในหมู่คณะของเราออกไปให้ทันท่วงที มิฉะนั้นแล้วก็จะกลายเป็นเลี้ยงลูกเสือลูกจระเข้ กลับมาทำร้ายเราในภายหลัง

2) 兩虎相鬥 : 後用以比喻兩個強者之間的鬥爭。

สิงห์พบเสือ

例如：

我想兩虎相鬥，必有一傷。

ฉันคิดว่าสิงห์พบเสือ ต้องมีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งบาดเจ็บแน่นอน

3) 放虎歸山 : 比喻放走敵手，貽患無窮。

ปล่อยเสือเข้าป่า ปล่อยปลาลงน้ำ

例如：

倘他逃走了去，豈不是放虎歸山？

หากปล่อยให้เขาหลบหนีไปแล้ว จะไม่เป็นการปล่อยเสือเข้าป่า ปล่อยปลาลงน้ำหรือ

4) 虎尾春冰 : 踩虎尾，履春冰。比喻極其危險。

อยู่ในปากเสือปากหมี

例如：

目前他的處境有如虎尾春冰，隨時都有發生危險的可能。

ปัจจุบันนี้เขตกอยู่ในสภาพเหมือนอยู่ในปากเสือปากหมี อาจจะประสบอันตรายได้ทุกเวลา

- 5) **虎口拔牙** : 在老虎嘴裡拔牙齒。比喻冒極大危險去奪取或制服某一目標
หรือ 或對象。

例如：

他是小霸王，你還敢虎口拔牙嗎？

เขาเป็นผู้น่าเกรงขาม เขายังกล้าแห้วหนวดเสืออีกหรือ

3.2.2 有關“虎”的中國成語跟用異樣動物的泰國成語的比較

- 1) **虎口餘生** : 從老虎嘴邊逃出生命。比喻經歷了極大危險，僥倖得生。

รอดปากเหยี่ยวปากกา

例如：

在一九六五年智利的大地震中，他是個虎口餘生的幸運者。

ในปี ค.ศ. 1965 แผ่นดินไหวครั้งใหญ่ที่ประเทศชิลี เขาโชคดีที่รอดปากเหยี่ยวปากกามาได้

- 2) **虎頭蛇尾** : 頭大如虎，尾細如蛇。比喻作事不能善始善終。

ม้าตีนตัน

例如：

我曾經一再打算寫抗日戰爭的小說，可是每次都是虎頭蛇尾。

ฉันเคยคิดเขียนนวนิยายเกี่ยวกับสงครามต่อต้านญี่ปุ่นครั้งแล้วครั้งเล่า ทว่าแต่ละครั้งก็กลายเป็นม้าตีนตัน
หมด เขียนไม่สำเร็จเสียที

- 3) **苛政猛於虎** : 繁苛的政令比老虎還凶猛可怕。一說政通“征”，指徭役賦
หรือ 稅。

例如：

如果一位執政者不懂苛政猛於虎的道理，人民就痛苦不堪了。

หากผู้บริหารประเทศใช้หลักการการปกครองประเทศแบบ รีดเลือดกับปู ประชาชนก็จะทุกข์ทรมานอย่าง
แสนสาหัส

3.2.3 有關“虎”的中國成語跟不用動物的泰國成語的比較

- 1) 引虎自衛 : 引來老虎保衛自己。比喻依仗惡人, 反受其害。

ชักน้ำเข้าลึก ชักศึกเข้าบ้าน

例如:

我們認為你的這種行為是引虎自衛的做法。

พวกเราเห็นว่ากรกระทำของเธอแบบนี้เป็นการกระทำแบบชักน้ำเข้าลึก ชักศึกเข้าบ้าน

- 2) 暴虎馮河 : 空手打虎, 徒步過河, 後以比喻勇猛果敢。亦比喻有勇無

謀, 魯莽冒險。

例如:

古話說暴虎馮河, 我們應引以為戒, 不可魯莽。

โบราณท่านสอนไว้ว่ากล้านักมักปิ่น เราควรจะจดจำสำนวนนี้ไว้สำหรับเตือนใจตัวเองว่าอย่ามั่วทะลุ ปุ่มปาม

- 3) 虎體熊腰 : 背寬厚如虎, 腰粗壯似熊。形容人高大魁梧。

ยักษ์ปักหลั่น

例如:

為首一將, 生得廣額闊面, 虎體熊腰。

นายพลที่นำทัพ มีหน้าผากกว้างใบหน้าใหญ่ รูปร่างเหมือนยักษ์ปักหลั่น

3.3 有關“龍”的中國成語跟泰國成語的比較

3.3.1 有關“龍”的中國成語和泰國成語的比較⁵

- 1) 一龍一豬 : 比喻二人同時, 但賢愚相去懸殊。

สิงกะสีปนนาค

例如:

他們兩個人小時候一樣乖巧, 長大後卻一聰一笨, 真是一龍一豬啊!

⁵這個題目只有一個有關“龍”的成語比較, 泰國成語沒有用“龍”字, 因為泰國沒有龍, 只有一種在故事傳說中叫“納卡”的大蛇, 因此泰國人就把這種大蛇用在成語裡。

แม้ว่าพวกเขาสองคนในวัยเด็กจะดูเฉลียวฉลาดเหมือนกัน แต่เมื่อโตขึ้นกลับกลายเป็นคนหนึ่งฉลาด คนหนึ่งโง่ ทำให้มีฐานะการทำงานที่แตกต่างกัน เหมือนสังกะสีปนทองคำจริง ๆ

3.3.2 有關“龍”的中國成語跟用異樣動物的泰國成語的比較

- 1) **龍潭虎穴** : 龍潛居的深潭, 虎藏身的巢穴。比喻凶險之處。

เหยียบถีนเสื่อ

例如:

這裡不是三寶殿, 是龍潭虎穴, 不是隨便可以來的。

สถานที่นั้นอันตรายมาก การจะเข้าไป เหมือนกับเป็นการไปเหยียบถีนเสื่อ ต้องระมัดระวังตัวอย่างยิ่ง ไม่ใช่
นี่จะไปก็ไปได้ตามอำเภอใจ

- 2) **龍行虎步** : 舉止行動如龍虎而不凡。形容威儀莊重。舊時指帝王的儀

ชายชาติเสือ 態。

例如:

他是一表堂堂, 雖然說不上龍行虎步, 踱起方步來確也很像個樣子。

ลักษณะท่าทางการเดินของเขาจัดว่าองอาจสง่างาม ถึงแม้จะไม่ห้าวหาญดังชายชาติเสือก็ตาม

- 3) **攀龍附鳳** : 攀著龍鱗, 附著鳳翼, 想依此立功業或得以高昇。比喻攀附

แมวพึ่งพระ 帝王, 投靠權貴。

例如:

老張榮任董事長後, 攀龍附鳳的人多著呢。

หลังจากที่คุณศักดิ์ศรีได้รับเกียรติให้เข้าดำรงตำแหน่งประธานกรรมการแล้ว บรรดาแมวพึ่งพระก็มาหามาก
ขึ้น

- 4) **烹龍炮鳳** : 形容菜餚的奢侈珍奇。

หมูเห็ดเป็ดไก่

例如:

他俩的結婚宴, 筵開百席, 全是烹龍炮鳳的佳餚美饌。

งานเลี้ยงแต่งงานของพวกเขา จัดเลี้ยงเป็นร้อยโต๊ะ อาหารก็เลิศรส ล้วนแต่เป็นหมูเห็ดเป็ดไก่ทั้งนั้น

- 5) **藏龍臥虎** : 後以比喻潛藏著人才。

เสือซ่อนเล็บ

例如：

上海這個“碼頭”藏龍臥虎，確是不容易安身的。

“เมืองท่า” เชียงใหม่แห่งนี้เป็นแหล่งของเสือซ่อนเล็บ จะตั้งรกรากอาศัยอยู่ที่นี้ไม่ง่ายเลย

3.3.3 有關“龍”的中國成語跟不用動物的泰國成語的比較

1) 龍爭虎鬥：比喻勢均力敵的各方之間，鬥爭或競賽十分激烈。

ถึงพริกถึงขิง

例如：

這次泰國隊與中國隊的羽毛球比賽可以說是龍爭虎鬥了。

การแข่งขันแบดมินตันระหว่างทีมไทยกับทีมจีนในครั้งนี้ สามารถพูดได้ว่าถึงพริกถึงขิงเลยทีเดียว

2) 龍生九子：比喻同胞兄弟，興趣各不相同。

ไม่ล่าเดี่ยวยังต่างปล้อง พี่กับน้องยังต่างใจ

例如：

他和兄弟們各有長處，可說是龍生九子了。

เขาและบรรดาพี่น้องต่างก็มีความถนัดและความชอบที่ไม่เหมือนกัน เหมือนกับไม่ล่าเดี่ยวยังต่างปล้อง พี่กับน้องยังต่างใจ แต่ทุกคนย่อมแตกต่างกัน

3) 葉公好龍：後以比喻表面上似乎喜愛某種事物，實際上並非真正愛好
ปากว่าตาขยิบ 它。

例如：

小陳是個葉公好龍的人物，你聽他自稱是個攝影家，但他從來沒有參加過沙
龍比賽呢!

ศักดิ์สิทธิ์เป็นคนประเภทปากว่าตาขยิบ เขามักจะบอกว่าชอบเป็นแบบให้ถ่ายรูป แต่พอเห็นกล้องถ่ายรูปที่
ไรก็เป็นต้องหลบทุกที

4) 強龍不壓地頭蛇：比喻雖為強大者，但也不壓抑打擊盤踞在當地的惡勢
พิมเสนแลกเกลือ 力。

例如：

算了，我是強龍不壓地頭蛇，就讓你們討便宜吧!

เอาเถอะ ฉันไม่เอาพิมเสนแลกเกลือหรอก ยอมให้พวกเธอเอาเปรียบก็ได้

5) 前怕龍, 後怕虎 : 比喻顧慮太多, 畏縮不前。

กลืนไม่เข้าคายไม่ออก

例如:

他明白了, 上了年紀的人都是前怕龍, 後怕虎, 事事有顧慮。

เขาเข้าใจแล้วว่า คนที่มีอายุแล้วมักจะตกอยู่ในสภาพกลืนไม่เข้าคายไม่ออก จะพูดหรือทำอะไรก็ล้วนมีแต่ความกังวล

3.4 有關“魚”的中國成語跟泰國成語的比較

3.4.1 有關“魚”的中國成語和泰國成語的比較

1) 如魚得水 : 比喻得到投合自己心意的人或環境。

ปลากระตี่ได้น้ำ

例如:

看! 孩子們樂得如魚得水。

ดูเด็ก ๆ พวกนั้นสิ คึกคักยิ่งกับปลากระตี่ได้น้ำ

2) 以蚓投魚 : 用蚯蚓作釣餌來釣魚。比喻投合對方胃口, 用輕微的換

กุ้งฝอยไปตกปลากระพง 取貴重的。

例如:

他把以蚓投魚的計劃來做這門生意。

เขาลงทุนค้าขายครั้งนี้ด้วยวิธีการ เอากุ้งฝอยไปตกปลากระพง

3) 城門失火, 殃及池魚 : 城門著了火, 人們用護城河裡的水救火, 水乾了,

ปลาติดหลังแห 魚也就死了。後用來比喻無辜受連累。

例如:

銀行擠兌風暴雖與我們這一行沒有關係, 但自此之後, 生意一落千丈, 真是城門失火, 殃及池魚了。

แม้ว่าวิกฤตการณ์ที่ประชาชนพากันไปถอนเงินออกมาจากธนาคาร จะไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจการร้านของเราโดยตรง แต่นับจากนี้ กิจการค้าต่าง ๆ ก็จะต้องทรุดลง รวากับปลาติดหลังแหอย่างใดอย่างนั้นแน่นอน

3.4.2 有關“魚”的中國成語跟用異樣動物的泰國成語的比較

- 1) 魚游釜中 : 比喻身陷絕境, 無處逃生, 危在旦夕。

เนื้อเข้าปากเสือ

例如:

匪徒已被重重圍困, 有如魚游釜中了。

โจรผู้ร้ายตกอยู่ในสภาพเนื้อเข้าปากเสือ ถูกตำรวจโอบล้อมเอาไว้ ไม่มีทางที่จะหนีรอดไปได้เลย

- 2) 瞎子摸魚 : 比喻盲目行事, 沒有明確的目標。

ตาบอดคลำช้าง

例如:

你既然對問題的全局還不了解, 就作出這樣的判斷, 這不等於是瞎子摸魚嗎

?

ทั้ง ๆ ที่เธอยังไม่เข้าใจถึงความเป็นมาของปัญหาอย่างถ่องแท้ ก็ตัดสินใจลงไปอย่างนี้ นี่มีเท่ากับว่าเป็นตาบอดคลำช้างหรือ

- 3) 魚目混珠 : 後以比喻以假亂真。

ย้อมแมวขาย

例如:

商場上魚目混珠之事甚多, 驗收貨物時, 應細心留意, 否則便要招來重大損失。

ในวงการค้าการย้อมแมวขายนั้นมีมากมาย เวลาตรวจสอบและรับสินค้าต่าง ๆ จะต้องระมัดระวังรอบคอบ มิเช่นนั้นก็จะก่อให้เกิดความเสียหายอย่างยิ่ง

- 4) 人為刀俎, 我為魚肉 : 比喻自己處於任人宰割的地位。

ลูกไก่อยู่ในมือ

หมูในเล้า

例如:

我們的大好河山也一樣, 河山雖好, 沒有革命黨的努力也是不行的, 否則還不是人為刀俎, 我為魚肉?

พวกศัตรูตกเป็นลูกไก่อยู่ในมือของเราแล้ว จะบีบก็ตาย จะคลายก็รอด

3.4.3 有關“魚”的中國成語跟不用動物的泰國成語的比較

- 1) 漏網之魚 : 比喻僥倖逃脫法網的人。

ลอยนวล

例如:

有些歹徒被捉去了, 有些像漏網之魚逃走了。

พวกคนร้ายบ้างก็ถูกจับ บ้างก็หนีไปได้อย่างลอยนวล

- 2) 魚大水小 : 比喻生產不夠消費。亦比喻機構臃腫, 行動不靈。

ไม่พอยาไส้

例如:

他的收入魚大水小, 不夠家用。

รายได้ของเขาไม่พอยาไส้ และไม่พอกับค่าใช้จ่ายในบ้าน

- 3) 魚肉百姓 : 用暴力欺凌殘害老百姓。

รีดนาทาเร้น

例如:

官府都是一個樣子, 貪贓枉法, 魚肉百姓。

พวกชนชั้นปกครองต่างก็มีลักษณะเหมือนกันอยู่อย่างหนึ่ง คือรับสินบนและปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ และรีดนาทาเร้นประชาชน

- 4) 魚米之鄉 : 盛產魚和米的鄉村。泛指農產富庶之地。

คู่ข้าวคู่น้ำ

例如:

富陽縣雖說是一個小縣, 但卻是山明水秀的魚米之鄉。

อำเภอพระนครศรีอยุธยาเป็นเมือง คู่ข้าวคู่น้ำที่มีทิวทัศน์งดงามของไทย

- 5) 三天打魚, 兩天曬網 : 比喻對學習、工作缺乏恆心, 時常中斷, 不能長期堅持。

例如:

小劉拿不定主意, 三天打魚, 兩天曬網, 所以學中文的進度很慢。

ศักดิ์ชัยเรียนภาษาจีนแบบตำข้าวสารรอกหม้อไปวัน ๆ ดังนั้นการเรียนของเขาจึงก้าวหน้าไปช้ามาก

從比較研究上看，“馬”與中國人有密切的關係。中國馬的主要作用是拉獵車、戰車或交通工具，所以在中國成語中可見到“馬”是一種最常用的家畜。但是在泰國大多用“象”，不太用馬，因為“象”在泰國是普遍可見的動物，而中國象只見於中國南部邊境。

在中國社會生活中，“虎”與中國人有密切的關係。老虎是一種危險的動物，但是對中國人來說，“虎”的形象不僅是一種威脅，也是一種安全和勇敢，因此在中國成語中以“虎”來比喻這些意義。泰國人也有這樣的觀念，所以在泰國成語中老虎是一種危險、兇惡、權力和勇敢的形象。

在中國社會生活中，“龍”是一種最重要的動物。對中國人來說，“龍”是一種威風和具有神秘色彩的動物，它為萬物生靈之首，象征著中國和皇權。但是泰國沒有“龍”，只有一種大蛇稱為“納卡”，它也是一種具有神秘色彩的動物。中國成語用“龍”來作比喻的比較多，泰國成語用“納卡”來作比喻而不用“龍”。然而有的泰國成語受到有關“龍”的中國成語的影響，所以就有“龍”的出現。

對中國人來說，“魚”也是一種重要的動物，“魚”在今天仍然是富餘和財富的象征，是勤勞致富的象征。“魚”是一個雙關語。“魚”字的發音與“餘”字完全相同，中國人一看到魚，馬上就會想到富餘和財富。中國人的生活與魚也有密切的關係，自古以來，他們靠捕魚為生。泰國人也有這樣的觀念，在泰國社會生活中“魚”也是豐富、勤勞的象征，所以在中國成語和泰國成語中都可見到“魚”的出現。

§ 4. 中國動物成語與泰國成語反映的文化內容

4.1 自然環境

4.1.1 地理

中國的國界包括高山、高原、沙漠、森林及河流。中國的國界是偉大廣闊的。

泰國和中國都是農業國。泰國氣候及地理和中國中部及南部相似。中國的西部及西南部是高原和沙漠。

有關動物的中泰成語也能反映出地理上有山、有河、有平原等相同之處，如：

羊腸小道 (ขึ้นเขาลงห้วย)

放虎歸山 ปล่อยเสือเข้าป่า ปล่อยปลาลงน้ำ

有些中國動物成語的地理是獨有的山川特色，如：

蜀犬吠日：比喻少見多怪。在蜀地山高霧重，少見日光，日每次出來，群犬都吠，這樣的現象為蜀地所獨有。(向光忠，1979: 135)

龍盤虎踞：像龍盤曲，像虎踞坐。形容地形雄壯險要。常特指南京。(王力，1999: 767)

4.1.2 氣候

中國的氣候和泰國有所不同的是中國一年有四季：春天、夏天、秋天和冬天。泰國只有三季：夏季、雨季和冬季。冬季沒有中國那麼冷，也沒有雪。

從有關動物的中國成語可以看出中國的氣候和泰國有所不同，例如冬天中國的河流常常結冰，春天到來冰才溶化等，如：

虎尾春冰 อยู่ในปากเสือปากหมี

春蚓秋蛇 ไก่เหี้ย

4.1.3 動物

由於中國和泰國有相同和不同的氣候，所以也有相同和不同的動物。在《周禮》所載的“六牲”是馬、牛、羊、豬、犬、雞。在“六牲”中，犬和雞是中國農業社會最重要的家牲，所以漢語中不少成語都是雞狗并提。(伍鐵平，1994: 38)除了這些動物以外，中國還有別的家畜跟泰國一樣，如：貓、驢等等。也還有別的野生動物跟泰國一樣，如：老虎、猴子、兔子、鳥等等，例如：

殺雞嚇猴	เชือดไก่ให้ลิงดู
龜毛兔角	หมวดเต่าเขากะต๋าย

有些動物在泰國是一般普遍可見的，如“象”。但“象”在中國是很少見的，如：

殺雞取卵	ฆ่าช้างเอางา
割雞焉用牛刀	ฆ่าช้างจับตักแตง

4.2 文化

4.2.1 生活方式

4.2.1.1 食物方面 由於中國和泰國有相同和不同的文化，所以起居飲食也有相同和不同之處，如中泰兩國都以米為主糧，以耕種為業，也同樣捕魚為生。例如：

魚米之鄉	(อุ้งข้าวอุ้งน้ำ)
以蚓投魚	เอากุ้งฝอยไปตกปลากระพง

不同之處就是有些食物中國人喜歡吃，但泰國人不喜歡，如羊肉。中國天氣寒冷，所以中國人喜歡吃有油的羊肉，有些地方也吃狗肉。但泰國人不喜歡吃羊肉和狗肉。例如：

掛羊頭，賣狗肉	ข้อมแมวขาย
兔死狗烹	(ถีบหัวส่ง)

4.2.1.2 住宿方面 中國人習慣用木材和磚來造房屋，有廣地，有房廳、柴房，有圍牆，有門戶可以出入等等。如果有客來訪，可把車馬停於牆外，然後從中門進入。泰國人習慣建造高腳屋，用梯來上屋，上屋時都用水來洗腳，屋下可以養家畜，是織布及休息之處。例如：

車馬盈門	(หัวกระไดไม้แห้ง)
亡羊補牢	วัวหายล้อมคอก

4.2.1.3 遊戲方面 鬥雞和騎竹馬都有相同之處，從中泰成語看可證明中國人和泰國人都喜愛鬥雞，而且中泰小孩都喜歡騎竹馬。例如：

獸若木雞	งเป็นไก่ตาแตก
青梅竹馬	(คู่หู)

4.2.1.4 音樂方面 中國人和泰國人都喜歡彈琴及拉小提琴。例如：

對牛彈琴	สี่ขอให้ควายฟัง
焚琴煮鶴	(ทุบหม้อข้าว)

4.2.1.5 武器方面 中國人和泰國人都同樣用刀、劍及箭。中國人用彈弓，泰國人卻用手槍。例如：

一箭雙雕	ยิงปืนนัดเดียวได้นกสองตัว
驚弓之鳥	กาตาแววเห็นธนู

4.2.1.6 謀生方面 中國人和泰國人相同和不同之處是由環境及地勢造成，如沿海地區的居民都一樣的捕魚為生。例如：

魚網鴻離	ปลาติดหลังแห
以蚓投魚	เอากุ้งฝอยไปตกปลากระพง

4.2.1.7 婚娶風俗 中國和泰國古時嫁娶和女人的社會地位都相同，同樣是奉父母之命出嫁，結婚後都由丈夫做主。例如：

嫁雞隨雞，嫁狗隨狗	สามีเป็นช่างทำหน้า ภรรยาเป็นช่างทำหลัง
彩鳳隨鴉	ดอกฟ้ากับหมาวัด

4.2.1.8 交通方面 中國古時大部份地方用牛、馬和馬車來往。但泰國用船和大車來運輸東西，因大部份地區有河流，所以就用船來往。例如：

老牛破車	(อีตเป็นเรือเกลือ)
一馬當先	(หัวเรือใหญ่)

4.2.2 信仰方面

中泰有相同和不同之處。相同是同樣信仰佛教。中國的佛教是說如果修得正果，得道成仙，往登極樂世界。但泰國的佛教主旨著重于如何能得正果，解脫苦

難，不再轉世。無論如何，也有共同的概念，就是修心修德，希望心身乾淨。在漢語裡出現了一些來自佛教或同佛教有關的成語，例如：

一人得道，雞犬升天 (ชายฟ้าเห่ลืออง)
佛口蛇心 (มือถือสาปากถือศีล)

4.2.3 故事、文學及歷史

4.2.3.1 故事、童話及文學方面 中國和泰國的故事和文學也有相同之處，反映在成語中，如中國和泰國有佛陀的論述故事或民間傳說。例如：

盲人摸象 ตาบอดคลำช้าง
杯弓蛇影 กระต่ายตื่นตูม
中國和泰國的故事來源是不相同的，如：
老馬識途 (อาบนํ้าร้อนมาก่อน)

這個成語是直接生發於中國源遠流長的古典文化。傳說管仲跟隨齊桓公去打仗，回來時迷失了路途。管仲放老馬在前面走，就找到了道路。比喻有經驗，能帶領新手工作。(王力，1999: 713-714) 可是“อาบนํ้าร้อนมาก่อน”的泰國成語是從泰國誕生的傳統反映出來的。

4.2.3.2 歷史方面 中國和泰國的歷史在成語中也有充分的反映。例如：

指鹿為馬 (กลับผิดเป็นถูก กลับถูกเป็นผิด)

這個成語是有一段真實的歷史故事的。秦朝二世皇帝的時候，丞相趙高想造反，怕別的臣子不附和，就先試驗一下。他把一只鹿獻給二世，說：“這是馬。”二世笑著說：“丞相錯了吧，把鹿說成馬了。”問旁邊的人，有的不說話，有的說是馬，有的說是鹿。事後趙高就暗中把說是鹿的人殺了。比喻顛倒是非。(中國社會科學院語言研究所，1999: 1619)

祖龍一炬 (ภาพนาสุว)

這個成語也是歷史故事的真實寫照，有一段真實的歷史故事的。秦始皇三十四年的時候，下令焚毀民間所藏之詩經、尚書及百家書等，次年又坑殺咸陽諸生

四百六十餘人，史稱“焚書坑儒”。因此這個成語即指始皇焚書之事。(王力, 1999: 1805)

4.3 觀點及其他價值

對中國人來說，“龍”是中國古代傳說中的神異動物，封建時代用作皇帝的象征，也用來比喻俊杰；“鳳凰”是中國古代傳說中的神異之鳥，被視為“百鳥之王”，以象征祥瑞；“麒麟”是中國古代傳說中的一種奇異之獸，古人以為“聖出則見”，當作吉兆；“龜”雖是實有的爬虫，但因其壽命長，也被視為奇特的靈物，稱作“介蟲之首”。(向光忠, 1979: 137-138) 但是泰國人對這四種動物沒有這些觀點或信仰。例如：

烹龍炮鳳	หมูเห็ดเป็ดไก่
鳳毛麟角	หมวดเต่าเขากระต่าย

另外，中國人和泰國人的觀點對其他動物也有相同之處。例如，對中國人及泰國人來說，虎是一種危險、兇惡的動物，但是對中國人來說，“虎”的形象不僅是一種威脅，也是一種安全和保障。“虎”還是女性的象征。(林西莉, 1998: 96) 泰國人和中國人把“虎”來比喻危險、兇惡、權力和勇敢的意思。如：

養虎遺患	เลี้ยงลูกเสือลูกจระเข้
兩虎相鬥	สิงห์พบเสือ

對中國人來說，“魚”是富餘和財富的象征，是勤勞致富的象征。“魚”是一個雙關語。“魚”字的發音與“餘”字完全相同。(林西莉, 1998: 62) 泰國人也有這樣的信仰，在泰國社會生活中“魚”也是豐富、勤勞的象征。所以在中國和泰國成語中“魚”都有這樣的意思。如：

如魚得水	ปลากะตังได้น้ำ
以蚓投魚	เอากุ้งฝอยไปตกปลากะพง

除這些動物之外，馬、牛、羊、豬、狗，這些人們家庭飼養的牲畜，都與人的關係密切，它們也都從某些方面為人服務。但人們對這些家畜的看法卻有很大

不同，這可以從成語中看出來：這些有家畜詞語的成語也反映了人們的一些思想觀念。例如：人們給予“馬”很高的評價，特別是千里馬。有不少人就以“駒”、“駿”做自己的名字。由於古時大將騎馬，馬又拉戰車，便產生了一些用於軍事的成語。(史錫堯, 1993: 6) 但是在泰國大多用“象”，不太用馬。因為“象”在泰國是普遍可見的動物。另外，泰國人在過去的時候也把“象”或有關“象”的意思做自己的名字。如：

馬前卒	ม้าใช้
兵荒馬亂	(บ้านแตกสาแหรกขาด)

“牛”的最主要任務是幫助人們從事農業生產。中國人只有在舉行儀式的時候才吃牛肉，與日常吃的其他家畜的肉不同。一部分肉供奉祖先，剩下的留給王公和他的王室享用。中國西南部地區的少數民族至今仍然這樣做。他們把牛頭掛在房子上，這是財富和權力的象征。(林西莉, 1998: 119-121) 泰國人的觀點也跟中國人一樣。中國人和泰國人認為牛笨，對牛走得慢也不滿意。有成語如：

對牛彈琴	ตีขอลให้ควายฟัง
老牛破車	(อืดเป็นเรือเกลือ)

“羊”在中國是最早的家畜，中國人用“羊”作祭祀物，也喜歡吃羊肉。對中國人來說，雖然認為羊合群，並且代表吉祥，但一般人仍認為“羊”是軟弱的，和善的。泰國不太養羊，所以就沒有關於“羊”的成語。如：

亡羊補牢	วัวหายล้อมคอก
羊落虎口	เนื้อเข้าปากเสือ

對中國人來說，“豬”一直是最好的家畜。“豬”在舊式的農業結構中屬於最有價值的。中國人喜歡豬肉，豬肉遠比牛肉好。有關“豬”的成語不多，一般中國人及泰國人都認為“豬”又懶又髒，如：

一龍一豬	สังกะสีปนนาค
指豬罵狗	โกรธหมาดำทำหมาแดง

中國人多認為“狗”不是好東西，用如罵人話，指不好的意思。另外，人們雖然沒有用它作大名的，但用作乳名的不少。人們喜歡它，而又認為狗不好，小孩以它為名後可以不遭物忌，便於養活，易于長命。泰國也用“狗”作乳名跟中國一樣。直到今天中國人仍然吃狗肉，狗肉被認為是好吃的佳品，但是泰國人不吃狗肉。有些成語指不好的罵人話，如：

狗血噴頭 (สดเสี้ยเทเสี้ย)

狐群狗黨 เสือสิงห์กระซิงแรวด

§ 5. 結論

5.1 結論

有關動物的中國成語及泰國成語比較研究的內容可以歸納如下：

中國成語與泰國成語的結構和運用有相同及不同之處，如下：

1. 中國與泰國成語的數字 有關動物的中國成語由三個單音詞組合至十個單音詞組合而成。泰國成語由一個單音詞組合至十六個單音詞組合而成，並且大部份都是詞組、短語或短句子。

2. 中國與泰國成語的語法結構 從中國語法角度分析成語內部結構，可以把成語分成兩大類。第一類是把成語分成前後兩截或兩段，如：並列關係、對舉關係、承接關係、目的關係、因果關係，第二類是不分兩截或兩段，如：主謂關係、謂賓關係、兼語關係、偏正關係。從泰國語法角度分析成語內部結構，可以把成語分成三大類。第一類是詞組合而成，如：單純詞、合成詞，第二類是詞組組合而成，如：單詞和定語組成、單詞和重疊性的定語組成，第三類是句子組合而成，如：主謂結構的句子、主謂賓結構的句子、主謂補結構的句子、主謂賓補結構的句子。

3. 中國與泰國成語的語法作用 中國與泰國成語的語法作用都可分成兩大類，第一類是充當句子的成份，如：充當句子的名詞性、充當句子的動詞性、充當句子的形容詞性、充當句子的副詞性，第二類是充當句子的句子性。

4. 中國與泰國成語的分類 中國與泰國成語的分類都可分為許多方面，其中最重要的有十個方面：政治類、軍事類、工作類、學習類、學問類、言語類、文章類、藝術類、婚姻類、迷信類。

有關馬、虎、龍、魚 4 種動物的中國成語與泰國成語的比較方法可分為三種形式：第一是中國動物成語跟同意和用同樣動物的泰國成語來比較，第二是中國動物成語跟同意而用異樣動物的泰國成語來比較，第三是中國動物成語跟同意而不用動物的泰國成語來比較。

中國動物成語與泰國動物成語反映的文化內容，都可反映出中國和泰國相同跟不同的自然環境(如地理、氣候、動物)、文化(如生活方式、信仰、故事、文學及歷史)、觀點及其他價值。

5.2 題外話

本文把有關動物的中國成語及泰國成語作比較研究，而且研究這些動物成語反映的文化內容。

在中國與泰國成語作比較研究的基礎上又產生了新的問題，這一點是值得觀察的，例如：主謂結構、謂賓結構的中國成語與泰國成語比較研究，帶虛詞的中國成語與泰國成語比較研究，合成詞組成的中國成語與泰國成語比較研究，中國成語的發展和意義變化，中國成語在報刊或廣告中的運用，中國成語受到外國成語的影響。此外，我們還可以研究文學中的中國成語，如：三國演義、西游記、紅樓夢，研究其他朝代的文學中的中國成語，如：唐代的、漢代的、清代的等等，研究中國文學中的中國成語受到外國成語的影響。非四個字的中國成語與泰國成語比較研究。有關植物、器官、寶物、顏色等方面的中國成語與泰國成語比較研究。通過以上考察，這些問題有待今後進一步研究。

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวพริษา สุรขจร เกิดเมื่อวันที่ 16 กันยายน พ.ศ. 2518 ที่จังหวัดกรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีอักษร ศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีน ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2540 และได้เข้าศึกษาต่อในหลักสูตร อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีน ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปี พ.ศ. 2541 เคยเป็นอาจารย์สอนวิชาภาษาจีนและภาษาอังกฤษ แผนก วิชาภาษาต่างประเทศ ที่โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541-2542 รวมระยะเวลา 1 ปีครึ่ง จนกระทั่งต้องไปศึกษาค้นคว้าและวิจัยเพื่อทำวิทยานิพนธ์ที่ มหาวิทยาลัยปักกิ่ง ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน จึงได้ลาออกจากการเป็นอาจารย์ของโรงเรียนนี้ ปัจจุบันเป็นอาจารย์ภาควิชาภาษาจีน คณะ ศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัย อัสสัมชัญ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย